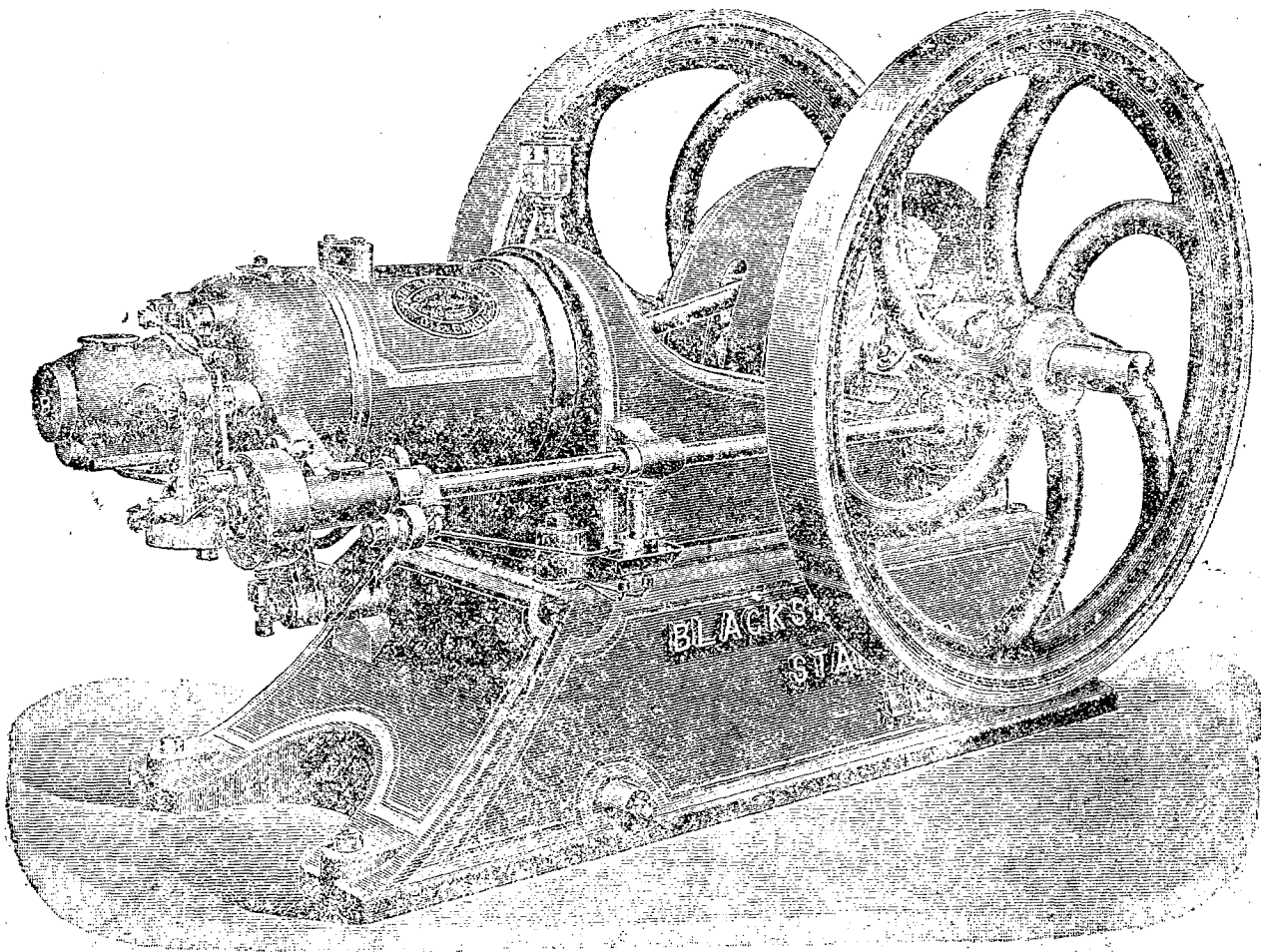

309659

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

VO. 6. చెన్నపట్టణము 1919 వ సం॥ డిసెంబరు నెల 27 వ తేది శనివారము NO. 222
సంపుటము. E సెన్సార్డ్ సామెతల వత్సరపు వ్యవస్థాపనకు కృతజ్ఞతలు. సంచిక 222

బ్లాక్ స్టోను ఆయిల్ ఇంజనులు.

కిరణవాంతులు, గ్రామ ఆయిల్ మున్నగు చమురుల నుపయోగించి పనిచేయునట్లు తయారు చేయబడినవి.

ఈ రాజధానిలో అనేకమైన బ్లాక్ స్టోను ఇంజనులు పనిచేయుచున్నవి. చరిత్రమాలకు మంచి తృప్తినిచ్చినవి. పూర్తియైన వివరములకును ధరలకును నేడే మాకు వ్రాయుడు.

పోలు పజింట్లు :

మార్షల్ సన్స్ & కో., (ఇండియా) లిమిటెడ్,

1806

ఇంజనీయర్లు

నెం. 9, సెకండులైను బీచ్, మద్రాసు.

బొంబాయి, బెజవాడ, లాహోరు, తంజావూరు.

అమృతాంజనము

ఈ నొప్పులకు ప్రసిద్ధి కెక్కినది. ఇతర వివిధమైన నొప్పులను కూడ మా అమృతాంజనము నాడి పరిచేవాక్రిమున పరిచును.

మలభ పం 0-10-0 అణాలు.

మోహిని తైలము రు 0-12-0
శామర తైలము 0-6-0
దంతచూర్ణము 0-2-0

అమృతాంజనం డిపో,

6, తంబులెట్టి వీధి, మద్రాసు.

ఆంధ్రదినపత్రిక చందా.

12 మాసములకు	18-0-0
6 మాసములకు	9-0-0
3 మాసములకు	4-8-0
1 మాసమునకు	1-3-0

ఆంధ్రవార్తపత్రిక చందా.

12 మాసములకు	3-0-0
-------------	-------

“ఆంధ్రపత్రిక” పోస్టుబాక్సు నెం 212 మద్రాసు.

160 పుటల పుస్తకము ఉచితము

అరోగ్యమున కార్హముగల యింకొక పుస్తకమును పంపింపబడుచున్నది. ఈ పుస్తకమున అరోగ్యపూర్వకముగా కలెక్షన్ కరెక్టుగా చేయుట, ఆ యింకొక పుస్తకమును పంపింపబడుచున్నది. ఈ పుస్తకము ఇకముందు విడుదలను. పోస్టుచార్జీలు ఈ పుస్తకమునకు చేరుదు. నెంబున పంపింపబడును. (222)

వైద్యశాస్త్ర మునోపేక్షతో నోవంబర్, అక్టోబరునా కొవ్వొత్తము, 157, బొంబాయి.

శ్రీకృష్ణ భారతము.

కవిరాజు శ్రీకృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారిచే మూలానుసారముగా నులభ్యమైన రచనలనుండి. ఇందున్న మూల భారతమున కేవల తనవే కవులు.

1 వ సంపుటము (ఆదిపర్వము)	రూ 2-0-0
2 వ సంపుటము (అరణ్యపర్వము)	2-0-0
3 వ సంపుటము (విరాటోద్యోగము)	2-0-0

పూర్వీక కౌమారీ భరించకతము. ప్రతిపుస్తకమునా యాల్ గ్రహాన్వేషణ కౌమారీ భరించకతము.
వలయువారు: మేనేజరు, కలావలీ ప్రెస్సు, (1885, 647) రాజమండ్రి అని వ్రాయవలెను.

ఆంధ్ర పత్రిక

1919-వ సం॥ డిసెంబరునెల 27-వ తేది

శనివారము

జాతీయమహాజనసభ.

నేటిదినము అమృతసరపు దుస్థితిని వివరించిరి. ఇందునుగూర్చి విచారణ సక్రమముగ జరుగవలె ననియు, వంజాబులో జరిగిన ఘోరకార్యములు బ్రటిషువ్రతివ్రతు ప్రపంచమునం దంతటా నాశనముజేసె ననియు, మాంటాగూ గారి సత్ప్రయత్నముల నవిభంగవరచె ననియు, తెల్లడించిరి. అందుమీద, మాంటాగూ గారి రజ్జియ న్యాయములను ఖండించి క్రజల కృతజ్ఞతకు శాస్త్రులగుటకు బదులు, విచారణలో నున్న విషయముల గూర్చి అభిప్రాయ మొసగుట సమంజసము గాదని ఆక్షేపించి వెజ్లివుడ్డుగారి తీర్మానమును త్రోసివైచుట, లాభకరముగ వరిణమింపబడదు. వండిత మోతీలాల్ నెహ్రూగారు సర్ మైకేల ఓడ్డయరుగారి వరిపాలనమునంతను కనుల గట్టి నటుల వర్ణించిరి. దీనిని చదివినవారలకు పిమ్మట జరిగిన విషయము లంతగ వింతను పురికొల్పినేరవు. వంజాబునకు హిందూదేశపు సరిహద్దులు సమీకమున నుండుటచే, సైనికావసరముల చేరు జెప్పి, అధికారు లెప్పుడును తమ నిరంకుశత్వమును కొనసాగించుచునే యుండిరి. వంజాబు ప్రభుత్వమునకు సిన్హా వేసంగికాలపు కార్యస్థానముగట చే, ఇండియా ప్రభుత్వమువారిలో వారి కెక్కుడుపలుకుబడి గలదు. అట్టి స్థితిలో వంజాబునందు ప్రజా హిత జీవితము ప్రభించి యుండుటలో నాశ్చర్యము లేదని, సభాధ్యక్షులు నుడివిరి. వంగదేశ విభజనము, వంజాబునందు జాతీయవికాసమునకు హానిభూత మయ్యెను. 1907 సంవత్సరమునందు లాహోరు, రావల్పిండిలలో జరిగిన అల్లదులు, నిర్బంధముల కెక్కు దవకాశ మిచ్చెను. సర్ మైకేల ఓడ్డయరుగారు రాష్ట్రవరిపాలన మారంభించినది మొదలు, నిర్బంధములవంటి నిర్బంధములు విధించబడుచునే యుండెను. కొమాగాటా మారు వ్యవహారము, ఆ రాష్ట్రమునందశాంతిని ప్రజ్వలించజేయుటకు కారణభూత మయ్యెను. దేశ రక్షణశాసనము నిర్మింపబడిన పిమ్మట, ఓడ్డయరుగారు రాజాసనము నిచ్చువచ్చినటుల నుచు యోగింప మొదలిడిరి. తిలకు, పాలు మొదలగు వారలు వంజాబునకు రాకుండ నిషేధింపబడిరి. తిలకుగారిపై క్రస్తుత మీనిషేధము తొలగింపబడినను, పాలుగారిపై నది నిలిచియే యున్నది. అయినను ధీరుడగు బిషివచంద్రపాలు గారి నిషేధమును సరకుచేయక అమృతసరపు కాంగ్రెసునకు వెడలి, ప్రజల మన్ననకు పాత్రుడయ్యెను.

ఇక యుద్ధసందర్భమున, సైనికుల జేర్పులకుడు, ధనము ప్రోగుజేయుటకును, అవలంబించబడిన పద్ధతులు, ఎంత బాధకరములుగ నున్నవో మోతీలాల్ నెహ్రూగారి వర్ణనబట్టి గ్రహింపవచ్చును. హిందూదేశమంతయు కలకుల సైనికుల జేర్పవలయునని, డిల్లీసభలో కోరబడియుండెను. కాని ఇందులో 100-కి 40 వంతున, వంజాబు దేశమే చేర్పవలెనని, ఓడ్డయరుగారు వట్టుబట్టిరి. ఇంతకు పూర్వము సైనికులను విశేష సంఖ్యలతో వంజాబు దేశ ముపేయె యుండెను. ప్రజలందు కిష్టపడకబోయిన నిర్బంధమువలన సైనికుల సైనికులను ప్రోగుజేయవలెనని, ఓడ్డయరుగారు సూచించియుండిరి. నెహ్రూగారి యభిప్రాయము ప్రకారము ప్రతిగ్రామమునకును జవాభా, తీయబడెను. స్థితిసమయములోగా, ఇంతమంది సైనికుల నాగ్రామము వంజవలెనని ఆజ్ఞాపింపబడెను. ఆసంఖ్యరానియెడల, దండకమార్గములవలంబించబడెను. గ్రామమంతయు నిందులకు దండింపబడెను. వ్యక్తులనేక కష్టముల పాల్యేయబడిరి. ఈసంబంధముగ వివరము లన్నియు, కాంగ్రెసు, సభుకమిటీవారి నివే

దికలో వివరింపబడును. క్రిమినలు ప్రొసీజరు కోడు 107, 110 కేసుల క్రింద, నిరవరాధులపై చర్య తీసికొనబడెనట. వీరు సైన్యములో జేరినను, లేక సైనికులను ప్రోగుజేసినను, వదలివేయబడినటుల, నెహ్రూ గారు నిదర్శనముల జూపిరి. ఇట్టిపద్ధతులు యుద్ధయుద్ధాపు వనూలనందును, అవలంబింపబడియుండెను.

ఆదాయపు కన్నును వృద్ధిజేసినందుకు కొందరాక్షేపణ దెలుపగా, వీరి కుమారు లెవరును సేవలో జేరలేదనియు, వీరు యుద్ధము మునకు దమ్మిడినైనను నీరు లేదనియు, దెలుపుచు కలెక్టరులు ఆదాయపు కన్నును స్థిరపరిచిరి. ఇట్టి స్థితిలో క్రజలలో సంక్షోభము జనించుటయందు వింత ఎద్దియును లేదు. ఈ లోపుగ 20 ఆగస్టు ప్రకటనమును మాంటాగూగారి రాకయు వంజాబునందు కొంత ప్రభోధమునకు కారణ మయ్యెను గాని, ఓడ్డయరుగారికిది ఏమాత్రము రుచింపలేదు. ఇంతలోనే రాల్తుశాసనము తలపని. తలంపుగ శాసనసభలో ప్రవేశ పెట్టబడెను. దేశమంతయు నిందుకు వలదు వలదని మొగపెట్టెను. కాని, లాభము గలగదయ్యెను. అన్ని రాష్ట్రములందు వలెనే, వంజాబునందును సత్యాగహవ్రత దివసమున, అంగడులు మూయబడెను. మిగిలిన అన్ని రాష్ట్రములందును శాంతి ప్రబలియుండగ, వంజాబునందు కలవర మేర్పడి, మార్షలు లా ప్రవేశమునకును, క్రజల దుర్భరసంతాపమునకును అవకాశము గలిగెను. ఆ చిత్రక్షోభ యంతయు, క్రజలకు దెలిసినచో గావున, మోతీలాల్ నెహ్రూగారు తిరిగి వివరించలేదు. మాంటుసంఘ నిర్మాణము క్రజల నెవరిని సంతృప్తిపరుపలేదు. అయినను ప్రజానాయకులు వారికి షోడ్డుపట కొడబడిరి. కాని నిర్బంధించబడిన నాయకులను, విచారణ ముగియువరకు వదలిపెట్టి, న్యాయవాదులకు వారు సంగతుల బోధించుట కవకాశ మొసగవలయు నని, వీరు కోరిరి.

తుదకు ముఖ్యలగువారి నొకరివిద్వరినయినను విడువమని కోరినను, ప్రభుత్వమువారు నిరాకరించిరి అందుచే ప్రజానాయకులు మాంటు సంఘమువారికి తోడ్పడలేదు. తామ ప్రత్యేకవిచారణ సలిపి, నిజయరమునుబోయి. వంజాబుచూత్రము దేశమునకు నేర్పుచున్నపాత మేమి? క్రజలకు జన్మస్వాతంత్ర్యసంరక్షణ చేపూనువరకు, సంస్కరణములు విశేషలాభము గలిగింపజాలవు. క్రస్తుత సంస్కరణములలో నట్టిసంరక్షణ గావించబడలేదు. ఇండియా ప్రభుత్వ కార్యనిర్వాహక శాఖయందు ముగ్గురు భారతీయ సభ్యులున్నమాట నిజమే కాని, వీరు క్రజలకుము బూనుచు రనుటకు నిశ్చయమేమి గలదు? కార్యనిర్వాహకవర్గ మెట్టిదయినను, దాని యిచ్చకు క్రజల స్వాతంత్ర్యముల నప్పగించుట, మిగుల అపాకరము. జన్మస్వాతంత్ర్యరక్షణకు ప్రజలు పాలుపడి, దానిని తిరుణమున సంపాదించ గలిగిరేని, వంజాబు ప్రజలనుభవించిన ఘోరదుర్దశ కొంత పడి మాసిపోవును. వారి త్యాగములు కొంతవరకక్కరకు వచ్చును. రాజ్యాంగ సంస్కరణముల గూర్చి నెహ్రూగారు ఆసంతృప్తి గనుబజుట సహజము. కాని చేజిక్కిన సంస్కరణముల నెయిలయినను వినియోగించి, మిగిలినవాటికొరకాందోళన జరుగవలెనని, నెహ్రూగారు నొక్కివక్కాణించిరి. అత్యల్పసంఖ్యాకులగు మితవాదు లెవరో దప్ప భారతీయ లీమభిప్రాయమునే వెల్లడించుచున్నందుచే, మోతీలాల్ నెహ్రూగారు జేశాభిప్రాయమును ప్రతిఫలించజేసి రనుటకు సందియములేదు.

సంస్కరణముల నుపయోగించుట భారతీయీయల ధర్మమేయనను, సాధ్యమగునంత త్వరలో గమ్యస్థానము చేరవలయునుట నెక్కుడు శ్రమకరమగుచుండుట నందియనులేదు. కొలది బాధ్యతాయంత్రభుత్వమును సంస్కరణశాసన మొనగుచున్నను, మోతీలాల్ నెహ్రూ గారు సూచించినట్లు, స్వయంనిర్ణయాధికారము నది యొసగుటలేదు. ప్రజలు గోరునది స్వయంనిర్ణయాధికారము. వాణిజ్యస్వాతంత్ర్యము విషయమై జాయింటు కమిటీవారు కొంతవడి సూచించిరిగాని, ఇండియా ప్రభుత్వము ప్రజలకు బాధ్యతవహించునంతవరకు ఇట్టివాక్కు శతవిమాణమువలె నుండునని, నెహ్రూగారు తలచుచున్నారు. హిందూ దేశము కొన్నివత్సరముల కొకమారు పార్లమెంటు సభవారికరిక్షకు లోను గావలయుననుట, ప్రజల ఆత్మగౌరవమునకు భంగకరము. స్వపరిపాలనాభివృద్ధి హిందూదేశ సాంప్రదాయముల కనుగుణ్యముగ నుండవలెను గాని, పాశ్చాత్యపద్ధతులను మక్కికీ మక్కిగ ననుసరించుట, పాశ్చాత్యపద్ధతి వలన నెట్టికీమలు వాటిల్లెనో ఇటీవలి సంగ్రామము వ్యక్తపరచెను. కార్మికులకును ధనికులకును గలుగుచున్న ప్రబలసంఘర్షణమే, ఇందులకు నిదర్శనము. అందుచే పాశ్చాత్యులు తమ దృష్టితో హిందూదేశ సంస్కార వీక్షించి, ప్రజల స్వపరిపాలనార్హతను నిర్ణయించుట, అవధ్యముగ నుండును. స్వపరిపాలనాభివృద్ధి కట్టి యాటంకములు గలుగకుండ, కాపాడవలసిన బాధ్యత నాయకులపై విలించియున్నది. వారి నిరంతర కరిషణులననే, నిట్టి ఫలితము చేకూరగలను.

ఆహ్వానసంఘాత్మకము లగు స్వామి శ్రద్ధానందులు, హిందీలో ప్రసంగము గావించిరి. అంబుల కరిషణులు, రాజకీయజీవితమునందనూన మగు ప్రబోధము గావించెనని, శ్రద్ధానందులు కలికిరి. ప్రతి చెడుగునకును మంచి యొకటి యుండును. జనరలు డయరుగారి చర్యలు అధికారవర్గమున సామర్థ్యమును ప్రకంచమున కంతకును బహుచుటకు పాఠాపడెను. హిందూదేశ స్వపరిపాలనాభివృద్ధి కీసందిగపిత్తి తోడ్పడు ననుటకు సందియము లేదు. స్వామి శ్రద్ధానందులు, అధికారుల తీవ్రచర్యలతోబాటు, ప్రజల అల్లరులను కూడ నిరసించిరి. కాని, అధికారు లెట్టి ఘోరకార్యములకు పాల్పడినను, వారిమీద నెట్టి క్రోధమును ప్రజలు తమ మనములం దిడుకొనగూడదనియు, సత్యవ్రతాచరణమునే వ్యవలవలించువలయుననియు, శ్రద్ధానందుడు ధర్మోపదేశము గావించెను. పంజాబుజిల్లలలో ధైర్యమును పురిగొల్పి వాటికి తోడునడిచి బనిచేయుచున్న మూల్యాధి, మోతీలాల్ నెహ్రూగార్ల సేవను, వీరు బుగుల కొనియాడిరి గాంధీగారి యదృశ్యమును యు వ్యసించి, దేశమునకు వ్యస్తత మొసగబడిన సంస్కరణముల నుపయోగించి, మిగిలిన వాటికొర కాంక్షనము చేయు డని వీరు హితమొనగిరి. హిందూ మహమ్మదీయ సంయోగ మిప్పుడు చేకూరినది. దానిని చెడగకుండ కాపాడుట భారతీయలధర్మ మని, వీరు హెచ్చరించిరి. సక్రిమాందోళనము మూలమున నెట్టిలాభములు చేకూరునో, వ్రాడలిపుడు బాగుగ గ్రహించగలిగిరి.

ఇంతవరకు ప్రజలకు చేకూరిన లాభములు చాలవరకు సక్రమాందోళనాఫలితము లనుటకు సందియము లేదు. కాంగ్రెసుసభవారు రాజకీయాభివృద్ధికై ప్రయత్నించుట ధర్మమేయననని ఇంకను మిగిలిన పిఠులుగలవని శ్రద్ధానందులు చెలుపుచున్నారు. జాతీయవిద్యావ్యాప్తకమునకై

ప్రయత్నముల నలుపుట యొకముఖ్యధర్మము. రాజకీయజీవితము నెక్కుడుధర్మబద్ధముగ గావించవలెనని శ్రద్ధానందుడు కోరుచున్నాడు. ధర్మము విషయమై రాజీ కొడబడుదినములు గతించివి. ఎట్టి కష్టసమయములందయినను సత్యము ననుష్ఠించుటయే, ప్రజల ముఖ్యధర్మము. మరియొకవిషయము నిమ్మజాత్యుద్ధరణము. అంబులనితనము నెలులయినను తొంగించి, వారిని నాడగులవలె బావింపవలెనని, శ్రద్ధానందుడు పథ్యులను హెచ్చరించెను. కాంగ్రెసు సభాస్వరూపము నానాటికి మారుచున్నది. కాంగ్రెసుసభ నిజమగు జాతీయ ప్రతిష్ఠావన గ పని చేయుచు, దేశస్వరూపమును వెల్లడించుచుండుట యవసరము. మహాత్మా గాంధీ, లోకమాన్య తిలకు, స్వామి శ్రద్ధానంద, వండిత మదన మోహన మాలవ్యా మొదలగు జాతీయవాదుల కృషిచే, సట్టిఫలితము త్వరలో చేకూరు ననుటకు సందియము లేదు. ఏకొలదిమందియో తాత్కాలికలాభదృష్టితో కాంగ్రెసు సభనుండి చీలివంత మూత్రమున, కాంగ్రెసుసభకు కలుగబోయెడి నష్టమెద్దియులేదు. భారతీయు లాక్రతిష్టావనమును జాతీయసంఘక సంగీకరించి, గౌరవించుచున్నారు. అన్యదేశీయులు కూడ, సట్టి గౌరవమునే జూపుచున్నారు. కాంగ్రెసు మహాసభయొక్క భావిపరిణామముగూర్చి వెలగొందుట కింకేమికారణ ముండును?

సార్వభౌముని ప్రకిరణము

మయునీరుకత్తిక ఇలుల వ్రాయుచున్నది :
 “రాజకీయనిష్ఠాంధులు వదలివేయబడి, వారందరికీ ఊమాకణ యొసాబడుచుండ, ఆంక్షోభకారకుల కెక్కడలేనిసందు నిచ్చిన హంటులను విచారణనింకను ఏల కొనసాగించవలయును? హంటు సంఘమువారు తమవనులను కట్టిపెట్టి, నివేదికను ప్రాయశకుండ నేల యూరుకొనరాకు? ఊమాకణ ఒక పక్షమువారికి మాత్రమే యుండి గూడదు.”

రెండవపక్ష మగు అధికారులకు ఇక డెమ్మిటి బిల్లుమూలకముగ నిదివరకే ఊమాకణ యొసగబడెను. హంటు సంఘవిచారణ నాపివేయమని, వయొనీరుకత్తిక అప్పుడే గోరలేదు?

బియ్యపు కంట్రోలు
 హిందూదేశపు బియ్యపు ఎగుమతులపై రాబోవు వత్సరము కూడ, ఇండియా ప్రభుత్వము వారు కంట్రోలును ఉంచుకొనెద రనియు, బర్మాలో ధరలను తగ్గించుటకు ఆ దేశపు ఎగుమతులపై కంట్రోలింగ్ను కఠినముగ కొనసాగించబడుననియు, మద్రాసు ప్రెస్సు కత్తికకు ధీవీవితేఖకును తంతివార్త నిచ్చుచున్నాడు.

పంజాబునాయకుల విమోచన
 నిర్బంధితు లగు పంజాబునాయకులు నిన్నటి దినమున విడుదల గావించబడిరని తెలియజేయుట కెంతయు సంతసించుచున్నారు. డాక్టరు సత్యపాలు, కిబిలు, హరికిషనులూలు మున్నగు దేశభక్తులకు లభించిన విముక్తికి జనించిన ప్రజల సంతసమునకు మేరలేకుండుననుట నిస్సందేహము. శ్రీ సార్వభౌమప్రకటనము ఆచరణలోనికి వచ్చుచున్నదయల కిది ప్రథమచిహ్నము. ఈ విధముగనే మహమ్మదాలీ సోదరులు, లజపతిరాయి, అరవింద ఘోషు మున్నగు ప్రజానాయకులకు కూడ స్వాతంత్ర్యము ప్రసాదించి, రాజప్రతినిధి ప్రజల మన్ననలను, కృతజ్ఞతను గడించు నని విశ్వసించుచున్నాము.

సార్వభౌముడు-రాజప్రతినిధి
 దివంగు నెల 24-వ తేదీని రాజప్రతినిధిగారు సార్వభౌముకి యా కింది తీర్మానార్పించిరి.

“హిందూదేశమునందలి శుభ్రుల కెగలకా రాజధాని తూర్పుబెంగళ అభివృద్ధిముఖ మిట్ల సంప్రదించుచు. ఈ హిందూదేశ రాజకీయ శుభ్రులను మిగిలిన పరిష్కరించుచు చూపిన సామర్థ్యానికి నేను మీకు కృతజ్ఞులను. శుభ్రులందు చున్నాను. కేబుల్ యుగరాజుగారు యా కింద కృతజ్ఞులని తమకు తెలిపిరి. యాదేశముల కంక ని సంతోషితరచుచున్నది. భారతీయులకు మియెడనున్న రాధక్తి, యుగరాజుగారి కృతజ్ఞులతో మరింత అభివృద్ధిని నమ్ముచున్నాను.

సార్వభౌముడు తంతివార్తా యీ ప్రత్యుత్తరము కంపించాడు.

మిత్ర, శంషి తంతివార్తల్ల నాకధిక మగు సంతోషము కలిగినది. భారతీయుల రాజధానితూర్పు అభివృద్ధిముఖులను తిరిగివారికి నేను సమర్పించుచున్నాను. ఈ శ్రీత్రసంస్కరణముల కల్ల అధికమగులాభము కలుగునని నమ్ముచున్నాను. దేశముగరాజుగూడ హిందూదేశ ప్రయాణ విషయమై మిక్కిలి ఉత్సాహముతో నున్నాడు. నేను చక్రవర్తి, మిశ్రమునకు రెండు కార్యములు వచ్చినప్పుడు, ప్రజలు ప్రకటించిన రాజధానియే యుగరాజుయేవల కూడ ప్రకటించు రని నేను నమ్ముచున్నాను.

బాటిస్టి, కామస్వేయలందు దెనకినననాని గొప్పవిషయముకొంది 10 వేలమంది క్రైస్తవల అయిదు కుట్రలవలనకట్లు కొనిన పాల్సింగుపోయినది తెలిసెను.

ప్రస్తుత పరిపాలనములన వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యమున కెంతవరకు భంగము గలుగు చున్నదను ఆంక్షము విచారించుటకు కార్మిక కక్ష వారు విప్లవమును ప్రతినిధుల సంక నుద్దేశించిరని డెయిలీ బెల్ గ్రాపు పత్రిక ప్రాయచున్నది.

మద్రాసు లిబరల్ లిగు

ఈలిగునభ్యులు దివంగు 28 వ తేదీ సాయంత్రము జి. ఎ సచేకంగారి కార్యాలయమునందు సమావేశమైరి. 50 పి. యన్. శివస్వామయ్యగారు అధ్యక్షతనొందిరి.

I. ఈక్రింద పేర్కొనినవారు సభ్యులుగా ఎన్నికోబడిరి. వీరందరు నెల్లూరునా ప్రభులు. (1) యం. సూర్యప్రకాశరావుగారు, (2) ఆర్. సుందరరామరెడ్డిగారు, (3) ఆర్. సుబ్బరామయ్యగారు, (4) సుబ్బరామరెడ్డిగారు, (5) యం. వి. సుబ్బరావుగారు.

II. “సార్వభౌముని సంక్షేమమునకు, దయము భారతీయులు కృషుజ్ఞులు. మీకు, సిన్హాకు, ఇతరమంత్రులకు సంస్కరణపద్ధతులకును పాటుపడి నందుకు వందనములు” యీ తంతివార్త ఇండియా కార్యదర్శికి సంప్రదింప తీర్మానింపబడెను.

III యీ క్రింద పేర్కొనినవారు మిత్రవాదుల మహాసభకు ప్రతినిధులుగా ఎన్నికోబడిరి. 50. పి. ఎన్. శివస్వామయ్యగారు దివాకలపాదరు యార్. ఎ. గోవింద రావు మయ్యగారు గొ. సి. యన్. నరసింహ రాజుగారు దివాకలపాదరు మోచర్ల రామచంద్ర రావుగారు కె. శ్రీనివాసయ్యగారు గొ. వి. వెంకటపతిరాజుగారు ఎ. యన్. కృష్ణరావుగారు గొ. వి. యన్. శ్రీనివాసశాస్త్రిగారు సి. పి. రామస్వామయ్యగారు జి. ఎ. సచేకంగారు రావుసాహెబు ఎ. పి. పాత్రోగారు ఇంకాకొందరు.

స్వదేశమిత్రులు సంవత్సరాది సంచిక:-

ఈ గ్రంథము మాకార్యాలయము చేరినది. ఇందు శుభ్రపద్ధతులనేకులు వ్యాఖ్యముల ప్రాసీయండి. కె. వ్యాసరావుగారు మదరాసు సిటీ మ్యునిసిపల్ ఆఫీసుగూర్చు, దివారు వి. పి. మాధవరావుగారు నాటిక ములకు సంక్షేమము విషయము గూర్చు, గొ. వ్యాసమూర్తులు టి. వి. కేమగిరికొత్తూరుగారు సంభ సేవోన్మయము గూర్చు, డాక్టరు పి. వందరాజులూ నాడుగారు జాతీయవాదుల కృత్యముగూర్చు, బులకృష్ణ భారతిగారు యమునకు సంక్షేమ ఆనువిషయముగూర్చు వ్యాఖ్యముల ప్రాసీయండి. ఇంక సనీఖము ఆనేకవిషయములగూర్చి చక్కని వ్యాఖ్యములను రచించియుండిరి. వ్యాఖ్యములు భాగ్యశక్తియై యున్నవి. శ్రీశ్రద్ధానంద స్వామి యున్నగు శేషభక్తుల శిశువులములు కూడ గలవు సంక్షిప్త మనోహరముగ నున్నది.

34-వ దేశీయ మహా జన సభ

అమృత సరమునందు నేడు సమావేశమగుట

ఆహ్వానసంఘాధ్యక్ష, అధ్యక్షకోపన్యాసములు

(మా ప్రత్యేక విలేఖనుని యొద్దనుండి)

సన్మానసంఘాధ్యక్షుని యువన్యాసము.

హృదయ శ్రద్ధానందిగాను హిందీభాషాను దొంగిన స్వాగతోపన్యాసముగలదు.

హృదయ శ్రద్ధానందిగాను యువన్యాసమును ప్రకటించుటలో సారాంశంబి. పంజాబు ధిల్లీకలవరమును గూర్చియు హిందూమహమ్మదీయ మైత్రీని గూర్చియు దాని ఫలితముగ కలిగిన జాతీయోద్యమమును గూర్చియు వివరించి ఏమిట నెలలో పంజాబు దేశమున జరిగిన అత్యుత్తమ విషయములవలన సామాన్యస్థితిలో 10 ఏండ్లకు కలుగదగిన జాతీయ ఉద్యోగము కొన్ని నెలలలోనే జరిగెనని వివరించిరి. కాంగ్రెసు సుసంఘటన సుస్మరణములను స్వీకరించినందున చట్టమునందు కల ఉదారనూతనమును ప్రకటించినందున. మాంటాగు గారు చేసిన సమావేశమును గుర్తించినందున. రాజకీయ సౌకర్యములకు శ్రద్ధా కృషి చేసినందున. కాంగ్రెసు సభ్యులుగా నాందోళనమును జరుపదగును. నేడు నేను ప్రతినిధుల కందరికిని స్వాగత మొసంగుచున్నాను. ధిల్లీగరమున మనల నిలిచి కాహ్వానించిన అమృత సరమునందు నేటి సభలో లేదు. దొరతనమునాను శ్రద్ధా విరహముగ చేసిన కార్యముల వలన వారు కారాగారములందు నరయుచున్నారు. ఆ అమృత సరమునందు ధిల్లీగరమునండి అమృత సరము నకు దిద్దినంతనే యింకను కాంగ్రెసు సభ్యులు జరిపుటవలసిన కలుగు ప్రయోజనమును గూర్చి ప్రజలకు తెలియజెప్ప గలం గిరి. వారి ప్రయత్నము సఫలమైనది. శ్రీరామనామి భక్తిదీప మున హిందూ మహమ్మదీయ మైత్రీని వారు నెలకొల్పి గలిగి యి స్వామిలవాడు నుడిచి. ఏమిట 10-వ తేదీన జరిగిన విషయములను సాకల్యముగ వివరించెను. ఆనాడు ధిల్లీకలవరము నుండి మాదజోయిన ప్రజలపై నశనకముగ తుపాకులు కాల్చు బడినది. ఏమిట కలిగిన కలవరమున దేశీయులలో ఘాతముల కొందరు భరతమాత కర్తవ్య గాఢకళంకమును ఘటించినవారిన దానిని క్రియల నొనరించుట చాల సంతాపకరము. ప్రైవేట్ కానన్లును కలన చాల మంది స్త్రీలును బిడ్డలును వృద్ధులును పురుషులును గూడ గత ప్రాణులగుట కంటి కిందను దానివలన హిందూమహమ్మదీయ మైత్రీ గాఢకరమై నది. సర్వభూమిలవారియందు ఏకజాతీయత నుపగ్ర మైనది. వందేమాతరమునామాలయ మెతీలాలు నేప్రమా గార్లు పంజాబునకు ఘనతమ ముగిసిన సోపరించిరి. వారు అమృ త సరము ప్రజలకు సూచనోత్సాహమును కలుగ జేసిరి. కాంగ్రెసు సభ్యులు అమృత సరము లోనే జరుపవలె నను దృఢ సంకల్పమును కలుగ జేసిరి. కారాగారములందున్న వాడుకలును అమృత సరమునకు ఏక ముఖమున లోతులచే నేను సన్మానసంఘాధ్యక్షులకు వహించ వలసివచ్చినదిగాని లేనిచో నేనిందులకొడలడువాడగాను. అన్ని కష్టములనాను స్వార్థమును త్యజించి ఏక భావముతో పనిచేయు లావకత లేదు. మాతృదేశమునకు రాజకీయ దాస్యమును లోలగించి సామాన్యమునందరిదేశీయులతో సమానగౌరవస్థానము నొసంగుటకే అన్ని కష్టములనాను ఆకం చుచున్నాను. మాంటాగుగారి సంస్కరణ చట్టమే వివాద మూలమగుట గాని నిజమునామీన మితవాదులకు జాతీయ వాదులకు సభిప్రాయభేద మంతగా కనబడుటయేలేదు. దాని నామోదించరలె ననుటలో మితవాదులతో జాతీయవాదులు గూడ, నేకీధరించియున్నారు. సంస్కరణముల నామోదిం చి పనిచేయుచు రావలసిన వానికొరకు సక్రమాందోళనమును జరుపవలె ననియే లోకమార్గ తిలకు గానుగూడ నుడిచిరి. మిత వాదులలో కొందరికి విజ్ఞాన మతికేయముగ నుండిన నుండు గాన. కాంగ్రెసు మహాసభ సర్వభారత ప్రతినిధిసభ గాన అన్నిటిలో నది అగ్రస్థానమును బడయుట సహజము. దేశీయు లు మాంటాగుగారి నేతనకు పరిగణించవలెను. మాంటాగు గారు ప్రతినిధి సభ నిర్వహించినట్లేగాని నేతమే లేన నని కొంద రిది. మన దేశమున నిప్పు జారులవలన వీరలు రిక్తమౌ

మంది గలరు. వారి సద్భవములు ఎల్లవినియై యున్నవి. ఆ విధిని నిర్వహించినచో రెండయదుకే మనకు రాజకీయవాని కొరకు మన మాందోళనము చేయువలెను. కాని వచ్చిన వానిని గణించి కరుణించరాదని స్వామి నుడిచెను.

ఏమిట నెలలో ధిల్లీగరమున జరిగిన కార్యముల ప్రా చీనకాలము నందలి నిరంకుశాధికారుల చక్రవర్తి సురభితుల తత్త్వవిగాని దేశీయులలో వీరసహజములగు లక్షణము లుండిరినదినియు నిగూఢములై యున్నవనియును గూడ తెల్లమైనది. దీర్ఘ కాలముండిట్టివిడిచివేసిన దేశీయులందు మరల ప్రేమకర్తయును దృఢకరములకు ధిల్లీగరమునందు జరిగిన భారతరక్తప్రసారమే కారణమైనదని స్వామి నుడిచెను. మహా త్యాగంధిగాని సాత్విక నిరోధమును స్వామిచాల ప్రకటించెను. మహాత్ముడు ధిల్లీకలవరమునగరములకు రానూడదని చేయుబడి నయిత్రతపు నిరర్థకమని స్వామి నుడిచెను. ప్రైవేట్ కానన్లవ్యాజ మునజరిగిన ఘోరకృత్యములను వివరించెను. ప్రభుత్వోద్యోగముల శ్రద్ధాకృషియును ధిక్కించి విచ్ఛల విడిచివేసిరి. మనకు ప్రాణములు త్యాగప్రాయముగ నుగిరింపబడినవి. ఏమిటను నం వెదకు ప్రాణహానములకు గోల్పోవుచునో ఎవరి కెట్టితంక వైకల్యము కలుగిందనో అని స్త్రీలు పురుషులు వృద్ధులు బిడ్డలు నెల్లరును అనుక్షణమును ప్రాణసంకేతమునందు యుం డిరి. జల వ్యాధి లోటు యందు కూడిన ప్రజలకు సారవంతములగు స్వామి నుడిచెను. సంఘమువారి ఎదుట జనముల దైవగారిచ్చిన సాత్త్విక జగద్వికరము. అప్రజలపై తుపాకులను కాల్పులను వారి చెదరగొట్టరమ్మును గాని వారు మరలవచ్చి తప్పు చేక్కిరింపకుండుట కావీరభావమే వారిపై తుపాకిగుండ్ల వర్షమును గురిపించెను. నేనీ విషయ ము ల న ని ట్టి నీ మ ర ల రి చ ట వి వ రిం చుట మీకు బ్రతిభవాలైనై తీరని కనక కలిగింది మీ ఆగ్ర హమును ప్రజ్వలింప జేయుటకు గాదు. మనదేశమునకు మనలో పకార మొనరించిన వారును మనకు పరమమిత్రులు నగు రివను, బ్రౌన్లు, బ్రాడూ, వెస్ట్మన్సు, హ్యూయ, కాటన్, హార్డింజి, మాంటాగు, బెనెంట్లు, ఆంధ్రూసు గార్లకు జన్మ భూమియగు బ్రిటన్ దేశమే ఒడ్డున, డెయరు, బాన్సు, ఓబ్రయను గార్లకు గూడ జన్మభూమి యై యున్నది. కాన మనము వారిపై నాగ్రహమును కలిగి యుండరాదు. క్రోధము శత్రువట్టుమునం దొకటిగాన దానిని మనము పూర్తిగా పారదోలవలెను. ఏమిట నెలలో కఠినచక్ర లాస్సిన వారి నెవ్వరిని మనము ద్వేషించునాడగు కాంతములను క్రోధమును సర్వభూమిలవలన సద్భావములను కీసును మనము నిర్బంధ వలెను.

హిందూ మహమ్మదీయ సమ్మేళనమును మనము స్థిర మొనరింపవలెను. పంజాబుకలవరములవలన కలిగిన ప్రధాన ఫలిత మిది రెండవది కచ్చ సహిష్ణుత. మూడవది ఆందోళనాప్రయోజనము.

మనము మాభ్యుదయ గా మనబిడ్డలకు బాహురథము చాలి కలకును గూడ సద్వర్తనమును నేర్పవలెను. జాతీయవిద్యాభి వృద్ధి అతిముఖ్యము. మనదేశమున స్వాతంత్ర్యములకు నాడు కాగ్రులు నుప్రవృత్తములు, రహిత్రసాఫ్ బాగోరు, కంకరనాయరు గార్లకుంటి వారి సంఖ్య అత్యల్పముగా నున్నది. దేశభాగివృద్ధి కలుగవలెనని అట్టి నాడుకుల యుక్తమభ్యాస ములు దేశీయులం దధికముగ వ్యాపింపవలసి యున్నది. ఇంతకాలమును కాంగ్రెసు సభ కేవలము రాజకీయాభి వృద్ధికే పని చేయుచున్నది గాని యింకమిదట రాజకీయ మే మరమను వాక్యమును గ్రహించి సభవారు మతపరమభిని ప్రాపించరలెను. అవసరమునబట్టి ఎటులనో సరిత్రుయ్యకొనవల సినకాలము గడచినది. ఇప్పుడు నిర్భయముగా సర్వభూమిలకొరకు పనిచేయదగినది. నిష్పూతుల బహిష్కరణమును మనము వెంటనే తీలగింపవలెను. వారిని భారాళముగ మనయిండ్ల లోకి రానియ్యవలెను. హిందూమహమ్మదీయ సమ్మేళనము నిర్ధించినదిగాన నిదియుగూడ నిర్ధింపగలదని నే నానించెదను.

ఏర్పాటులలోగల లోపములకు ప్రతినిధులు మన్నింతు గానుక అని స్వామి నుడిచెను. ప్రకటించుటలో స్వాగతోపన్యాసమును స్వామి నుడిచెను.

అధ్యక్షకోపన్యాసము

అమృత సరములో నేడు సమావేశమైన దేశీయ మహా సభకు అధ్యక్షుర హిందీనా ఆనరబిలు వందేక మెతీలాల్ నెప్రమా గారి యువన్యాసమును క్రింద నుడించుచున్నాము:- సోవర ప్రతినిధులారా!

ప్రస్తుతమునండి కష్టకాలమునందు దేశీయ మహాసభ నాకను జాగ్రత్తగ నడిపింపవలసి నెర్పకు నొనరిన సభాధి పతిగ నియమింపవలసి యుండియు నానటియనమధున కీగార కుమును లభింపజేసిరి. కాని ప్రస్తుతపు సమావేశయందలి విశేష మును గుర్తించి నే నీ కార్యమును నిర్వహించుట కంగీకరించి తిని. హిందూలమునం దిటీవల జరిగిన సంతాపకరములైన విష యములవలన సమావేశమునకు విశేషము కలుగుచున్నది. గత పుండ్రెండు మాసములనుండి సంతాపముతో లిగించు నెన్ని యో సంగతులు జరిగెను. ఏద్రీ నెలలో అమృత సరమునందు మీసోదకు లెందరో దానినాడుగ చనిపోయియుండుటవలన మీరందరు నిదకు సమావేశమైనప్పుడు మిత్రత్వంతరిచారము కలుగగలదు. సభాధిపత్యము వహించిన నాకు వాని తలమ కొనినప్పు డెవ్వకు సంతాపము కలుగుచున్నది మీరందరు నాకొనగిన నీగౌరవమును స్వీకరించి మీరుచేసిన మర్యాదకు మీరు కందనముల నర్పించుచుంటిని. మీ యందరితోద్బాటు వలనకు నాకు మీ రప్పగించిన బాధ్యతకు సాధకము చేసికో గలనని విశ్వసించుచుంటిని.

గతసారి దేశీయమహాసభ ధిల్లీగరమునందు గూడెను. అప్పటికి యుద్ధము పరిసమాప్త మయినందున లోకమునందు కాంతికలిగి ప్రజలు సుఖవడగలరని మనమందరము నిరీక్షించి తిని. మనకు రాజనీతిజ్ఞులు చేసిన బాధ్యాయము నెరవేరవలసిన నయమునాపన్నమయెను. ఏకోహ అమెరికా దేశములందలి రాజ్యతంత్రజ్ఞులు తెలిపిన ధర్మభావము ననుసరించి మన దేశ మునకు స్వయంనియంత్ర్యోధ్యుడును ప్రవాదిపుడని మనము దేశీయమహాసభలో కొందయుంటిమి. పరిపూర్ణముగా నా సోయినను కొంతవరకైనను లోకమునందు కాంతివర్ధియి న్నను విశేషము నయితము దారిలవ యెక్కువ సౌఖ్యము కలుగలేదు. రాజ్యతంత్రజ్ఞులు నడుపుచున్న భావములు సాదీయములతోనే తీరిపోయెను. ఏసర్వభూమి ప్రేతులై యుద్ధ ముచేసికో నాధర్మభావమును కురిచిపోయి. విల్పము మహా శయము నిరూపించిన 14 ధర్మమిత్రులు నశకరింపజేసెను. పరాజితులైన వారి యాత్రి తీరకనే యుండిన. యెక్కడో యులు సంది చేసికొనుటకు తనాతనా పయమన్నును వారికి విరామము కలుగక పిల్లపిల్ల యుద్ధము లొకను ఏకోహాభాద మునందు జరుగుచునే యుండెను. ప్రవృత్తుల దోష్టర్యము నణగి సోయినను నది మరయుకర సాత్త్వికదేశములందు మూర్తిప్రదిం చి, దానివలన బాహుల ధర్మము దేశములం దుత్పన్నముగ విరాజిల్లుచున్నది. తురుష్కదేశీయుల యొ విరాజిల్లుచో తెలియదు. ఆంధ్రుల బాహులములు తుజిప్తు విద్యుదు దేశీ యులు చనియూచుచున్నారు. సంది జరుగుచుండగ నే భారతవ ర్షమునందు రౌలు బిల్లులకు ప్రతిహించి మార్గములను ప్రయోగించిరి. రౌలుబిల్లులకు, మార్గము లాను ప్రసాదించు యరని ప్రజలు యుద్ధముచేయజేతు. ఇందుకొక మేలకొలిచి మంది తమ ప్రాణముల నర్పింపలేరు. సంది జరిగినను ఇందు వలన ప్రజలం దుత్సాహము జనింక భారతీయులలో చాల మంది సంది మహాత్మ్యములతో తమ కేవలసత్తి లేకుండ నుండి. ఇందువలన యెరున్నది.

ఒకమూలప్రజలకు నిర్బంధముల నేర్పరుచు మరయొక వైపుండి సదుపాయములను జేయుచుండుట భారతవర్షము నందు చాలకాలమునుండి పాలకుల కారవమై యున్నది. ఒక మూల నిర్బంధములను కల్పించుచు ఏవోసదుపాయము వలన ప్రజలను సమాధానపరుచుటకు వీలలేదని పాలకులు గ్రహింప లేక పోయిరి. సంస్కరణములచట్టము కానన మయ్యెను. ఈ నూతన కాననమును మనము శ్రద్ధతో విచారింపవలయును. నేను దానిని గురించి ముందు చెప్పవలసితిని. దానివలన మీకోరిక లెంతవరకు సఫలీకృతము లగునో మీరు నిర్ణయించుకోవలసి యుండును.

దేశీ బాంధవుల మరణము.

నిరుదీనవర్తనములో చనిపోయిన దేశీబాంధవులను స్మరించి వారికి కృజ్ఞతను వెల్లడింపవలసియున్నది. 1918

లో కరాచీనగరము నందుగూడిన తేజశవంత సభాధిపతిగ నుండిన నవాబునయ్యకు మహమ్మదుగాన గతఫిబ్రవరి 13 వ తేదీని చెన్నపురియందు పర్యటించి. వారు ప్రజాసేవకులు. మహమ్మదీయులు. దేశీయసరిలో చేరిన సమయములో ప్రత్యేకముగానే వారందుచేరిరి. వారిఆత్మకు శాంతికలుగు గాఁగ పాంచాలమునందును, అమృతనగరమునందును చనిపోయినవారిని గురించియు స్మరింపవలసి యున్నది. మరణముకంటెను కఠినమైనదిగా గురియై జీవించి యున్నవారికిని మనము కృతజ్ఞులము. వాఁజ్ఞాపకార్థము చలువరాల్లతో గాని లోనముతో గాని ప్రతిమలను స్థాపింపవలసిన పులేదు. మనమిక్కడ నిచ్చు యంతస్వాగతములను మరచిపోవుదుము. ఇక్కడజరుగు తీర్మానములను చర్చికారము మాత్రము తనిట్టికొన్నను చదువుచుండురు కాని వారుకదిన కష్టములను వానిచూపిన త్యాగమును భారతీయులెన్నటికినిమరచిపోవాలరు.

పాంచాలము.

అన్ని విషయములకంటెను ముందుగా పాంచాలమును గురించి నడువవలసి యున్నది. అమృతనగరమునందు దేశీయ సభను జరుపుటలో కట్టణకాములు చూపిన ప్రయత్నము నుగ్ధుడొకవలయును. ముందు వివరములను రానున్నదని యెరుగకుండ నుభయములలో మారు దేశీయసభను పాంచాలములో జరపవలయునని ఆహ్వానించిరి. ఎన్నిచిట్లును వచ్చినను వాని నన్నిటిని మిఠపాటింపక నన్యాయసంఘము నేర్పరచి పనిచేయుచుండ నకన్యాయము వివర్తన సంభవించెను. మారు దానిసంతకం భరించి సభను జరుపుటకు కృతనిశ్చయమైతిరి. మిఠపాటియు సభ నిచటకు ఆహ్వానించిరి. వారిప్పుడు బుదిభాశాలలో నుండిరి. ఆట్లుండెను మారు సందేశాంతక మొదటనెత్తి మారు నేసికొనక బాధ్యతను నిర్వర్తింపవలసింది. మిఠపాటి భక్తికొనియాడదగియున్నది. కష్టములన్నిటిని కాంతిముతో భరించుట శ్లాఘాపాత్రము.

విదేశీయులగు నిరంకుశాధికారుల చేతులలో భారతీయులు చాల క్రమపడుచుండిరి. క్రైస్తవి పాంచాలదేశీయులు నలుగురికంటెను ఎక్కువ భాగపడుచుండిరి ఆ రాష్ట్ర పాలనము చాల వెనుకబడి కలెక్షను నున్నదని నీయువ్య గులలో క్రేపులగు సర్ వాన్రీకాటను, బెర్నార్డు హౌబను గార్లు నడిచియుండిరి. భారతప్రజాభిమాను గ్రంథములో రాంసే మెక్డొవల్ గారిట్లు వ్రాసిరి: “పంజాబు రాష్ట్ర పాలనము చాల అసహ్యమై యున్నది. “ప్రతిష్ఠ” “రాజద్రోహము” అను రత్నము సాధారణము చేసికొని పంచాలమును పాలించుచున్నారు. ఇచ్చట దుష్కర్మము చేయుటయే ప్రతిష్ఠ యనిపించుకొనుచున్నది. పాలనావ్యవహారముల నెవరైన ఆక్షేపించిన వారి యింటిని శోధించి వారిని ప్రవాసమునకు పంపుదురు. రాజద్రోహమునకర్హుమిది. రాజకీయకట్టకులను గాని రాజనీతిలో కార్యావహులను చేయుటగాని వారు రెండు గరు. పాలనాధికారము వహించినవారు తమకార్య భర్మ మెట్లుండెను నందుతో నిమిత్తము తేకుండ వారు తమయందున్న అధికారమును వినియోగించుచుండురు.”

పాంచాలము సరిహద్దుప్రాంతమునకు దగ్గర నుండుటచే రాష్ట్రపాలకులు తమ ప్రవృత్తిప్రకారము రాజప్రతినిధులను, భారతసచివులను నడుచునట్లు చేయుచుండుటకు వీలుకలుగుచున్నది. సరిహద్దు ప్రాంతమునందు ప్రమాదము సంభవించునని భయపడుచు రాష్ట్రాధికారి కృతముగ నిర్ణయించి తెలిపిన భావములను నైయధికారు లంగీకరించుచుండిరి. భారతప్రభుత్వమునకు పంజాబురాష్ట్రము చాలదగ్గరనుండి చేసినకాలము వారిలోగూడ నీయులానుండుటచే ఆ రాష్ట్రపాలకులకు రాజప్రతినిధి యెక్కువ అందుపాటునం దుండుట తటస్థించుచుండెను. ఇతరరాష్ట్రపాలకులకు లేని చరపు పాంచాల రాష్ట్రపాలకునకు కలుగుచుండెను. ఇట్టిస్థితిగతు లుండుటవలన నక్కడ ప్రజాజీవనము కృత్రిమమునకు అవకాశము లేకుండెను. చాలకాలమునుండి యక్కడ రాజకీయాభిప్రాయములు తలయై త్రకుండుట వింతకాదు.

ప్రజలందు ప్రైవేటు వికసించుట కారంభమైనప్పటి నుండియు నక్కడ జరుగుచు వచ్చినస్థితిగతుల నన్నిటిని తెలిపినగాని గత యేకీకృత సెలలో గందర్గిగోళము లెరుకు జరిగినవో తెలిసికొనుటకు వీలుండలేదు. 1905-వ సంవత్సరమునకు పూర్వము పాంచాలమునందు బ్రిటాన్రైవేటు లేనేలేదు. కాని అత్యక్రమచే కర్ణాటప్రభువుగారు బంగారా రాష్ట్రమును విభజించుటవలన ప్రజలందు రోషముకలిగి ఆభావము పాంచాలమునకును ప్రాకెను. అందువలన ప్రజలలో నాందోళనము బయలుపడెను. దానివెంటనే కాలనైజేషను బిల్లుకు పంజాబు

కానన సభలో ప్రోజేక్టుయిరి. ప్రజలు చాల కష్టపడి చాల కాలమునుండి చెరుకు ఊడ్చి తనిచేసి ఊసరక్షేత్రముగ నుండిన స్వాంతయులను దివ్యభూములుగ చేసిరి. వారి హక్కులను పాలకులు తినివేయుటకు తలపెట్టిరి. ఇందువలన ప్రజలు ఆందోళనము చేయ నారంభించి వారి కలెక్షనుగ దండెంప మొదలుపెట్టిరి. ఆ కాలములోనే “పంజాబీ” పత్రికా సంపాదకుని పత్రికాకాశిని కేషించిరి. వెంటనే కాలనైజేషను బిల్లును కానన సభ వారంగీకరించిరి. కాని వీనివలన ఆందోళనము చల్లారలేదు. చాల తీవ్రముగ స్వాంతయులయ్యెను. ప్రజలలో నుత్తేజస్వభావము గలవారు పోలీసువారిలో కలియబడుట వలన 1907 వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెలలో లాహూరు, రావల్పిండి పట్టణములలో కల్లలులు సంభవించెను. నిజముగ నట్లులు చేసినవారిని వట్టుకొని కేషించుట కెవరును సభ్యులైరకు చెప్పునగాని లాలాహంసరాజు, సావుహెసి మన్నగు నాయకులను పట్టుకొనుట కేవిధమున సాధారణము కనిపించెను. ఏవిచారణ తేకుండ లాలాబజపతిరాయు, అజితసింగు గార్లును ప్రవాసమునకు పంపు తెంతిమార్చియు నుత్తిమకాదు. పాంచాలరాష్ట్రమునకు పాలకులుగ నుండినవారు తమ నిరోధము వలన కలిగిన యానందములను గమనింపక నిజమైన కారణములు రాజప్రతినిధికి భారతసచివులకు తెలియకుండ కప్పిపుచ్చి తమ లోపములను ఇతరులమీద తోసి ఆందోళకుల తలకు చూట్టుట వారమైయున్నది. కానిమింటి ప్రభువుగారు పంజాబువారి ఆశ్వాసముగ తెచ్చివకానమును అంగీకరింపలేదు. ఆయితే ఇతరసాధనములు వారియొద్ద లేకపోలేదు 1907,09 వ సంవత్సరములవధ్యను వారికరసాధనములను విచ్ఛలవిడిగ ప్రయోగింప నారంభించిరి. వారు పత్రికలను తలయైత్రకుండచేసి ప్రభుత్వమునకు రుశించనివారిని కేషించనారంభించి ఇట్టికారణములచే 1910 మొదలు 1916 సంవత్సరమువరకును ప్రజలందు కృష్ణ సంకలన ముండెను.

పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూగారు
అమృతనగరపు కార్యగణు సభాధ్యక్షుడు.

కాని నిరోధకీయాలవలన ప్రజాపంచలనము నశించక వారియం దసంతృప్తి యెక్కువై అవ్యుదవ్యుకు నెడద్రోవలను పెట్టి దారుణములకు ఒడిగట్టుకొనుచుండురు. అప్పుడు నిరోధకీయాలకు అంతు కనిపించెను. అందువలన దారుణములకు చేయదలచినవారికి పోస్టామము కలిగి వారి సంఖ్య వృద్ధియగుచుండును. ఇదియంతయు నెడతెగని నిరోధమువలన కలిగిన ఫలముగాని చేరుకాదు. కార్యనిర్వాహక వర్గము పచ్చి అబోతుకల దారిలో కనపడినవారి నెల్ల త్రొక్కి పారవేసినట్లు దానికీర్త్యుతరేకముగ నుండినవారి నందరిని కేషించుచుండును.

ప్రజలయం దుత్సాహ మగుచుండిన మాత్రప్రజాభిమానకు తగినట్లు కార్యాచరణమునకు దిగకుండ పంజాబు లెఫ్టి నెంటు గవర్నరు సర్ డెవిజు ఇబ్బట్టునగారు వారికి కృతీరేకముగ నడువ నారంభించిరి. వారు నిరోధకీయమునే యవలంబించిరి. సర్ మైకేలు ఒడయరుగారు పాంచాలమునం దధికారమునకు వచ్చునప్పటి స్థితిగతు లిట్లుండెను. న్యాయబద్ధిలో ప్రజాకేయములకు మన్నించి పనిచేసి సామ్రాజ్యమును దృఢపరచుట కప్పడెంతో యతాశ ముండెను. కాని సర్ మైకేలు ఒడయరుగా లెట్లు పనిచేసెనది అందరికిని విదితము.

ఒడయరుగారు పాలనమును స్వీకరించిన తొలిరోజులలో కమగటాయరు విషయము జరిగెను. తరతరములకుపోయినవారు కమగటాయరు స్త్రీయమిద నచ్చిరి. వారి కక్కడ యేయాదరవులలేక తిరిగివచ్చియుండ వారిస్వేచ్ఛకు ప్రభుత్వమువారు భంగము కలిగించిరి. వారు ఇండియాలోనడుగు పెట్టిన వారిని బండియగచూచి హింసము పెట్టుటవలన వారికి తల తిరిగి దొమ్మికింద పరిణమించెను.

దానివలన సర్ మైకేలు ఒడయరుగారికి నుండుదారికి కఠినప్రయోగముల నారంభించిరి. వారి ప్రార్థనలమువలన హిందూదేశీయతను కాననమును చేయవలసినచ్యెను. యుద్ధావసరములను బట్టి చేసి న యీ కా స న ము ను యు ధ్ధ 2, తో నిమిత్తములేని సందర్భములలో గూడ నెట్లు వినియోగించికో సందరకు తెలిసియున్నది. ఒడయరుగారు దానిని వినియోగించుటలో వెనుకబడియుండ లేదు. వారుదాని ప్రయోగించినవారై దానివలన చాల ప్రయోజన ముపొడెనని వంటనే ఇండియా వరకునునకు తెలిపిరి.

1915, 17 వ సంవత్సరముల మధ్య నెన్నియో మట్టి కేసులను విచారించిరి. దేశీయప్రతికలను తలయై త్రకుండచేసిరి. తిలకు పాలుగార్లును పాంచాలమునుండి బహిష్కరించిరి.

రిక్రూటింగు.

యుద్ధకాలములో ఒడయరు గారు చేసిన కార్యవిధానమును చెప్పవలసింది. ఆపద్ధతు లిదివఱకు నేను చెప్పినదాని కంటెను ఆభ్యాస్తముగ నుండెను. అది యన్నియు ఒడయరుగారికి తెలిసియుండును. లేదా బహుమానములను పొందునర్హతముతో వాచేదారియువ్యోగు లిట్లు చేసియుండురు.

“అవమానము దుర్జ్ఞము జరుగుచుండకూడ రాజు యూరకొనినయెడల నతని భృత్యులు కోటివిధముల ప్రజలను బాధపెట్టుదురు.” మై నూక్తి మనమిత్తుకు విమర్శించుచున్న కాలములో సార్థకమయ్యెను. యుద్ధమారంభమైన కొద్ది కాలము వరకును రిక్రూటింగు మాములుగ జరుగుచున్నచ్యెను. అన్యరీప్రములకంటెను యెక్కువమందిని చేప్పించ వలయునని నిశ్చయ మకరికి కలుగుటతోడనే ప్రజలను హిత్యహాపరచి చేప్పించుటకు బదులు కఠినముగ చేప్పించుట కారంభించిరి. దానితరువాత భిక్షాసమృత్తి సందేశము వంటి చాలమందిని చేప్పించుచుని కోరిరి. దానితో మైకేలుగారి భిక్షుత్వములు విజృంభించెను. పంజాబు యుద్ధసభలో వా ట్లు వాక్రుచ్చిరి:- “రెండులక్షలమందిని సేవలో చేప్పించవలయునక; నిర్బంధము లేకుండ వారిని చేప్పించవచ్చును. అవసర మైనయెడల నిర్బంధ సేవావిధానము నవలంబించుదుము. డిఫెన్స్ ఫోర్సులో 2 వేల మంది జేరవలయునని కోరిరి. ఇదివరకు చేసినదానికంటెయు ధ్వజమునకు యెక్కువ యక్ష్మము చేయవలసియుండును. మై నానుగ్రివామువలన చివరకు మనకు విజయము సిద్ధించును.”

ఇండియానుండి 5,00,000 మందిని చేప్పించవలయునని దీక్షిసభలో నిశ్చయించిరి. వారిలో 40 వంతులమంది తమరాష్ట్రమునుండి చేప్పించుటకు వానినిశ్చయించుకొనిరి. స్వదేశ సంస్థానముల ను కూడ కలుపుకొని పంజాబు ప్రజలు ఆ సలహా ప్రకాశము నాము లో 18 వంతులున్నారు. యుద్ధము ప్రారంభమై నప్పటినుండి అప్పటివరకునవారు 2,500,000 ముగలుకు వండిరి. వారికి నసాక్ష్యముగ నుండుటకై 70,000 మంది కూడ నమహర్పిరి. కావుననే వారు “నిర్బంధములేకుండ చూడండి. అవసరమైన యెడలనిర్బంధ సేవకు అవలంబించ వలయు” నని చెప్పిరి. వారిచెప్పినట్లు అధికారులుచేయ నారంభించిరి. వారుచేసిన దుర్మయములు మరువురకురచ్చుటలేకు. గ్రామములలో పురుషులెంతమంది గలరో తెలిసికొని ఆయా గ్రామములవారిని పిలిపించి కొంతకాలము లో కొంతమందిని చేప్పించవలయునని చెప్పుచుండిరి. ఆ కాలములో సంతకుందిని లభింపజేయనియెడల కఠింకరము నవలంబించుచుండిరి.

కొన్ని కొన్ని గ్రామములకు కలిపి కేషించుచుండిరి. కొందరిని అగౌరవ పరచుచుండిరి. వారిని చిట్కలు పెట్టుచుండిరి. కాంగ్రెసు ను కమ్మిటివారేర్పరచిన కమ్మివనకు లీవియములను పంపించేసి వారు రిహార్టులో తెలుపవలసి యుండుటచే నేసిక్కడ నేరుగ నునదరింపకు.

నిరవరాధులను క్రిమినలు ప్రాసేసిరు కోర్టులో 107,110 నక్షనులకొండ చాలమందిని కేషించు చుండిరి. వారు సేవలో జేరవలయును లేదా ఇతరులకు చేప్పించవలయును. వారిలో నేవో యొకటి చేసినవారిని విడుదలచేసిరి తక్కినవారిని కేషించిరి. ఇట్లు చెసిన కేసులలో తిప్పులు కలవు.

కిమినలు న్యాయపాలనము విషయమై ప్రోజెక్టింపిన రిహార్టులో 17 వ సంవత్సరమునం దిట్లు తెలిపిరి.

“దీక్షిట్లు మేస్త్రీలు చాలవరకు రిక్రూటింగు కొరకు పనిచేసిరి. చాలమంది సేవలో జేరటవలన నెక్కువటి ఇన్యకులసిన వారిసంఖ్య తగ్గిపోయెను.”

18 వ సంవత్సరపు రిహార్టులో నెట్లుదహరించిరి. చాలమంది సేవలో చేరటచే జీవనోపాధి లేకపోవుట వలన కేషింపవలసిన వారిసంఖ్య నష్టపడితెను.

ఇంతేకాదు. దీప్తిప్రసాదమే జన్మించిన కుటుంబమున కార్యమునకు దీనిని అప్పించి పనిచేయించుచున్నట్లు ప్రాచీనము. ఇప్పుడు అప్పించిన వారు కూడ తగినంతమందిని సేవలో చేర్చియుండి యెడలను వారే సేవలో చేర్చుచుండిన వారిని విడుదలచేసి యుండును.

యధ్యక్షులును వనూ లగుటకును ఇట్టిపద్ధతులనే యవలంబించిరి. సామ్యుద్ధానివారిని, సేవలో చేర్చించినవారిని, ఇన్ఫర్మల్యాన్స్ వృద్ధిచేయుచుండిరి.

ఆక్షేపణలకు నిరాకరించుచు కలకత్తాలోని పత్రికలలో క్రిందిగ్రంథములను గమనించుము:-

“అతనికి (ప్రస్తుత దీప్తిప్రసాదమే) ఆక్షేపించువాడు) కిద్దరు కొడుకులు. వారిలో నొకరిని సేవలో చేర్చించలేదు. యధ్యక్షులును వనూ సామ్యుద్ధాని. ఇచ్చుకొనుటకు అతనికి సామ్యుద్ధానినిచ్చిరి.”

“ఇంతవరకును అతనికి గవర్నమెంట్ చెల్లినది.”

“అతనిలోని ఒకడైప్తిప్రసాదమున కిచ్చులేదు.”

ఇట్టి ప్రాంతకార్యములను ప్రజలందు అసంతృప్తి కలిగి వారియందు దాగియుండిన కోపము బయలుపడుచు నేరములు జరుగుచుండెను.

సామ్యుద్ధానిని తన సేవలో చేర్చుటకును, అతనితో నుండినవారికి చెప్పుట కలిగెను. సేవలో చేర్చినవారిని నిరుత్సాహ పరిచినట్లు కట్టుకొనదలచిన వారిని కట్టుకొనుటకు ఒక గ్రామములో నష్టపెట్టిరి. దానిమీద పోలీసువారు తుపాకులు వేసిరి. దానివలన చాలమంది చనిపోయిరి.

మూలములో నర్ మైకేలుగా రిట్లు తెలిపిరి:- “సేవలో చేర్చించనలసిన వారికి చాల విచిత్రములగుట. విచిత్రములును, ద్వేషమును వారెవరుగోవలసి వచ్చెను. అందువలన దురదృష్టవశాత్తే మూలము, మజిలీగరులలో అల్లరులు జరిగి రక్తపాతముకూడ సంభవించెను.”

బడ్డెలువిషయమై యుపన్యాసించుచు మాంజేగుగాట్లు చెప్పిరి.

“రిక్రూటింగు వద్దకు వలస చాలమంది కుటుంబములలో జీవనోపాధిని గడించువారు లేకుండపోయిరి నమృత కారణమున.”

జయ్యు దారులు లంబరుదారులు కఠినముగ ప్రజలకు హింసించిరి. దీనిని గురించి మూలము సెవన్న జడ్జిగారు తెలిపి “అట్టిపరిస్థితివారికిని తెలియనని” నుడిచిరి. ఇక్కడ ప్రతి వారికిని తెలిసిన విషయము ఇంగ్లండుకు చేరలేదు. తెలిసి యుండినయెడల మాంజేగుగారు వారియపన్యాసములో నడవారింది యుండును.

సేవలో చేర్చించుటవలనను, యధ్యక్షులును వనూలు చేయుటవలనను కొద్దిగో గొప్పగో విశ్మయపడిన వారి విషయమై నే నింతవరకును నుడిచియుంటిని. తన కెక్కువ యువరాగము ప్రేమ కలదని తెప్పింపెనుగా రెడతెగక చెప్పు కొనుచుండిన వ్యక్తపాతదారులగురించియు యుభయము నుడిచిరి. వారివిషయమై వదలిపెట్టిరి కత్తిరవారిద్దరియెట్లుండెనో విచారించుదము. విచారించుటవలనను, రాజకీయకృత్యవలనను ప్రమేయము కలిగియుకొనవారనియు తెప్పింపెను గవర్నరుగారికి నిరసనభావము తప్ప మరెవరిభావము లేదు. నర్ మైకేలుగారు రాష్ట్రపాలనము స్వీకరించుటకు యందు కొంతకాలమునుండియు పాంచాలమునందు సంచలనము పోలేదని ఇతివరకే చెప్పియుంటిని. ఆసంచలనము వారు తమ యధికారము స్వీకరించుటతోడనే తలయెత్తి సారంభించి వారు నిపుణతతో నిగోధమును ప్రయోగించి రూపుమాపిరి కాని అప్పుడు లోకమునందు మారన భావములు తలయెత్తుచుండెను. ఎంతటివారుకూడ వారిని రూపుమాక లేకుండిరి. తమ కనకమైనపు డెల్లల తెప్పింపెను గవర్నరు గారు వంశాల్లిల కొద్దిగో ర్యములను, యుక్తాయుక్త విదేశమును, స్థిరబుద్ధిని, వైపుణ్యమును క్షామించుచుండిరి. అట్టి వంశాల్లిలకూడ లోకమునందలి నూతనభావములకు సంచలనము కను పరుటకుండ లేకపోయిరి. భారత కాననభూమిని 19 గురు సభ్యులును సంస్కరణములను ప్రసాదింపుచు ప్రకటించిరి. కాంగ్రెసు-లీగు సంఘములవారు తమకుతోచిన సంస్కరణ విధానము ప్రకటించిరి. 1917-వ సంవత్సరము ఆగస్టు 20-వ తేదీ భారతవిశిష్టము భారతీయులకు భాగ్యతగల ప్రభుత్వవిధానమును ప్రసాదించుట ప్రభుత్వసంకల్పమని ప్రకటించెను. దానిసంబంధములో మాంజేగుగారు భరతవర్షమునకు దయా చేసిరి. వారు రాజప్రతినిధిగారు ప్రజాభిప్రాయమునుగ్రహించిన వారై సంస్కరణ విధానమును ప్రకటించిరి. ఇవియున్నయు నొకటికంటె నొకటి బరిగెను. పాంచాలమునందలి యుభయ

వత్రికములలో కాంగ్రెసు సంఘములు తలయెత్తి సారంభించెను. తేజభక్తులు యంతస్యాసములలో తెలుపుచు వచ్చినభావములు రాష్ట్రమునందలి ప్రజలమానసములందు ప్రతిధ్వనించుచుండెను. ఆయుధస్యాసములలో వారిపాలనమును గురించి ప్రజలలోపేమియును వచ్చిరి. తమవంటి యుత్తమరాష్ట్రపాలకులు లేరని వారికి భిప్రాయముండెను. వారికి వీలైనంత వరకును మార్పుచేసిని కోరకుండ ప్రజలను నోరేత్తయ్యలేదు. కాని ఆగస్టు 20-వ తేదీని పార్లమెంటు వారు సంస్కరణ ప్రధానము చేయుచున్న ప్రకటించిన తరువాత వారికి ప్రజలను నోరేత్తకుండ చేయుటకు ఏమి కలుగదయ్యెను. దానిమీద వారు ప్రజలకు లోకము కలుగునట్లు వ్యవస్థింప సారంభించిరి. దానివలన ప్రజలలోపేమియు వచ్చి కాకొచ్చెను. 1918 వ సంవత్సరాంతము వరకును ప్రజల సభలచేసి సంస్కరణములను ప్రసాదింపుచున్న స్యామునుగ కోరుచుండిరి. కావున వారి ప్రయత్నముల నత దృఢాంతవేరక పోయెను. కాని 1919 వ సంవత్సరప్రారంభములో రౌలటుల్లిలను పాలకులు సంతృప్తిచిరి. దానివలన ఆనేతరుమాచలవర్త్యంతము ప్రజల ఆందోళనము ప్రారంభించిరి. ఇతరత్ర యెట్టియాదోళనము కలిగినో పాంచాలమునందుకూడ నట్టియాదోళనమే కలిగి సమయమునకు కనిపెట్టుకొనియుండిన నర్ మైకేలుగారికి యెవరు దొరకెను. ప్రజలపక్షము ఇదియెంచి ఇదిచెప్పెడియును వ్యాఖ్యానములు చేయుటలేదు. కాని ప్రభుత్వమువారు కలలించిన దలచిన కార్యవిధానమునందలి లోపములను గురించి ఆందోళనము చేయ సారంభించిరి. దానితో వారు చెప్పుకొట్టుటకు సంసిద్ధులైరి.

రౌలటు శాసనములు

రౌలటు శాసనములను గురించి వాసుదేవులు చెప్పుట సమంజసముగ నుండును. భారతవర్షమునందలి ప్రతివారును దీనికి విషాఖులై యుండిరిని మాంజేగుగారు సమీక్ష మంగీకరించిరి. ఆశాసనమునందలి యుభయవిషయములను గురించి నేనిక్కడ చెప్పదలచితిని. ఆశాసనములవలన ప్రభుత్వము వారికి అగౌరవము కల్గి యధికారములు కలుగుచున్నవి. విప్లవోద్యమమును సంహరించుట కాయధికారమును కల్పించుచున్నది. మొదటిభాగమునందలి యధికారములన మూలముగ జరుగు స్యామవిచారణకు బదులుగ ప్రత్యేక విచారణ జరుపుటకు పిలువబడుచున్నది. ఆ విచారణమీద అప్పీలు చేసికొనుటకు ఏమి లేదు. మూడవ భాగమున నేరస్పృహనమును తెలుప నక్కరలేదు. ఫిర్యాదువారు నేరము నెట్లు రూపుచేయ దలచినది తెలుప నక్కరలేదు. ప్రత్యేక విచారణయందీ గొడవ లక్కరలేదు. మూడవ భాగమున గురించి స్యామయ్యలకు అభిప్రాయభేద ముండుచి నను అప్పీలుచేసికొనుటకు ఏమి లేదు. అట్టి భేదాభిప్రాయముండినప్పుడు మాత్రము మరణదండన విధించుటదను నియమము మాత్రమే కలదు.

బిల్లులోని II, III భాగములవలన గవర్నరు జనరలు గారు తమయ్యున్న ప్రకారము చేయుటకు పిలువబడుచున్నది. ఒకనికి విప్లవోద్యమమునందు సుబంధ మున్నదో లేదో నడికి తెలుప నక్కరలేకుండ నిర్ణయించుదురు. అతనిని గురించి విచారించునప్పుడు మూడవ ప్రారంభమునందలియు హాజరు కాన కక్కరలేదు. అసలు విచారణయంతయు బహిరంగముగ జరుగక కరహస్యముగనే జరుగ గలదు. మూడవ స్యామవాదిని నియమించు కొనుటకు పిలువెను. ఫిర్యాది యెవరు చేసికో వారి పేరు చెప్పనక్కరలేదు. నేరమునకు సంబంధించిన సంకరులను పేర్కొన నక్కరలేదు. సాక్షులను విచారించ నక్కరలేదు. మూడవ భాగము మిచ్చుటలేదు. విచారణకర్తల కర సరకుని తోచేయెడల దస్తావేజులను దాఖలుచేయ నక్కరలేదు. సాక్ష్యమునకు సంబంధించిన మూలము ఆచారమును విచారణకర్తలు పాటించవలసిన యగత్యము లేదు. వారి తీర్పుమీద అప్పీలులేదు. పోలీసువారు తేజదేశము వైసను సోదాచేయవచ్చును. వారనుమానించినవారిని బందిఖానాలో పెట్టవచ్చును.

ప్రజలందరూ యేకపెట్టున ఖండించిన శ్రాత్రాశాసనము నందలి యుభయవిషయము లివి. అన్ని జేశములలో నుండి నల్లే మన జేశములో నుండు రాష్ట్రమునకు ఒడిగట్టుకొనిన వారు కొందరుండిరి. వారిమూలమున నందరూ నిశాసనమునకు గురికావలసి వచ్చెను. ప్రజలలో చాలమంది రాజభక్తికరాణములై కానన బద్ధులై యుండిరిని యెప్పు యోసార్లు అంగీకరించుచున్నారు.

విప్లవము భరతవర్షమునకే వర్తించుటలేదు. అన్ని జేశములలోను కలదు. కాని దానిని రూపుమాపుటకు ప్రభుత్వము వారు రసయ్యలైయుండుటయో దానికి తూగతగినో రౌలటుశాసనమునకు సరమగుచున్నదని చెప్పవలసియుండును. నిరసనాభులకును, కాననబద్ధులకును కాననము వర్తించదని వాదించుచున్నారు. కాని నేరనిర్ధారణముచేయువారు కార్యనిర్వాహకవర్తమునాని మరణిపోవుచుండును. ప్రజలకు తగినంతరక్షణము లేని యెడల కార్యనిర్వాహకవర్తమునాని నెవరు విశ్వసించగలరు? మనకు వారియందు నమ్మకములేదని నేను ఖచ్చితముగ నుచువు యుంటిని. మనకు శాక్షేపించువారికి నమ్మకముండిన నుండవచ్చును. కాని ప్రజలకు భాగ్యరావంద తగినకట్టుదిట్టులు నేర్పరచిరిని వాదించుచు. మోక్షోర్వజడ్డీ హోదాలోనున్న వారి సలహా లేనిదే ప్రభుత్వమువారు విచారణ ప్రారంభించుటకు పిలువబడుట వాస్తవమే కాని అధికారులములు చెప్పకొను దానిని గమనించి వారు నిర్ధారణ చేయుటకు బదులు ఒకప్పుడువారు తెలుపు సంగతులనుబట్టియే వారు నిర్ధారణ చేయుచుండురు. వారి నిర్ణయమును స్థానికప్రభుత్వమువారు పాటించవలయునని నిర్ణయించుటలేదు. వారి అభిప్రాయమును మాత్రము గవర్నమెంటువారు యోచించి అది తమకు వ్యతిరేకముగ నుండుట తటస్థించి కేసుచేయుట వలనవని వారికి యున్నయెడల కాననములోని II III భాగములను వర్తించజేయుట కభ్యంతర ముండదు. స్యామయాధికారి వంటివారు తెలుపు అభిప్రాయమును నిర్ణయము చేయునంతటి అవ్యక్తముగ ప్రభుత్వమువారు ఉండరని మదింప వచ్చును. కాని పాంచాలములో నిటీసల జరిగినసంగతులకు, తక్కిన ప్రాంతములలో జరిగిన సంగతులకు చూచినవారు ప్రభుత్వము వారు లవలించు కార్యవిధానమునకు నమ్మక ముండుదని కోరవక్కరలేదు. గవర్నమెంటువారికి సాధ్యమైనంత వరకు వారిపక్షమేనను చేయుగలరు. స్యామవద్దతినుండి లొలకుట కపిలులేకుండ చేయువరకు మనకు సంతృప్తికరముగ నుండదు. విచారణకర్తలు విచారణజరిపినప్పుడు భయమేమిటని అడుగుదురుకాని వారుచేయు విచారణ యంతయు హాస్యాస్పదముగ నుండును. కావున దానివలనరక్షణ యంతమాత్రమును కలుగునని చెప్పటకు పిలువెను. కాననమెక్కడను అసలులో లేదనియు తగినంత యగత్యము గలిగినగాని యుభయలోనికి పెట్టరనియు చెప్పుచును. ఈయగత్యగత్యములను నిర్ధారణ చేయునదియెవరు? కార్యనిర్వాహక వర్తమువారు కారా? శ్రాత్ర సంస్కరణశాసనము ప్రకారము రాజప్రతినిధి కార్యనిర్వాహకసభయందు ముగ్గురు భారతీయులు ఉండురని చెప్పువచ్చును. కార్యనిర్వాహక సభలోని సభ్యులు భారతీయులయినను విరోధియులు అయినను దాని స్వభావము మారనేదు. స్యామస్థానమును నిర్వహించవలసివచ్చిన యెంతవ్యవధిలయినను కార్యనిర్వాహకవర్త సభ్యులలోకములో నెక్కడను తీసికేయ పూడదు. స్యామస్థానమును ప్రజలకన్యాయము జరుగకుండరక్షించుటకు నెలకొల్పిరి.

రౌలటు శాసనములో లేనిపోని భావములు కల్పించి ప్రజలకు ద్రమపెట్టి నట్టి కడుతులను వ్యాపింపజేయుచున్నారని యెక్కువగా వాక్షేపించుచున్నారు గవర్నమెంటువారు ప్రకటించు ప్రకటనలలోను, మూలమువా కమ్మివనలమెతుకు పోలీసువారిచ్చిన సాక్ష్యములలోను తప్ప మరెక్కడ నుండి లేనేలేదు. విచారణకు లెట్లు చేయుచున్నారని చెప్పుచున్నను, ఫలూని వారిట్లు చేసినారని రూపుచేయలేకపోయిరి. కాననము గురించి పాంచాలమునందు ప్రజ లెట్లు టూకీగా చెప్పుకొనుచున్నారు. “ప్రేవరుండను, అపీలుండను. అర్థ మెంటుండను.”

మక్తసరుగ నింతికంటె కాననమును గురించి చెప్పుట కన్యము. దీనిని మొరటు నిర్ణయించినవారిని మూలములా కమ్మివనవారు కిక్కించి యుండిరి.

మాంజేగుగారు రౌలటు శాసనమును బడ్డెలుకుగురించి యుపన్యాసించుచు సమర్థించిరి. కాననకర్తయు స్యామయ ఆ స్యామయ మాయని వారు నిరూపించకుండ ఆరాజకమునరూపుపుట కిది యరసరమని వారు వాదించిరి. రాజకీయ నేరములు లేకుండ చేయవలయును. ఆరాజకమును రూపుమాపవలయును. నిగోధకాననములకు ఆరాజక ముదుగుంబులేదు. ప్రజల అసంతృప్తిని తీసివారవేసినవోసంతయు చక్కబడగలదు.

మూడవ భాగము పిదప సాహాయ్యము మున్నగునవి యుండదని ప్రకటించినపుడు మాంజేగుగారు పోద్యముగ నిట్లు సమర్థించిరి. —

Indian National Congress.

At Amritsar.

Pandit Moti-Lal Nehru's Presidential Address.

FELLOW DELEGATES:—

It is indeed an exceptional honour to be brought fit to take the helm of the great ship of the Indian National Congress in the stormy weather we are passing through. The honour you have conferred on me is deserved only by a skilled pilot, who can afford to make light of the breakers and the rocks ahead. I wish your choice had fallen on one, who had both the skill and the confidence to steer clear of all danger the noble vessel you have so generously committed to my care, when it is about to sail on a perilous voyage. But all too unworthy as I am for the great nation you have bestowed on me, I derive solace from the fact that there is a special feature of this session, which no doubt has influenced your choice, and which perhaps widens the qualification for the chair to include even such as I. That special feature presents itself at the outset and runs through our whole programme. It arises out of the recent tragic events in the Punjab which must naturally form the keynote of our proceedings. These events furnish many a dark chapter to the history of the past twelve months, but none darker than the great tragedy enacted in this very city of Amritsar, in April last. Fellow delegates, you have assembled here in deep mourning over the cruel murder of hundreds of your brothers and in electing your president you have assigned to him the position of chief mourner. That position I accept in all reverence and I sincerely thank you for it. The responsibility, however, remains and is considerably augmented by the great solemnity of the occasion. I can only hope to discharge it by your generous indulgence and the kindly co-operation which I trust I shall receive at your hands in a very liberal measure.

PLEDGES UNFULFILLED.

Last year when we met at Delhi the great war had ended and we were all looking forward, full of hope, to the great peace which would ensue and which would bring the blessings of freedom to all nationalities. The time had come for the fulfilment of the many pledges made to us and, in accordance with the principles laid down by statesmen in Europe and America, this Congress demanded self-determination for our country. Peace has now come, partially at least, but it has brought little comfort even to the victors. The pledges made by statesmen have proved but empty words, the principles for which the War was fought have been forgotten and the famous fourteen points are dead and gone. 'Vae victis' is still, as of old, the order of the day. Russia, hungering for peace, is allowed no respite, and a number of little wars are waging on the continent of Europe. Frustrations has been crushed but it has been reborn in the other countries of the west which have entrenched militarism on high. The fate of Turkey hangs in the balance, and Ireland and Egypt are being made to feel the might of the British Empire. In India the first fruits of the peace were the Rowlatt Bills and Martial Law. It was not for this that the War was fought, it was not for this that many hundreds of thousands laid down their lives. Is it any wonder that the peace has aroused no enthusiasm and that the vast majority of the people of India have refused to participate in the peace celebration?

COERCION AND CONCESSION.

With coercion has come concession. That has been the old time policy in India, as in Ireland, persisted in by England in spite of repeated disillusionment. Our rulers have failed to realise that repression and concession cannot go hand in hand; that the grace of a gift lies more in the manner of giving than in the thing given. And so the much discussed Reform Bill has been hurried through Parliament so that this "big meeting", as Mr. Bonar Law put it, may be pacified by it to a certain extent at least. The new act demands our most careful consideration. I shall deal with it at a later stage and it will be for you to decide how far it meets with your wishes.

IN MEMORIAM.

But before we proceed further we must pause for a moment to pay our tribute of respect to the memory of one of our leaders who has passed away from our midst since we last met in Delhi. Nawab Syed Muhammad, the President of the 28th Congress, held in Karachi in 1913 and for many years the Joint General Secretary of the Congress, died in Madras on the 13th February last. He was one of our foremost public men and had the courage to adopt the Congress creed at a time when the great majority of our Muhammadan brothers were keeping aloof from the national movement. May his soul rest in peace.

We must also do reverence to the sacred memory of the dead who were killed in Amritsar and elsewhere in the Punjab, and to the living who were put to indignities worse even than death and suffered the most shameful barbarities. No monument in marble or bronze is needed to consecrate their memory. Our speeches here will be forgotten, the resolutions you pass may in the future have interest only for the historian, but India will never forget the sacrifice and the sufferings of these children of hers.

THE PUNJAB.

As I have already indicated the Punjab has the right to claim the first attention of this Congress. But before I deal with the various problems which it presents for our consideration I desire to congratulate you heartily, my fellow countrymen and women of the Punjab, and more specially those of Amritsar, for the courageous public spirit you have shown in holding the present session of your great National Assembly in this city. You resolved in happier times to invite the Congress to your Province, little dreaming of the dark days you were destined to go through before you were to realize your expectations.

You lost no time in forming your Reception Committee and were cheerfully busying yourself with your patriotic work when a great calamity suddenly descended upon you. You have borne this affliction and at the same time have achieved to your resolve. Your spokesman at Delhi, who invited the Congress, lies in jail together with many of his colleagues. Yet you have not flinched or sought to cast aside the burden you had voluntarily undertaken. All honour to you for your devoted patriotism. All praise for your patient suffering.

India has suffered much at the hands of an alien and reactionary bureaucracy, but the Punjab has in that respect acquired a most unenviable notoriety. Competent observers have borne testimony to the spirit that has animated the Punjab administration ever since it came under British rule. Sir Henry Cotton and Mr. Bernard Houghton, both eminent members of the Indian Civil Service, have told us of the retrogressive and backward condition of the province and the militarist tendencies which held sway there. Mr. Ramsey MacDonald in his book "The Awakening of India" says:

"It is generally conceded in India that the most incompetent of the Governments in that of the Punjab. It takes its stand upon two foundation rocks, 'Prestige' and 'Sedition,' the meaning of the former being that it can do what it likes, and of the latter that if any Indian questions its doings his house will be raided and he will be deported. It has no notion of statesmanlike handling, no idea of political methods. The man in power simply uses his power whether it is in the form of a not too honest detective department or a not too discriminating executive or judiciary."

The proximity of the Punjab to the frontier has enabled its administrators time and again to enforce their will on successive Viceroys and Secretaries of State. The bogey of the frontier is exploited to the uttermost and the proposals made by the "man on the spot" seldom fail to secure acceptance at the hands of the higher authorities. With Delhi almost on the border and with Simla for its summer capital, the Government of the Punjab has the additional advantage of being the ear of the Viceroy, and it has thus come about that being the worst Government in India, it is the most favoured or all provincial administrations. Public life is not likely to thrive under these conditions and it is no wonder that for long there was no marked growth of political ideas in the Punjab.

In order to appreciate the causes which ultimately led to the catastrophe of April last and its sequel, it is desirable to consider briefly the forces which have been at work ever since the first pulsations of public life began to be noticed by the authorities. Before 1905 there was practically no public life in the Punjab, but the stupendous blunder of Lord Curzon in effecting the partition of Bengal in the face of a nation's resentment not only convulsed the affected province but sent a thrill of excitement and discontent throughout the country, which could not fail to arouse public activity in the Punjab. The introduction of the Colonization Bill in the Local Legislative Council shortly after brought trouble to the very doors of the people. By this bill it was intended to curtail the valuable vested rights of the so-called colonists and to deprive them of the fruits of their labour which had converted the desolate wilds around Lyallpur into a smiling garden. A strong agitation followed and this was dealt with by the usual policy of repression. About this time the editor and proprietor of the "Punjabi" newspaper were convicted. Shortly after the Colonization Bill was passed by the Local Council, but these measures failed to put down the agitation which was continued with redoubled energy. The more excitable among the people came into conflict with the police and there were riots in Lahore and Rawalpindi in April, 1907. Against the arrest and trial of the actual rioters no sensible person can have anything to say but there was no justification for the arrest of Lala Hansraj Sawhney and some other leading public men, as was shown at their trial. Even less excusable was the deportation without trial of Lala Lajpat Rai and Ajit Singh. The policy of the Punjab Government in those days, and handed down as a legacy to succeeding Lieutenant Governors, was to shut their eyes to their own reactionary administration and keep the Government of India and the Secretary of State in ignorance of the real causes of the disturbances by supplying them with coloured accounts and fixing responsibility for their own lapses on the poor "agitator." Be it said however to the credit of Lord Minto that he refused to assent to the unjust law passed by the Punjab Council. But there was no lack of other weapons of repression in the already over-stocked armoury of the Punjab Government and these continued to be freely used during the years 1907 to 1909. The methods adopted were the suppression of the press and the prosecution of individuals unacceptable to the Government. Needless to say the young aspirant could not weather the continuous storm it was subjected to and there was little manifestation of public life in the Punjab during the years 1910 to 1913.

PERVENSITY OF THE EXECUTIVE.

But repression and terrorism have never yet killed the life of a nation, they but increase the disaffection and drive it underground to pursue an unhealthy course breaking out occasionally into crimes of violence. And this brings further repression and so the violence circle goes on. No one can but deplore violence and political crime. But let us not forget that this is the direct outcome of continued repression. It is due to the perversity of the executive which binds itself to the cause of the discontent and, like a mad bull, goes about attacking all who dare to stand up against it.

Sir Denzil Ibbetson the Lieutenant Governor of the Punjab during the troublous days of 1907, was not slow to perceive the "new air" which was blowing through men's minds but instead of adjusting his sails to this "new air" he chose to steer his course right against it. He, as well as his successor, followed the broad and easy path of piling repression on repression in accordance with the hallowed traditions of the Punjab Administration.

This was the state of the Punjab when her destinies were placed in the hands of Sir Michael O'Dwyer. It was a splendid opportunity for a broadminded and generous-hearted statesman to strengthen the foundation of the Empire by doing the barest justice to the natural aspirations of a people to whom the Empire owed so much. How Sir Michael acquitted himself at this crucial high every Indian knows.

"KOMAGATA MARU" INCIDENT.

During the early days of Sir Michael O'Dwyer's rule occurred the "Komagata Maru" incident. The unfortunate men who had left their homes in a spirit of peaceful enterprise, many not wishing to return to India at all, found every door shut in their faces and were forced to return. The reception prepared for them by the Government of India, presumably at the instance of the Punjab Government, was the passing of the Ingress into India Ordinance, which empowered the Government to restrict the liberty of any person entering India. On landing in India they found themselves prisoners, and, broken down as they were by the consistent ill-treatment they had received at home and abroad, they completely lost their heads and the unfortunate Budge-Budge riot was the result.

RECRUDESCENCE OF UNREST IN THE PUNJAB.

The "Komagata Maru" episode marked the recrudescence of unrest in the Punjab and afforded a pretext to Sir Michael O'Dwyer to ask for more "effective power" from the unwilling Government of Lord Hardinge. During 1914 and the early part of 1915 insistent demands continued to be made for a "carte blanche" to deal with the situation and a draft ordinance of a drastic character was submitted to the Government of India for approval and promulgation. At last Lord Hardinge was compelled to yield and the Defence of India Act which substantially embodied the provisions of this draft ordinance was hurriedly passed through the Indian Council. How this "essentially war measure" has been used not only in the Punjab but in the other provinces as well to deal with matters wholly unconnected with the war, we all know. Sir Michael O'Dwyer was not slow to utilize it and soon after reported it "salutary effect" to the Government of India.

The years 1915 to 1917 were occupied with various conspiracy trials by special tribunals constituted under the Defence of India Act. The vernacular press was ruthlessly suppressed and hundreds of persons were interned under the Defence of India Act or the Ingress Ordinance. It was during this period that Lokamanya Tilak and Shriji Bepin Chandra Pal were prohibited from entering the province lest they should introduce the virus of Home Rule here. This order was recently withdrawn as far as Mr. Tilak was concerned and I am sure you will all join with me in offering a most cordial welcome to him here after his arduous labours in England for the cause. Mr. Bepin Chandra Pal, I believe still prohibited from coming here and we are thus deprived of his counsel and mature judgment at this critical juncture.

WAR ACTIVITIES.

I now come to the War activities of the O'Dwyerian regime during which, in the name of patriotism and the Empire, methods were employed which were even worse than those I have so far noticed. These could only have been practised in the Punjab either by the direct sanction or convenience of Sir Michael O'Dwyer or by over-zealous subordinates in the hope of reward. The truth of the Persian saying:—

(If a king tolerates one grain of oppression, his retinue will inflict a ton of misery) was fully realised in the course of this strenuous period. For a short time after the beginning of the war recruitment in the Punjab proceeded under normal conditions. But soon after Sir Michael O'Dwyer made up his mind to acquire the distinction of being the foremost recruiting sergeant in India and gentle persuasion gave place to more vigorous methods. Then came the Prime Minister's appeal for increased war effort. Sir Michael O'Dwyer's energies now knew no limits. In his speech in the Punjab War Conference he said:—

"You know the Delhi programme. My application of it to the Punjab I can explain in a single sentence. Two hundred thousand men for the regular army, voluntaryism is possible, conscription if necessary, twice the thousand men we have been asked for for the Indian portion of the Indian Defence Force, a war loan effort which will eclipse the last, the development to the utmost of our local resources and by God's grace, victory in the end."

These are noble words breathing a lofty patriotism for the Empire. But what regard was paid to the capacity of the province to fulfil the expectations of its ruler? At the Delhi Conference the total number of men to be supplied by India was determined to be 5,00,000. Of these Sir Michael O'Dwyer made up his mind to find no less than 40 per cent. from his own province, the population of which including the Indian States is only 13 per cent. It was too big an undertaking even for the martial races of the Punjab who had already contributed over 2,50,000 combatants and 70,000 non-combatants, since the commencement of the war. Hence the broad hint conveyed in the words "voluntaryism, if possible conscription if necessary." The various officials engaged in recruiting lost no time in translating those words into action and the horrors committed in the guise of patriotic effort are still fresh in the memory of the victims. An ingenious "quota system" was devised under which a rough census of the male population of every village was taken and each village was called upon to furnish a certain number of recruits within a fixed time. If the required number was not forthcoming within the time given various unlawful and oppressive methods were employed. Villages were punished collectively and individuals were subjected to great hardships and humiliation. I shall not here enter into any details as the Commissioners appointed by your Sub-Committee are enquiring into these cases of ill-treatment and will present to you their report in due course.

SUPPLY OF RECRUITS AND PUNISHMENTS.

The Criminal Law was openly abused and numerous proceedings were taken against innocent men under the provisions of Sections 107 and 110 of the Code of Criminal Procedure with the sole object of compelling the accused persons either to enlist or to supply recruits. There are

Judicial records in existence showing that those who did either the one or the other were acquitted while those who did neither were convicted. In the report on the administration of Criminal Justice for 1917 it is stated:—

"District Magistrates have spent much time in recruiting work during the year. The large decrease in the number of persons called upon to give security under Section 110 Criminal Procedure Code is in a great part due to the heavy recruiting for the Army."

In the report for 1918 it is again stated:—

"Recruiting for the army continued to be one of the main factors in bad livelihood cases."

Nor was the abuse of law confined only to bad livelihood cases. The following passage occurs in the judgment of the Sessions Judge of Karnal setting aside the convictions of the appellants by the District Magistrate:—

"The various orders passed by the District Magistrate from time to time clearly show that if these appellants had also supplied recruits were from among their near relations or if they were fit for enlistment themselves they would have been set off provided 20 recruits were made up from the village as was originally demanded from it."

Similar methods were employed to swell the provincial contributions to the war loan. It will be interesting to prepare statistics to show how many subscribers found it necessary to transfer their war bonds at heavy discount soon after their subscriptions were announced. One of the favourite methods to deal with those who did not satisfy the authorities with their war effort either in supplying recruits or contributing to the war loan was to enhance their income-tax. The following short extracts from the judgments of Collectors, rejecting objections to the enhancement, will be instructive:—

"He (the objector) has three sons and will not enlist one of them. He has not subscribed to any war fund or war loan although he could easily do so."

"Up to date he has not helped even by a single pie in any war fund or loan."

"He is a miser and has not helped with a single pie in any war fund or loan."

The inevitable result of the systematic oppression, the main features of which I have described was to spread serious discontent throughout the province and it is not surprising that the pent-up feelings of the people occasionally found vent in the commission of serious offences. We have it on record that a Tahsildar in the Shahpur District was murdered and some of his companions sustained grievous hurt. In the same district a mob offered resistance to the arrest of some men on a charge of disarming people from enlistment with the result that it was fired upon and several casualties occurred.

In a recent speech made in Multan, Sir Michael O'Dwyer expressed the lament that "those who worked in organising recruiting for the civilian have had a most arduous task they have had to contend against apathy, timidity, and even with open hostility which in some cases unfortunately culminated into riot, bloodshed, and defiance of authority in Multan and Muzaffargarh."

Mr. Montagu in his last speech on the Indian budget remarked:—

"Recruiting for the army has gone on in parts particularly affected by these disturbances with such zeal and enthusiasm that I think there is reason to believe that many a family was left without its bread-winner."

Did Mr. Montagu sufficiently realise the inwardness of the "zeal and enthusiasm" he referred to or the extent to which it was carried? The "unauthorised, objectionable and oppressive methods" employed by Zaildars and landholders under pressure of the authorities are described in the judgment of the Sessions Judge of Multan as "matters of common knowledge." It is evident that this "common knowledge" did not travel beyond the seas to England or we should have found some indication of it in Mr. Montagu's speech.

MASTERFUL REPRESSION

What I have so far said applies to all classes affected by recruiting and war loan activities and concerns mainly "the man on the road, and the man behind the plough" for whom the late Lieutenant-Governor professed the warmest sympathy and solicitude. Let us now turn to another class of people for whom he never affected any feelings other than those of unqualified hatred and contempt—I mean the people known as the educated classes in general and the politically minded section of them in particular. I have already shown that public life was all but dead in the Punjab some years before Sir Michael O'Dwyer appeared on the scene. It showed some signs of revival on his assuming charge of the province but was again put down by his masterful repression. There were, however, world forces at work which even the strongest man could not resist and the people of the Punjab "manliness, sapir, and practical common sense" the then Lieutenant-Governor was never tired of extolling for his own purposes could not remain unaffected. The famous memorandum of the nineteen members of the Indian Council, the Congress League Scheme of constitutional reforms, the historical announcement of the 20th August, 1917, the visit to India of Mr. Montagu himself and the publication of the Montagu-Chelmsford report all came in quick succession to the utter bewilderment of Sir Michael O'Dwyer. He saw Congress Committees spring up in important centres, and heard the whole province ring with the echoes of speeches made at public meetings and conferences in the course of which his administration was freely criticised. Early in his career as Lieutenant-Governor he had conceived an immense admiration for himself and his administration and so long as it was open to him he suppressed all talk of the slightest change or improvement. When that was made impossible by the announcement of the 20th August and the developments which followed it, he made highly offensive and provocative speeches in his own and the Viceroy's Council which served the only purpose of adding to the bitterness of feeling on both sides. Up to the end of 1918 constitutional reforms were the all absorbing topic at almost all public meetings and he could not well interfere with them. But early in 1919 came a terrible visitation in the shape of the Rowlatt Legislation which set a tremendous wave of agitation rolling in the country from one end to the other. It swept through the Punjab with the same violence and force as through other parts of India and gave Sir Michael O'Dwyer the opportunity he sought. The people were no longer offering criticism which was invited by the Government, but had engaged themselves in a strong agitation against a set policy

which the Government had made up its mind to carry out at all cost. This made all the difference with him and with the convenient bogey of the frontier to trot out in case of need, he prepared himself to deal the last effective blow.

THE ROWLATT LEGISLATION.

It will be convenient for me here to say a few words about this most inequitable measure which even according to Mr. Montagu has met with "universal opposition throughout India." You must be perfectly familiar with the provisions of this Act and I shall only notice a few salient features which are enough to condemn it. It invests the Government with "emergency powers" to enable it to deal with anarchical and revolutionary movements. Part I of the Act supercedes the ordinary mode of trial by a special procedure when the Governor-General in Council is satisfied that it is expedient in the interests of public safety to provide for a speedy trial. This speed is attained by doing away with commitment proceedings and the right of appeal which in one word means speed at the expense of justice. It was impossible to understate the importance of commitment proceedings which give fair notice to the accused of what the case against him is, and how the prosecution seek to prove it. As to the value of the right of appeal there can be no two opinions. The most remarkable feature of the Act in this respect is that no right of appeal is given even when the judges differ, the only consideration shown being that no sentence of death shall be passed if there is such difference of opinion.

Parts II and III are designed to deal with two classes of anarchical and revolutionary movements but the difference between them is only one of degree. Part II applies when such movements are "extensively promoted" and Part III when they are "prevalent to such an extent as to endanger public safety." But whatever the difference between the two it is impossible in any given case to show that the movement in question was of the one kind and not of the other. For all practical purposes, therefore, the Governor-General-in-Council has a free hand in the matter and may proceed under Part II or III as he likes. The fact that a person is concerned in any movement of either kind is in the first instance to be determined behind his back and later on, when his case is referred to the investigating authority, he is to be given an opportunity to appear at "some stage" (not all the stages) of the proceedings, which are to be held in camera. The unfortunate person is not to be allowed to be represented by counsel, he may not be told the name of his accuser, nor even all the facts on which the accusation is based and is not entitled as a matter of right to examine any witness, or produced any document if the investigating authority considers it unnecessary. To crown all this the investigating authority shall not be bound to observe the rules of the law of evidence and there shall be no appeal from its finding. We then have the drastic powers given to Local Governments, which are milder under Part II than Part III but extend to the search of any place and confinement in jail of the person concerned.

These, fellow delegates, are some of the staggering provisions of the new law against which the whole country rightly rears one man. Because there are unfortunately in this country as there undoubtedly are in other countries, some misguided persons who endanger public safety, the whole nation must submit to the disgrace of allowing this terror to hang over it. It has been over and over again admitted that the great bulk of the population in India are law-abiding. The negation of law and justice which the Rowlatt Act represents could only be necessary to cover the inability or incompetency of the Government to cope with an evil which is by no means confined to India. The only justification pleaded is that the Act is not meant for the innocent and the law-abiding who need have no fear of its application to them. But it is conveniently forgotten that the sole judge of the innocence or guilt of any person, however high placed he may be, is the executive. And who can have faith in the executive if the safeguards imposed by law on them are removed? Our critics may, but let me tell them plainly that we do not. But it is said that there are safeguards. The local Government cannot proceed without first obtaining the opinion of a judicial officer qualified to be a High Court Judge. The obvious answer is that in the first place that opinion is to be based on one-sided evidence and in the second the Local Government is not bound by it. All it is bound to do is to consider the opinion, if this opinion is against the Government, but the latter is still satisfied that action is necessary, there is nothing in the Act to prevent it from applying either Part II or III as it likes. It is however pointed out that no Government would be unreasonable enough to disregard the opinion of the judicial officer whom it consults. After what has happened recently in the Punjab, and at different times in other parts of India, let no man ask us to put implicit faith in the reasonableness of Government's measures and methods. What is possible for the Government to do it may do at any time. We cannot be satisfied until it is made impossible for it to depart from strictly constitutional lines. The next safeguard relied upon is the enquiry by the "investigating authority." As you have seen from the conditions under which that enquiry is to be held it is nothing short of an unmitigated farce and can afford no real safeguard. The last argument in favour of the Act is that it is nowhere in force and will never be put in force unless occasion arises and then only in the part of the country where such occasion arises. Here again the only determining authority is the executive though in this case it is the Governor-General-in-Council. It may be said that under the new Reform Act there will be three Indians in the Executive Council and at least they may be relied upon. But the executive does not change its character by being English or Indian. The point is that no executive in the world, however competent it may be, has any business to usurp the jurisdiction of duly constituted law courts or deprive the people of the protection afforded by them.

Much has been said of rumours and misrepresentations of the provisions of the Act. I confess that I have not come across them except in Government's "communiqué" and some police evidence before the Martial Law Commissions. It is a remarkable fact that though these rumours were supposed to have emanated from the educated classes, not a single witness was called nor a single speech produced to fix any particular person with their authorship or circulation though the C.I.D. were everywhere in evidence. Indeed one of the popular cries in the Punjab put the main provisions of the Act in a nutshell.

(No plea, no appeal, no argument)

This is as true a description of the Act as any that can

be given in six words, though the author of it has been convicted and sentenced by a Martial Law Commission.

Mr. Montagu has sought to defend this measure in his Budget speech in the House of Commons. He has resorted to special pleading and instead of justifying the principle of the Act has plunged into a consideration of the necessity to deal with anarchical crime. Political crime has to be dealt with, has to be rooted out, but I repeat, what has been said so often before, that no number of Rowlatt Acts or other repressive measures will put an end to it. The one and only way to cast it out is to remove the causes of discontent.

The most amazing part of Mr. Montagu's defence of the Act came when on being interrupted by an hon. member on the question of the accused being deprived of legal assistance, he said:—

"Yes Sir; under Part I of the act he has assistance, but under Parts II and III there is no legal assistance. This is not law court but a committee of inquiry. It is more like a school master investigating trouble at a school, a committee of a club using its friendly services for the purposes of inquiry somebody to explore all matters, somebody to see that justice is not done, somebody to be sure that all the facts are investigated."

To compare the arrest and confinement without trial of a citizen, and numerous other restraints put on his liberty of action and speech, with the governance of a school or a club is, to say the least, adding a gross insult to a serious wrong. It can only be accounted for by the oft-repeated complaint that Mr. Montagu has recently, in his zeal to push the Reform Bill through, lost all sense of proportion of other things Indian.

For these reasons I have no hesitation in asking you to express in no uncertain terms, what I know to be your considered opinion, that the Act is an ugly blot on the Indian statute book and must be removed without delay. The issue before us is, as Mahatma Gandhi has concisely put it, "Is the will of the people to prevail or that of the Government?" The very existence of this measure puts a stain on our self respect and our national honour. But I feel confident that if you persist in your constitutional efforts you will get rid of it. For, as Mahatmaji says: "A Government be it ever so powerful and autocratic is bound to yield to unanimous public opinion. It is a bad outlook before us if truth and justice have to surrender to mere physical force whether it is wielded by an individual or a Government."

I apologise to you, fellow delegates, for having detained you even for the few minutes I have on the provisions of this iniquitous measure. I have done so as this is the first opportunity for the Congress to pronounce its opinion on the Act and also because it marks the starting point of the recent trouble in the Punjab. I must not omit in this connection to express our keen appreciation of the high sense of public duty shown by those members of the Imperial Council who resigned their seats as a protest against the passing of the Act.

SATYAGRAHA.

The Rowlatt Bills, bad as they were, were made even worse and more unacceptable to us by the environment in which they were set. Mahatma Gandhi rightly pointed out that they were "the unmistakable symptom of the deep seated disease in the governing body"—a disease which soon after broke out in all its virulence and naked ugliness. To fight this disease Mahatma Gandhi started the great Satyagraha movement. A new force was introduced into our politics, a force with the most tremendous potentialities. India's masses were suddenly awakened and the message of Satyagraha entered the humblest home. Some of us did not entirely agree with the wording of the Satyagraha pledge, many were of opinion that the time had not come for civil disobedience. But few, I imagine, can disagree with the essentials of the doctrine. There, as I conceive them, are truth, fearlessness and non-violence. And, as a corollary, I would add that it is the right of every man to refuse to obey any law which goes against his conscience and to which he cannot with due regard to truth submit, and to suffer the consequences for such disobedience. This is especially so where the laws are passed against the will of the people. I would here refer you to what an eminent American has said. Mr. Hadley, president of the Yale University, says "You can compel ignorant people to accept a statute, you can force bad men to obey it when they do not want to; but if a statute or a judicial decision passes the line of those duties which good and intelligent men as a body accept and impose upon themselves, it is at once nullified. The process of nullifying law has sometimes been called passive resistance."

The qualities I have mentioned above, whether you call them Satyagraha or by any other name, are essential, if we are to take our rightful place amongst the nations of the world. We shall not be free or deserve freedom unless we have these qualities in ample measure. Unless we adhere to truth and discard fear we cannot get rid of the slave psychology, the outcome of generations of repression, which has been our sad inheritance. And violence cannot avail us. That is the special weapon of the west and we cannot hope to win freedom by armed force. But even if we could do so, it would be a barren victory, a victory which would degrade and coarsen us and make us less fit to enjoy the freedom we had so won. We would develop the same vices against which we are contending now and in our turn would start the game of repression.

The spirit of Satyagraha was nobly shown by the great and peaceful demonstrations of the 6th of April. That day must remain a red letter day for India. It was the greatest event of the year. Some persons, ignorant of history and Indian tradition, have likened the "hartal" to the general strike after the manner of the west, and have called it the forerunner of riot and bloodshed. But the "hartal" in India is a spiritual weapon, the old time method of showing sorrow, of having grievances redressed by patient suffering. It has from time immemorial been resorted to to express grief at a national calamity, sorrow at the loss of a loved citizen. It is not used as a threat, nor as a weapon against the forces of law and order. And this was fully shown on the Satyagraha Day when the mighty demonstrations passed off peacefully without the slightest conflict with the police or military.

Some words of Mahatma Gandhi have been distorted to mean that the Satyagraha movement was the cause of the disturbances in India. Fellow delegates, I say most emphatically that this was not so. Neither Satyagraha nor the "hartal" was the cause except in so far as they greatly displeased the authorities and made them provoke the people. There was no civil disobedience of

laws in the Punjab. Satyagraha flourished more in other parts of the country and yet there was no disturbance there. The 'hartal' of the 6th April did not cause any breach of the peace. It was only after two popular leaders of this city had been suddenly deported and Mahatma Gandhi, the most revered Indian of the day, had been arrested, that the passions of the populace broke loose in certain parts of the country. That would have been so even without Satyagraha or 'hartal'. The disturbances were the result of the action of the authorities. They knew full well, in the Punjab at least, that the consequence of their provocative action would lead to trouble and they took measures accordingly.

MARTIAL LAW AND AFTER.

The events which followed must be fresh in your memory. Martial Law was enforced and for long the Punjab was almost cut off from the rest of the world. The truth was hidden from us and we had to rely on the one-sided accounts presented by Government for our benefit. Outsiders were not permitted to enter the chartered area, even Mr. Andrews being turned out of the province. Within a few days of the declaration of martial law the All-India Congress Committee demanded a full and impartial enquiry, and a little later appointed a Sub-Committee to conduct an enquiry. This Sub-Committee laboured for months and collected a great deal of evidence. It was hoped to present this evidence to the official committee which had been announced.

LORD HUNTER'S COMMITTEE.

The appointment by the Government of India of Lord Hunter's Committee was most disappointing but we waived our substantial objections to it and decided to co-operate provided only full facilities were given to us to represent the people's case. At the earliest possible opportunity we urged upon the Government that the presence of the Punjab leaders, who were in jail, was necessary for a fair enquiry. For many days we were in frequent communication with the Punjab Government and we were led to believe that our requests were being favourably considered by them. We refrained from going to the press in order to avoid embarrassing the Government and waited patiently for their answer. That answer came on the eve of the Hunter Committee's arrival in Lahore. You must have seen the correspondence subsequent to this and our Sub-committee's statement which have already appeared in the papers, and I can add but little. I would only point out to you that we tried to meet the Government as much as possible. We modified our original request for the release of all the leaders during the enquiry and agreed to the presence of only one or two of them at a time in custody before Lord Hunter's Committee whose evidence relating to them was being given. That was all we wanted and which the Government finally refused to give us. It was not an extravagant request. Even criminals have a right to be present in court during their trial. The Punjab leaders are not being tried in the technical sense but their actions are being judged, they are being attacked by official witnesses and much of the blame and responsibility for the disturbances is being cast on them. Yet they were not allowed the privilege of the meanest criminal, although the officials of Government, who are as much on their trial and have at least as much to answer for, have had the fullest opportunities of appearing before the committee and conducting their case. Some of these officials have even been allowed the advantage of giving their evidence in camera. After the most anxious consideration the Sub-Committee came to the conclusion that "if it was to discharge the trust laid upon it, it was to vindicate the national honour and the honour of the great Punjab leaders, it was to see truth and innocence established, it could not possibly engage in an enquiry in which the people's party was so heavily handicapped?" I feel confident that you will approve of and endorse the action your Sub-Committee took, and trust to its judgment in taking all necessary steps to obtain justice.

Meanwhile Lord Hunter's Committee, has pursued the even tenor of its way, raised occasionally by some particularly calumnious official admission. Their findings can but be "ex parte" decisions, based on the evidence of one party only. The other side of the shield will be presented to you by the Commissioners appointed by your Sub-Committee, who have strenuously laboured to collect and sift the evidence for the people. I do not overlook the fact that the proceedings of your Commissioners are in the legal sense as "ex parte" as those of Lord Hunter's Committee. There is however this to be said that your Commissioners have the additional advantage of considering the evidence given before the Hunter Committee. They have for good reasons deferred publishing their report and the evidence on which it will be based and this Congress will not have the advantage of having their considered opinion on the Punjab occurrences before it. This has also considerably handicapped me as in the absence of your commissioners' report it is somewhat difficult for me to deal with some aspects of Martial Law.

But whatever findings the commissioners appointed by the Congress Sub-Committee may arrive at, the central facts of the recent tragic events have now become so crystallised as to enable us to form an adequate idea of the true nature of the horrors through which the Punjab has just passed. These central facts are now matters of common knowledge and emerge clearly above the few controversial points which we may safely leave to our Commissioners. What we in this Congress are concerned with is not so much the fixing of individual responsibility for particular acts as the ascertainment of the spirit which runs through them all. I shall now by your leave touch on some of the main incidents and broad features of the occurrences which clearly indicate the spirit with which the people on the one side and the administration on the other were actuated.

AMRITSAR.

I shall take the case of Amritsar which stands out more prominently than any other as affording in itself a complete illustration of the spirit on either side.

The people of Amritsar observed the 6th of April in the true Satyagraha spirit. So they did also the 9th April, the Ram Navami day, and Mohamaddan gladly and eagerly joined their Hindu brethren in celebrating the festival. There was no violence, no threats, and the processionists played the English National Anthem in honour of the Deputy Commissioner. That showed the psychology of the people of Amritsar on that Ram Navami day. Hindus and Moslems observing the festival together and both joining to do honour to the King Emperor. The

next few hours brought a strange transformation. The Bazaars were filled with mourning and the crowds, that had rejoiced the night before, discarded their turbans and shoes in sorrow for they heard that two of their loved leaders had been suddenly deported. And, after the old Indian fashion, they went unarmed and bare headed towards the Deputy Commissioner's house to pray for the release of their leaders. They were fired at, some were killed and a number wounded. But I shall not here deal with the circumstances of or the necessity for this firing. Again the temper of the crowd changed, and as is the way with crowds, it rapidly went to the other extreme. The passion for vengeance took possession of it and some parts of the mob committed those excesses for which we Indians cannot but hang our heads in shame. Whatever the treatment they had been subjected to, whatever the provocation offered, nothing can justify the murders which they committed, the shameful assault which they perpetrated on a defenceless woman, the arson and plunder of which they were guilty.

Yet again, the mood changed. After two or three hours of madness, the people, or rather such of them as had been guilty of the outrages, recovered control of themselves. They saw the folly of their doings and without the intervention of the police or military, of themselves stopped the destruction.

Such was the behaviour of the people of this city on those fateful days. The psychology of a crowd is a difficult thing to fathom, but I cannot but think that the history of those days would have been differently written if an attempt had been made to appreciate the view point of the people.

Let us now consider some of the doings of the officials and the spirit which actuated them. They did not appreciate the inner significance of Satyagraha or the 'hartal'. To them it was all a vast conspiracy, the forerunner of a second mutiny. They did not care to see what troubled the people, they did not search for the causes of this mighty movement. They looked upon the closing of shops and the meetings and the demonstrations as a personal insult to them. Even the fraternisation of Hindus and Moslems was anathema, an act in the great conspiracy. We all know what it is in this country for a body of men to walk bare-headed and bare-footed. It is the sign of deep grief, a token of a great calamity. But our rulers neither understand nor care to study the feelings and emotions of those whom they look upon as a subject race. In his evidence before Lord Hunter's Committee, Mr. Miles Irving, who was Deputy Commissioner of Amritsar, at the time, was asked about the people who were proceeding to his house on the 10th. He stated:

"Yes, they were coming to my house, I understood. They were coming not to make any ordinary protest. When people come, they come properly clad, but these men had put off their 'puggies' and shoes and they intended violence."

Question.—It might have been the sign of mourning?

Answer.—If it was mourning, it was violent mourning.

So, Mr. Miles Irving, after a life-time spent in the Indian Civil Service, thinks that the taking off of turbans and shoes is a sign of coming violence. Ignorance of the habits of a people is never excusable in one whose duty it is to govern them. It becomes criminal when it leads to grave consequences.

The sudden deportation of Drs. Kitchlew and Satyapal was a typical act of our administrators. Having convinced themselves that there was revolution in the air, that conspiracies were being hatched, that the wonderful calm of the 6th and 9th of April hid strange currents underneath, they took the only step which appeals to the mind of a bureaucrat. They knew that this would greatly upset the people, they knew that there might be trouble, but what matter? Could they not crush them with the "simple resources" at their disposal? It did not strike them that the people could be reasoned with or could be conciliated. Nor did they think of having recourse to the ordinary law courts of the country. They do not believe in the intricacies or the delays of the law. They believe in making themselves the judges and meting out swift and stern justice to their opponents.

THE JALLIANWALA BAGH.

But saddest and most revealing of all was the great tragedy which occurred here on the Vaisakhi day. No Indian and no true Englishman can hear the story of the Khushi Bagh, as it is now aptly called, without a sickening feeling of horror. Our friend Mr. C. F. Andrews to whom this province and our country is so much indebted, has described it as a cold and calculated massacre. He says: "I have gone into every single detail with all the care and thoroughness that a personal investigation could command and it remains to me an unspeakable disgrace, indefensible, unpardonable, inexorable." Such is the verdict of an Englishman. What words, fellow delegates, can I use to express your feelings and mine whose kith and kin were mercilessly shot down by the hundreds in cold blood? Well may we grieve in the words of the Persian poet,

(Our country is flooded with sorrow and woe,

O, for our land woe!

Arise and for coffin and cements go!

O, for our land woe!

With the blood of our men killed in this pursuit.

The moon shines red;

Hill, plain, and garden blood-red glow;

O, for our land woe?)

The facts of this incident are before you, they have largely been admitted by the authorities. But if am not aware of any condemnation from the authorities. I do not know of any high official who has protested against this grim occurrence. That is a revelation of official mentality which staggers me. General Dyer, the author of the deed, has almost boasted of his achievement. He has sought to justify it. To him it was a "merciful act" to fire without warning on an inoffensive crowd because it might have made fun of him if he had refrained from doing so. He admits that he could have dispersed it without firing but that would have been derogatory to his dignity as a defender of law and order. And so, in order to maintain his self-respect, he thought it his duty to "fire and fire well" till his ammunition was exhausted and 2,000 persons lay dead and wounded. There, ended his duty. It was none of his business, he tells us, to look after the dead and wounded. It was no one's business,

The defenders of law and order had won a great victory, they had crushed the great rebellion. What more was needed?

This is the deed which received the benedictions of Sir Michael O'Dwyer. This is the deed which has been defended by official after official before Lord Hunter's Committee. The plea of necessity is raised, the plea that the massacre produced a good effect on the surrounding districts. We have heard of those excuses before when Louvain was razed to the ground, when atrocities were committed at Dinant and Leuven. For these crimes against humanity the late Kaiser and his underlings are going to be tried. But General Dyer is secure. His late chief has blessed him and his colleagues in the civil and military administration of this country stand by him and applaud his deed.

CRAWLING:—

The shooting in the Jallianwala Bagh was not the only feat which General Dyer performed. His subsequent conduct was no less revealing of his perverted state of mind. He tells us that he searched his brain for a new punishment, a new terror for the people—something, as General Hudson put it in the Imperial Council, to "strike the imagination." And the punishment that was worthy of the days of the inquisition. All Indians who happened to pass through a certain lane were forced to crawl on their bellies like worms. This was the punishment meted out to all innocent and peaceful men who went that way because some hoodlums had attacked Miss Saerwood in the lane some days before. No better method could have been devised to humiliate the people to the core.

Of the other measures taken in Amritsar by General Dyer—the flogging in public places, the enforced saluting, the cruel treatment of the best and most respected citizens—I shall not say much. They all tell the same tale of brutal terrorism, the attempt to crush the spirit of the people.

LAHORE.

General Dyer was not the only apostle of this cult. There were many others who tried to rival his exploits in the other districts under Martial Law. Lt. Col. Frank Johnson, the expert from Bechuanaland, pursued the policy of thoroughness in the Lahore area. A "false and malicious" rumour that the Government intended to interfere with the marriage customs of the people was contradicted by an official Communique from Simla and the contradiction was given due publicity. The rumour was set down as a base lie and a Mohamadan marriage was arranged in a village not far from Lahore. It so happened that the whole marriage party, including the bridegroom, the priests and the guests, were flogged for having dared to assemble together during the Martial Law days. Col. Johnson has now been pleased to express his regret for this flogging and to tell us that it was due to the absence of tact in the official concerned. He himself exercised this "blessed virtue" by arresting 500 students and the Professors of the Sanatam Dharma College and confining them in the fort because a Martial Law notice was damaged by some unknown person. He welcomed the opportunity of doing so, he "was looking for it." He tells us that he was waiting for an opportunity to bring home to the people the power of Martial Law. To him a walk of 16 miles daily for the students for three weeks in the scorching Lahore sun of April and May was no hardship. It was ordinary physical training or a mild form. But perhaps the most noticeable example of the tact and mentality of Col. Johnson was his order prohibiting more than two Indians from walking abreast. He tells us:

If more than two natives come and do not give way to a European, that is likely to lead to breach of the peace."

"Question":—Who would commit the breach of the peace, the European?

"Answer":—Undoubtedly.

"Question":—You think he would be justified in doing so?

"Answer":—Certainly.

And yet we are told of equal partnership in the Empire and are asked to rejoice over the peace which has given this to us.

GUJRANWALA.

In Gujranwala Col. O'Brien held sway, serene in the knowledge that he could do what he wished without let or hindrance. The Chief Secretary to the Punjab Government had assured him even prior to Martial Law that his actions would be subsequently validated. This simple fact furnishes a more illuminating commentary on the new indemnity Act than all the learned arguments of Sir George Lowndes in the Imperial Council. We can now understand the whole-hearted support given to the measure by the Hon. the Chief Secretary to the Punjab Government and appreciate the wisdom of the provision in the Act which taroed on the complainant the burden of proving want of good faith in the accused official when he is armed with a certificate from a Secretary to the Government.

One of the steps taken by Col. O'Brien on the assurance of the Chief Secretary was to arrest Gauhar Singh, a lambardar, aged 60 years. Col. O'Brien states: Gauhar Singh himself had committed no offence but his two sons were wanted by the police and they were not forthcoming and that was why their old father was arrested. He told us that he did not know where his sons had gone. An order was also passed confiscating his property. The order stated that until the arrest of Gauhar Singh's sons his property would be confiscated, that he be dismissed from the post of lambardar, and any one touching his property or cutting his crops would be shot. No comment from me is necessary.

In Gujranwala, as you are all aware, the gentle art of bombing from aeroplanes was practised a bomb being actually dropped on a school boarding-house full of boys. The manner in which bombs were dropped may be gathered from Lt. Dookin's statement. He says: I saw 20 or 30 people in a field talking to one another and dropped bombs on them. I did not know who they were, whether they had assembled for an unlawful purpose but I bombed as my orders were to disperse crowds."

Another part of this district has come to us known as the Beaworth Smith area in memory of the horrors it underwent under the rule of a member of the Indian Civil Service who for years past was in disgrace with the Punjab Government but was selected as specially qualified to administer Martial Law justice and has since been rewarded by promotion.

KASUR,

In Kasur Capt. Doveton evolved fancy and novel punishments for the people and sought to teach them how to observe the ancient customs of India by touching the ground with their foreheads. He also had men stripped and flogged in the presence of prostitutes. His brother officer Lt. Col. Macrae meanwhile amused himself by having school boys flogged in public in order to set an example to all evil-doers. The bigger boys were picked out at random perhaps because they could bear the whipping better. They were not guilty of any offence, "it was their misfortune" Col. Mac Rae tells us and I take it that the punishment he awarded was in good faith. All the male inhabitants, boys and men, ten thousand in number, had to present themselves for the identification parade. The men arrested 150 in number were put in a cage placed on the station platform, and a public gallows was erected entirely at the instance of the Punjab Government, before any one was tried or condemned to death. No Col. Mac Rae informs us.

HINDU-MUSLIM UNITY.

Besides the attempt to terrify the people, the Punjab officials aimed a blow at the most valuable asset of our political life, the union between Hindu and Mahammadans. You are aware, fellow delegates, of the pathetic scenes of fraternisation between Hindus and Muslims which took place during the recent disturbances at Delhi, Lahore and other places accompanied with shouts of "Hindu Musalman Ki Jai." These expressions of fellowship in a common trouble were treated by the Punjab officials as heinous crimes amounting to open rebellion and waging war against the King, and a new offence was created which was defined as "fraternisation of Hindus and Mahammadans against the Government by law established." One of the most shameful acts of the Martial Law authorities was to ridicule the Hindu-Muslim entente publicly in various ways. The admission of Hindus to the Mahammadan mosques and of Mahammadans to the Hindu temples, the drinking of water or sherbet from out of the same glass by Hindus and Mahammadans were unmistakable signs of a far deeper union of the two than could be looked upon with equanimity by those who were interested in keeping them apart. And an attempt was made under official inspiration during the closing days of Martial Law to found separate political associations or Sabhas for Hindus, Mahammadans and Sikhs, I do not know what progress has been made in this direction, but I trust that my fellow-countrymen of all communities will refrain from swallowing this fatal bait.

I have referred you, fellow delegates, to a very few of the admitted facts. It is not possible for me here to go into all the harrowing details of the numerous atrocities committed in the name of law and order. For those you will have to wait for the report of your Commissioners and the evidence they are collecting. Meanwhile I would beg of you to read carefully the evidence which has been tendered before Lord Hunter's Committee. I would request you to note the overbearing attitude of the official witnesses and their arrogance to the Indian members of the Committee. That will give you a greater insight into the official mind than any words of mine can convey. That will give a some idea of what our brethren in the Punjab have had to go through. And I would have you remember that these were the officers who presided over the Martial Law Summary Courts, who dispensed justice and inflicted heavy punishments and floggings.

NECESSITY FOR MARTIAL LAW.

The question of the necessity or otherwise of the application of Martial Law to the situation which arose in April last is a question on which also we must await the considered opinion of our Commissioners on all the evidence taken by them and that tendered before Lord Hunter's Committee. The Government case has been put as high as it possibly could be before the latter so far as the opinion of the authorities as to the real nature of the disturbances and their apprehensions at the time as to the what they might eventually lead to are concerned. The point is whether their opinion and apprehensions were based on facts or were the result of panic. I shall abstain from embarrassing either our own Commissioners or Lord Hunter's Committee by offering at this stage any definite opinion of my own for your acceptance. But I think I am fully within my rights in pointing out that the question is not so much whether there was necessity for the application of Martial Law at any time as whether it was necessary when it actually applied. It may be that Martial Law could be justified if it had been introduced at the time when the disturbances were actually going on, but it is an admitted fact that that it was not so applied. What was done was to call on the military to help the civil administration, which is well within the discretion of every Magistrate under our Criminal Law but is very different from Martial Law. Whether or not it was necessary to hand over the entire civil administration to the military on the dates on which the martial Law Ordinances and notifications relating to each district were issued is the next question before your Commissioners as well as Lord Hunter's Committee. I shall content myself with laying before you the official view. Mr. Kitchin, the Commissioner of Lahore Division has stated that Martial Law was not wanted for the purpose of recovering control but in order to prevent the spread of infection, and specially for the speedy trial of the numerous persons who had been arrested. Mr. Miles Irving tells us that the necessity for the continuance of Martial Law did not depend on anything that happened in his district. It depended on outside factors, on the situation on the frontier. General Dyer tells us that the city of Amritsar was a "model of law and order" after the 13th April.

Whatever the finding of your Commissioners and Lord Hunter's Committee as to the initial necessity for Martial Law may be, there is not the slightest doubt on the admissions made by the official witnesses before Lord Hunter's Committee that there was absolutely no justification for keeping it in force for the unconscionable length of time during which its horrors continued to be perpetrated. Admittedly it was not required to maintain law and order and the only justification pleaded besides the old story of the dangers arising from the proximity of the frontier, is that it enabled the offenders to be brought to speedy justice. But the Government had ample powers under the statute law to constitute special tribunals for the trial of offenders and these would not have taken much longer to dispose of the cases than the Martial Commissions and Summary Court did. The only difference would have been that people would have been saved the sufferings and indignities to which they were subjected under cover of Martial Law and that the accused would have had the advantage of defending themselves by counsel of their choice. The trend of the whole official evidence before Lord Hunter's

Committee is that Martial Law was not required to meet the immediate necessities of the administration but merely for the purpose of striking terror into the hearts of the people so as to avoid possible trouble in the future. I am of course not aware what secrets of state have been imparted to the Hunter Committee in camera by the Chief Secretary to the Punjab Government and General Hudson. But so far as the open proceedings before the Committee go, I can affirm with confidence that it was a gross abuse of Martial Law for which all concerned are liable to answer.

MARTIAL LAW CASES.

I do not intend discussing any of the hundred of cases disposed of by the Martial Law Commissions and the Summary and Area Courts. They have caused the greatest misery to the people, the suffering which endures hundreds still lie in gaol, many for having done what no honest man need be ashamed of. You will have some idea of the sentences inflicted when I tell you that 108 persons were sentenced to death and the aggregate sentences of imprisonment amounted to the stupendous total of 7371 years and 5 months (allowing 20 years for a sentence of transportation for life). The figures for whippings, forfeitures fines and impositions on villages and towns are not yet fully available. Those I have given for imprisonments have been compiled from the official statements presented to the Imperial Council. I am told that even these figures are incomplete and that the official statements do not contain many cases. Many of these sentences have been largely reduced by the present Lieutenant Governor. Clemency has been shown where justice was needed. Injustice cannot be tempered with mercy. Sir Edward Maclagan is a kindly gentleman who hastened to mitigate the rigours of his predecessor's regime but he has not had the courage or the wisdom to break through the evil traditions he has inherited.

SIR MICHAEL O'DWYER'S RESPONSIBILITY.

Such, in briefest outline, is the story of the Punjab. The responsibility of Sir Michael O'Dwyer for much that occurred here is admitted and established beyond doubt. I have endeavoured to show you the whole trend of his administration. It would appear that he was striving to make the Punjab a kind of Ulster in relation to the rest of India, a bulwark of reaction against all reform. "We now seem to be drifting into what is known as Birrellism in Ireland," he complained "trucking to the extremists, encouraging the idea that we are going to hand over the administration to them." And even in his memorandum on the reforms he could not help lamenting that the Punjab politicians, "hitherto quiescent, were encouraged to assert themselves, and to come into line with other Provinces." To him there was little difference between a constitutional agitator and an anarchist. For both he had the same remedy—repression. But the remedy failed him and but increased the disease. And then he played his master card and brought in Martial Law to kill once for all the breed that agitates. He has failed again in his endeavour, but his policy has resulted in death for many and in utmost misery for tens of thousands. For that he is fully responsible. He is responsible for the actions of General Dyer and his military colleagues in Amritsar; he is also responsible for the doings of his subordinates in the other districts under Martial Law.

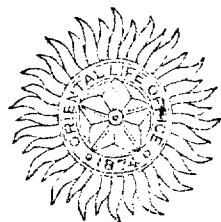
LORD CHELMSFORD'S RESPONSIBILITY.

But what shall we say of Lord Chelmsford? He must have known, or ought to have known, what was happening in the Punjab. The Congress Committee repeatedly drew its attention to it. Did he seek to interfere or cut short the agony? Has he received or considered any representation from this afflicted province presented to him from any sources which are not strictly official? Has he shown us any sympathy? Has he even been into the heart of that province to acquaint himself by personal enquiry on the spot concerning the tragedies which have taken place? We have not even heard that his "heart has bled for Amritsar." Lord Chelmsford occupies a very exalted position. He has received that position at the hands of his King and as a trust from the English people. How has he served his King and fulfilled this trust? Has he faithfully and adequately discharged his duty to his King and to his fellow countrymen by his persistent refusal to listen or to interfere, by his aloofness and by his absence from the scene of these happenings, when hundreds of His Majesty's subjects were done to death by the military and thousands put to shameful indignity?

Englishmen are, I believe, proud of the justice of British rule and zeal for their reputation. May I not ask them to consider whether Lord Chelmsford has shown himself an active guardian of their honour and worthy of the trust which they had reposed in him? Indians seek for justice at the hands of the British Democracy. Will they tolerate this "frightfulness" in India and shield the authors of it? That is the acid test of British policy in India. On the answer to that depends the future goodwill of the Indian people.

THE LESSONS OF THE PUNJAB.

Fellow delegates, I have ventured to trespass on your time to a considerable extent in dealing with the Punjab and the other matters which have acquired a special significance on account of the recent disturbances. Much has of late been said and written about the Punjab, much still remains. But the lessons which crowded events of the year have to teach us and the English people are clear. To us they point to the path of steadfast endeavour the path of sacrifice and patient ordeal. That is the only way to reach our goal. To Englishmen they teach of the repeated truth that tyranny degrades those who exercise it as much as those who suffer under it. And so it is that England of old, the champion of liberty, assumes a different guise in parts of her own dominions. England went to war fight for the freedom of small nationalities and yet a big nation under her sway continues to be unfree. In Belgium the German doings were condemned, but in India we still have the pure milk of Prussianism. And the man governed by the Prussian idea is much the same whether he is in the west or in the east. The logic of force is the only argument which appeals to him; military necessity justifies all severities. The object is always to strike terror and an act however "frightful" appears to him "merciful." Ordinary morality and humanity do not influence him and cruelty itself becomes laudable. It is for England to learn the lesson and put an end to conditions which permit these occurrences in her own dominions. If our lives and honour are to remain at the mercy of an irresponsible executive and military, if the ordinary rights of human beings are denied to us, then all talk of reform is a mockery.

ఓరియంటల్
గవర్నమెంట్

మెంటు సెక్యూరిటీ

లైఫ్ అన్యూరన్సు కంపెనీ, లిమిటెడ్.

1874 నంబి స్థాపితము.

హెడ్ క్వార్టర్స్, బొంబాయి.

మా నేజరు:— ఆర్. చాల్సర్ సన్ బ్రదర్స్.

5 కోట్ల రూపాయలకు పైగా మూలధనమున్నది.

రూప 13,34,03,783 లు చెల్లించవలసిన భీమాలు

రూప 78,45,175 లు 1918 సంవత్సరపు రాబడి

5 కోట్ల రూపాయలకు పైగా యి:తవరకు చెల్లించియున్నాము.

ఈ కంపెనీ తరపున పనిచేయుటకు ఏజంట్లు కావలయును. వారు అనుభవ శాఖయగ నుండవలయును. ధరావత్తు చెల్లించవలయును.

ధరఖాస్తు ఫారములకు యీ క్రింది విలాపమునకు వ్రాయుడు. 67

Apply to:—

F. E. Vaid, Branch Secretary,
Orienta Assurance Building,
Post Box No. 8, Madras.

నకల మేహకారక పాడనంహారిణి

ఎట్టి పాడయినను 8 సార్లు రాదికొననో మామమను. నుజుమిస్కంబో ట్యూ. 5 ఇంచు బుడ్డి 1-కి రూ. 0-6-0.

ఎస్. టి. చారిఅండు కంపెనీ,
(586) 21, రాజన్ రోడ్, సామకాడపేట, మద్రాసు.

హనుమాన్
బోరక్కు నబ్బు

దీనియందు సంజీవి

కుల్యములగు వస్తువులు

చేరియున్నవి. ఇట్టి సం

బంధులగు వస్తువులు, దు

రద, గజ్జి, పాడలు,

మొదలగు, చర్మ వస్త్ర

పులు ఆత్మశ్రద్ధకరముగా వాగగును, చర్మమునకు మృదుత్వమును, నడుపును, నాణెమును ఇచ్చును,

అన్ని వోట్లకు క్రయమునకు వోరకును. ప్రతి బిల్లపై మామమను గుర్తు వ్రాగితగా గమనింపును.

ఎస్. రంగనాథం టెట్టి అండు బ్రదర్స్, మదరాస్.

మదరాసు అండు సదరక్ మరాటా
లైఫ్ కంపెనీ లిమిటెడ్

(ఇంగ్లాండులో ఇకా కార్పొరేటు చేయబడినది)

నో టీ సు. (1972)

మదరాసు కాకినాడ మధ్య పోవు చున్న సెం 1, 2 మొయలు ప్రాయములలోటి పోవుచున్న బోగై మూడవతరగతి బండిని (కంపార్టుమెంటు) 1920-వ సం॥రంజననరెంబ మొదటి తేదీ నుండి తీసివేసి బోగై మూడవతరగతి ఫలహారముల బండి వాటితో చేర్చబడును. సదరు ప్రాయము మద్రాసు వాల్తేరు మధ్యపోవు బండ్లకు చేర్చబడును.

మొదటిభాగము ననుసరించి ముద్రాముక్తి సాహిత్యము
తలచు. రెండవభాగము భాగముల ననుసరించి యుండదు. అది
విచారణసంఘముగాని సాహిత్యసామ్రాజ్యము కాదు. ముద్రాముక్తి
సాహిత్యమును పట్టుకొనిపోయినవస్తువు విచారించినట్లుండును.
అసాహిత్యము జరుగకుండ నెరవోయియుండు చూపుచు. అన్ని
విషయములను విడిచిపెట్టకుండ విచారించిరిని చూపుచు.
పాఠని స్వాతంత్ర్యమునకు భంగము కలిగించుటకును సరిని
విచారణ లేకుండ బండిభానాలో పెట్టుటకును పాఠశాల
వ్యవహారములలో సాధ్యతయు తెచ్చుటకు నీలు లేదు. సం
స్కృతము చట్టములకుంకరించునట్లు ప్రజాత్మియగుటలో మా
మేనల్లుడగు తక్కిన సంగతుల నాధ్యయ్యాసములను
మరచి పోయిరిని చెప్పవలసివచ్చును.

ఈ భాగములకులకు రాలిబాసనము కళంకవాచక
మని నేను కల్పితముగ వచించి అసత్యములేకుండ దానిని తీసి
వేయవలయు నని కోరుచుంటిని. మహర్షి గాంగిగారు
వచించినట్లు “ప్రజాభిప్రాయము లేక గవ్యమెందు అభిప్రాయము
వెల్లవలసివచ్చును విషయమునే మనము యోచించవలసి
యుండును. ఈ భాగములను మనగౌరవమునకును ప్రతిష్ఠానుకూలం
కవాచకముగ నున్నది. మిఠ్యావాదములను గాంగిగారు
జరపుచున్నవయెడల విడిచిపెట్టవలెను. మహర్షిగారు
కల్పించినట్లు యొకటిసరికి కల్పితమైన ప్రజాభిప్రాయమును
విచారణసంఘమునకు తెచ్చును. గవర్న మెంటువా రైనను
వ్యక్తిమాత్రమే దేవుడు ముష్టిబలమునకు కల్పితము, నాధ్యయ్యాసము
లాంగిపోవునది తలచుట నవ్యముకాదు.

రాలిబాసనము లంగీకృత మైనతరువాతను కాం
గ్రము సమావేశమగుట కిది ప్రథమ మగుటచే నీ సంతకమును
దీసిని గురించి చెప్పితిని. మిఠ్యా వాదములను మన్నిం
పుచు. పంజాబు అల్లరులకు ఇచ్చియు ప్రభుసాధన మగుట
వలనను ఇంకదూరము చెప్పితిని. దీనిని ప్రభుత్వమువా రంగీక
రించుట వలన దానిని ఆక్షేపించుచు భాగము సభ్యత్వమును
వదలుకొనినవారికి మనము కృతజ్ఞతను చూపవలసియున్నది.
సత్యాగ్రహము.

రాలిబాసనము చెడ్డవైనను, అది యుద్ధవింశత పంక్తి
తులన బట్టి వానిచెడ్డమును ద్విగుణిస్తోమోంది. తరివాల
భాగమున నున్న ప్రజాభిప్రాయము కిది విన్నవించి గాంగిగారు
ముక్తునుడిచియుండెను. అవాధితి తరువాత మిగుల శ్రీకరుణ
ముతో చెలరేగ సాగెను. దీనిని జేయవలెనని గాంగిగారు
యొందు సత్యాగ్రహోద్యమమును ప్రారంభించెను. ఇందుముల
మున భారతరాజకీయరంగమున అత్యున్నతస్థితి జనించినది.
భారతప్రజాసామ్రాజ్యమున నాకస్మికముగ ప్రభోధము కలిగి
నది. సత్యాగ్రహసంక్షేప మెల్లర పీఠములకు సోగెను. అసత్యా
గ్రహా దీక్షలుండరి మాటలతో మేము కొందర మేకీభరింప
కున్నను, అందరిభాగము విషయమున పెట్టిభేదాభిప్రాయ
ములను లేపు. సత్యము, నిర్భయము, అహింస ఇవియే యీ
మహాసంక్షేపమునందలి ప్రధానభాగములు. కావున పెట్టిభేద
మైనది తనకు సత్యమారముని తోచిన భాగము నుల్లంఘించి,
అత్యున్నతములను మిగులమున తో ననుభవించుట నని యిందు
ములమున జేయవలెనని. చురుకు ప్రజాభిప్రాయమునకు విరు
ద్ధముగ నేర్పగుటవలన భాగములయెడల నీమూలము కల్పి
యట పెట్టివదియు యెందున? ఆమెకా కేమున యేలవిశ్వ
వివ్యాసయాధ్యక్షులు లగు మోక్ష గుర్తిలు ప్రాసీయ న్నాడు:—
విశాసమునైనను అంగీకరింపుదని మిఠ్యా అజ్ఞానము నిష్పందిం
పగుట. దుష్టులు భాగముల నుల్లంఘించినప్పుడు వారు దానిని
గౌరవింపనట్లు మిఠ్యాసరింపగలరు. కాని, ఏ భాగమునను,
నాధ్యయ్యాసములేమియు అయినను నీమూలము నిష్పందింపక
భగవంతులకు విరుద్ధముగ నుండినప్పుడు దీక్ష తక్షణమే ఆచరణ
యోగ్యము కాకున్నది. భాగమున నాచరణయోగ్యము కాకుం
డగ జేయుటయే కొన్ని సమయములందు సాత్త్వికనిరోధ
మని పిలువబడుచున్నది.

మనము ప్రపంచములలో సమానగౌరవమును
నాగ్నిమంకలయనునెడల ఈపై లక్షణముల కలిగియుండు
బుడసరము. ఈలక్షణములు లేనిచో మనము సాత్త్వికత్వమున
కర్తవ్యముకాదు. సత్యము కాత్రయించి, భయమును బోవాధిక
పోయినచో మనము భాగములతో తుల్యులమగుచును. అనేక
సరిములనుండి కలితకావ్యప్రయోగము ననుభవించుచుంటిమి.
మనకు శ్రీకరుణకుచే లాభములేదు. అది సాత్త్వికత్వము
భాగము. సాత్త్వికత్వమైనప్పుడు సాత్త్వికత్వమును మనముగడిం
చుటయు, అందుములమున మనకోక నేర విజయము చేకూరి
నను, అది సాత్త్వికత్వసాత్త్వికము ననుభవించుటకు మనకు
సాధ్యమగును. మనమున్నకు నిరోధించు జోకములనే మన
ముప్పుడు మరల కల్పించినవారమగుచుము.

సత్యాగ్రహ లక్షణములు ఏమిట?—తేదీని కాంతి
యంతముగ జరిగిన మహోత్సవములందు గానవచ్చినవి. ఆ
దినము భారతజేత చక్రమున మిగుల ప్రభావితమైంది.
ప్రజలు పనిపాటలను మానుటవలన యెందు అల్లరులు బయలు
దేరునని కొందరు అజ్ఞానము తలంపజొచ్చిరి. కాని అది
సాత్త్వికత్వపద్ధతి. భారతజేతమున నిది అధ్యాత్మికపద్ధతి.
ప్రజలవిచారమును దెలుపుట కిది అనాదినుండియు జరుగు
చున్నది. తమకష్టములను తొలగించుకొనుటకు ప్రజలు దీనిని
అనుసరించుచుండిరి. కానికంతకును కలిగిన కష్టములయెడల
తమ విచారమును దెలుపుట కీ పద్ధతి అకలంకంపబడు చుం
డెను. ఇది కాంతి సాక్షాదీకారములకు తరస్కారముగాని,
బెరుపుగాని గాకాలము. ఎట్టి అల్లరులు లేరే గాంతముగ
జరిగిన సత్యాగ్రహాదినమున నిది సంపూర్ణముగ వెల్లడి
యైంది.

గాంగిగారున్నది నాధ్యయ్యాస కపాధముల కల్పించి,
భారతజేతమునందలి అల్లరులకు సత్యాగ్రహోద్యమము కారణ
మని కొందరు వాదించుచున్నాడు. కాని ఇది అసత్యము.
సత్యాగ్రహోద్యమము అధికారుల కాగ్రహము కలిగించినది.
వారు ప్రజలను లేపెట్టిరి. భారతజేతమున పంజాబునందే సత్యా
గ్రహ మెప్పుడు వ్యాప్తి నొందినను, అల్లరులు లేకుండుటకు
గారణమేమి? ఏమిట? తేదీ చంద్రావలన కాంతికి భంగము
కలుగలేదు. ప్రజావాదులకు లిరువురు ద్వీపాంతరవాసమున
కలవడి, గాంగిగారును పట్టుకొనబడినవారు ప్రజ
లలో ఆగ్రహజేతము పెట్టెను. సత్యాగ్రహముగాని,
చంద్రావలగాని లేకున్నను, యీ భేదము కల్పించుటకే
నైతిక భాగమునము

తరువాత జరిగిన విషయముల నియమ తెలిసికొన
వలయును. నైతికభాగము ప్రయోగింపబడింది. చాలకాలము
పంజాబునందు, ప్రపంచమునందు కలదుండు భాగము కొట్టివేయ
బడినది. సత్యము మనకుతనవలెను. ఇతరు లాత్యమునకు
రాకుండగ నిష్పందింపబడిరి. ఆగ్రహముగాను మన ఆగ్రహ
మునకు రావలెననియెను. నైతికభాగము ప్రతిష్ఠింప
కొలదియులకే అభిలషాంతతేత కాంగ్రముకమిటీవారు ఈ
విషయమై పరిశోధనము సూచించుట ఒక ఉపసంఘము నేర్ప
రచిరి. వీరు చాల సమాచారమును సేకరించిరి.

మాంటరు ప్రభుసంఘము
భారత ప్రభుత్వమువా రేర్పరచిన మాంటరు సంఘము
ఎల్లర కాభాగమునందు నున్నది. అయినను దానియెడల
మామగల ఆక్షేపముల వదలుకొని, ప్రజాభిప్రాయములను
అవకాశము నొసంగు తద్దలిమిద దానితో సమాచారము
చేయుట కంగీకరించితిమి. సాత్త్వికము నియమము నిర్బంధితు
లగు పంజాబునాయకులను రప్పించవలసివదల పంజాబు ప్రభు
త్వమువారికి తెలిపియుంటిమి. అనేకదినము లీ విషయమును
గూర్చి ప్రభుత్వమువారితో ఉత్తరప్రత్యుత్తరముల బంపితిమి.
మా కోరిక లనుకూలముగ చూడవలసినది ఆక్షేపముకొని
యెంటిమి. ప్రభుత్వమువారిని కలవరపరచుట కీ ప్రయత్నము
లేక యీవిషయములను వాదాప్రతికలములను ప్రయత్నింపక,
మిగుల ఒత్తుతో మిన్నకుంటిమి. మాంటరుసంఘమువారు
లాహోరునగరమున జేతునయమున ప్రభుత్వమునకు ప్రత్యు
త్తర మిచ్చిరి. అందుమేము జరిగిన ఉత్తరప్రత్యుత్తరముల కెల్ల
రకు తెలియజేయుచు అంతకంటె నిష్ప జేమియు చెప్ప
నవలసినది. మేము ప్రభుత్వమువారి సమ్యక్తిని గైకొను
టకు ప్రయత్నించితిమి. మేము మొదటకొరికొరికలకు కల్పిం
చితిమి. తుదకు నిర్బంధితులగువారిలో కొకరిని సాత్త్వికము
నియమములమున విడుదలజేయుట కంగీకరించితిమి. దీనినిగూడ
ప్రభుత్వమువారు నిరాకరించిరి. నేనుగూడ విచారణసం
ఘమున కోర్కెను రప్పించుటయెను. పంజాబు నాయకులు
మాయముప్రకారము విచారించుటకులేదు. అధికారసాక్షుల
వాత్సల్యమునైని, అల్లరుల కన్నిటిని వారేకారములని దోష
కోపణ గావించుచున్నది. అయినను, అధికారులెల్లరును
సంఘము నెదుటకువచ్చి సాత్త్వికమునియ్యుట కనువిలువైనపుడు
ప్రజావాదులకు కేసుకు ప్రసాదించుట కావలెను యేటి
నాధ్యయ్యాస యూహించుకొనుట న్నాడు. కాంతిగౌరవసమర్థ
నాధ్యయ్యాస కమిటీవారు సేకరించిన సమాచారము నందుకు
ప్రజలపక్షమున ప్రకటించునదివారు.

ఈమధ్య మాంటరుసంఘమువారు తమ మామూలుభోర
నిబట్టి పోవుచుండిరి. మధ్యమధ్య అధికారులు పెట్టుకొనిన
నేరములు వెలువడుచున్నవి. వారిత్తిప్ప ఏకపక్షపు సాత్త్విక

మునుబట్టి ఆధారపడియున్నది. రెండవతరువాత సమకమిటీ
వారు వెల్లడించెదరు.

కాంగ్రము నలు కమిటీవారు నియోజిత సంఘము
వారి తీర్మానము తెలుసుకొనుచు, ఇటీవల పంజాబులో జరిగిన
దుర్ఘటననుభావము భాగములెల్లడియైంది. కాంగ్రమునగరవా రీ
కార్యములలో వ్యక్తిభావ్యత యొకవరకున్నచో పరిశీలన
యూతకొనలేదు. అకార్యము అన్నిటియందును నిదీకృత మై,
నానికి ప్రోత్సాహమువంగిన భాగములనే వారు బయటపెట్ట
దలచుకొనిరి. నేటికొన్ని విషయములను మూలము దలిపెదను:

అత్యున్నతము:—ఇంకపక్షములకు ప్రేరేపించిన భాగ
ములకు అత్యున్నతము మంచి ఉపాచారము. అత్యున్నతపు
ప్రజలు ఏమిట? తేదీ సత్యాగ్రహప్రకటన ననుసరించిరి.
అవిధముగ నే ఏమిట? తేదీ రానునమీ ఉత్తరము గా
నించిరి. ఈ యత్యున్నతము హిందువులకు మనమున్నదీయులను
పట్టించిరి. ఎప్పుడు అల్లరిగాని, బెరుపుగాని లేవు. ఉ
త్తరములు కాంతిముగ జరిగినది. దీర్ఘాట్టి కమిషనును గౌర
వాత్ము అంగీకారముగీయు పాదబడిన. హిందువులు మ
నమున్నదీయులు ను కలసి శ్రీ సాత్త్వికముని గౌర
వించుట కై తేదీ లు దీనియందు త్వరము
వలన అత్యున్నతపు ప్రజలభాగములు తెలియగలవు. కొన్ని
గంటలలో ఈ స్థితికి సంపూర్ణముగ మార్పు కలిగెను. బహ
రులలోపెల్ల ప్రజలు గుంపులలో ఆగ్రహములచేయుచుండిరి.
వారు తమతల సాగలను పాదరక్షలను
తీసివేసి విచారమును చూచించుచుండిరి.
ఈ విధముగ వాతకునాయకులను వదలవలసివదల దీర్ఘాట్టి
కమిషనుగారిని ప్రార్థించుట ఆచర్యమునకును బోయి
యెంటిరి. వారిప్రతిపాదము కాలబడిన కొందరు మరచి
రిరి. ఇతరులనేమిటకు గాములు తగిలెను. తోడనే ప్రజల
స్వభావము మార్పుబెదెను. సమాజము గ వారు ను
తీర్చుటకు ప్రయత్నించిరి. తగిలినపుడు వారు కొన్ని అకా
ర్యములను చేసియుండిరి. అందులకు భారతము తెల్లరులకు తల
నందుకొనుటలసియున్నది. కాని రెండు, మూడుగంటలైనతరు
వాత ప్రజలు తెలిసి తెచ్చుకొనిరి. వారు చేసినది అకార్యమని
తెలిసికొని, పోలీసువారుగూ గాని, నైపులయొక్క గాని
బోధనములేయే తమ వివాదకార్యములను మానుకొనిరి.

ఇక అధికారులనుభోధనముల నియమ పరికరము.
సత్యాగ్రహప్రకటనములు గాని పోలీసు స్వభావమును
గాని వారు గ్రహించలేదు. ఇదియంతయు మహాభ్రమమునందు
రెండవ తిరుగుబాటునకు విన్నవించుచు వారు తలంచిరి.
సాక్షుల మూసినేయుట మున్నగువలలు వారిని అకారణ
పరచుటకు జరిగినవని ప్రయత్నించిరి. హిందూమహమ్మదీయసమ్మే
ళనముగూడ వారికండ్రుప గొప్పకుట్ర వరకెగ నబడినది.
పాదరక్షలు గాని, తల పాగలు గాని
లేరేమి వీధులందు బోవుటయననేమో మనకు తెలియదు.
అది దుఃఖవిన్నామని మనము గుర్తింతుము. కాని అధికారు
లీవాదములను గుర్తించుటకు ప్రయత్నింపకు. అప్పుడు దీర్ఘా
ట్టికమిషనుగా నిండిన మైజ్దుగారు సాత్త్వికము నియమ
రిల్లు చెప్పిరి.

“అవును, వారు నాయుటికి వచ్చుచుండిరి. వారు మా
మునుప్రకారము తమ అసత్యులనే తెలుపు ఉత్తరముతో
రాతేరు. వీరు తమ తలగుడ్డలను, పాదరక్షలను తీసివేసెదవచ్చిరి.
నీ మర్యాదగా దుస్తులను వేసికొనలేదు. వారు దౌర్జన్యము
జేయుచున్నారని కలిగియుండిరి.”

ప్రశ్న:— అది విచారించిన్నాడు కావచ్చును.
జవాబు:— విచార మొనయుట నది శ్రీకరుణ విచా
రము.”

ఈవిధముగ చాలకాలము ఇండియనునీనిని సర్వములలో
న్న మైజ్దుగారు పాదరక్షలను తలపాగలను తీసివేయుట
దౌర్జన్యమునకు మని గ్రహించిరి.

ప్రజాపాలకులు ప్రజాచారముల నెరుంగక వర్తింతుట
తమాషలేయము కాదు. అట్టిక ప్రపంచములకు సమాజము
వాటిలవచ్చు దేది నేరముగ పరిగణింపబడును.

దాక్షిణ్య సత్యము కిందగాగట్టి అగస్తికముగ ద్వీ
పాంతరవాదము విధించుటవలన పాలకుల స్వభావము వెల్లడి
యగుచున్నది. జేతమున విప్లవమున్నదని నమ్మి, నిరంకుశాధి
కారులు తమ సమాజస్వభావమును వెల్లడిచేసిరి. తమకర్తవ్య
ము ప్రజలను కలవరపరచునని వారికి తెలియదు. అయినను
వారికి కలపాధననామగిలో ప్రజల నడచుటచేయుటగా! ప్ర
జలకు హేతువాదముజూపి, భారతమునందలి వారికి తోప
నేలేదు. కామే సర్వవిషయములను కర్తవ్యం
చుచువారు ప్రయత్నించిరి.

స్థానికాది వార్తలు

(0)

పంజాబునాయకుల విమోచన

ఈ నెల 26-వ తేదీ సాయంత్రము లాహోరు జయిలునుండి పంజాబునాయకులు విమోచన గావించబడిరి. సత్యపాలు, కిచిలు, హరికిషన్ లాల్, రాంభజదత్తు దువించు గార్లను ఆహ్వానించుటకు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. వారు నేటిదినము ఉదయము 9 గంటలకు లాహోరునుండి కాంగ్రెసు స్పెషలులో అమృతసరమునకు బయలుదేరిరి.

నూతన భాగములు:— రాగుల శిశుకాలమునందు శ్రోత్ర కాననభయ యోగరాజుగారిచే తెరవబడుటగాన కి ప్రకటనములోనే శ్రోత్ర భవనములు కట్టబడునని 'వయస్య' పత్రికకు తెలియచున్నది.

జగన్నాథ భక్తజనసభ ఎచ్చూరు:— వీ రాసామిట్లెవ్విధ నెం 4/4 రు గృహమును రేపు ఆదివారము సాయంత్రము 4-15 గంటలకు వల్లీవరమును ఆరు వారి కథాకాలక్షేపము జరుగును.

ఆహారవద్దార్థము:— మైసూరు ప్రభుత్వము వారు 1920 సంవత్సరం జనవరి 1-వ తేదీనుండి తనగల, గోధుమల, రాగుల ఎగుమతికి సంబంధించిన నిర్బంధములన్నియు రద్దుచేయబడినదని ప్రకటించుచున్నారు.

సుగుణవిలాససభ:— రేపటి ఆదివారం సాయంత్రము 5-30 గంటలకు, విక్టోరియాహాలు క్రిందిభాగమున సుగుణవిలాస సభవారు తెలుగులో చంద్రహాస నాటకమును, సోమవారం సాయంత్రము 5-30 గంటలకు ఆరవములో సారంగధర నాటకమును, ప్రదర్శింతురు.

బల్లారి సరసవిద్యోగినిసభ:— నిన్నటిదినము బల్లారి సరసవిద్యోగిని సభవారు చతుర్థనాటకమును జయప్రథముగ ప్రదర్శించిరి. వీరికిను కొలదిదినములే నాటకముల నాడుదురుగాన, ఆంధ్రనాటకాభిలాషులు వీరికి కిగిల ప్రోత్సాహ మొసంగగోరవలెను.

ఆంధ్రసభ: లవకుశ:— ఆంధ్రసభవారి నాటక ప్రదర్శనములలో, లవకుశ నాటక ప్రదర్శనము శ్రేష్ఠిక గాంచుచున్నది. నిన్నటిదినపు ప్రదర్శనము మిగులమనోహరముగనుండి, ప్రేక్షకుల కానందము గలిగించెను. నేటిదినము విజయనగర సామ్రాజ్యపతనము, రేపటిదినము ప్రహ్లాద, సోమవారము హరిశ్చంద్ర నాటకములు ప్రదర్శింతురు.

పార్కు వేడుకలు:— రేపటిదినము ఆదివారమున టిచే పార్కు వేడుకలుండవు. సోమవారమునాడు, కాలేజి విద్యార్థుల ఆటలుండను. ఆర్రాత్రి బాణసంచా కాల్పులుండను. మంగళవారము, బుధవారము, గురువారము ఆటలు జరుగును. గురువారము రాత్రి బాణసంచా అధిక వైభవముతో కాల్పులుండను. గవర్నరుగారు ఆర్రాత్రి వైభవమును తిలకింతురు.

విల్లింగ్డ ప్రభుదంతతులు:— విల్లింగ్డ ప్రభువుగారు ఉదయమండలమునందు వెంటుస్ట్రీట్ వద్దకి 25-వ తేదీ ఉదయం వెళ్లిరి. ఆదివారము గవర్నరు మెంటునావునునం దొక చిన్ననియ బరిగను. విల్లింగ్డ ప్రభువుగారు కొంచును అస్వస్థులై యున్నారు. క్రెల్విగారి ఆరోగ్యము దివడినాభివృద్ధి గాంచుచున్నది.

అమరకలావిలాసినిసభ:— ఈ గీర్వాణగమాజ అదరణీంద్ర రేపు ఆదివారము సాయంత్రము 4-30 గంటల తేదీభక్తకు సంపాదకులగు మ-రా-శ్రీ కల్యాణసుందర మొదలియారు గారు "భక్తభక్తి" నిగురించి 200 తంబు నెట్టివీధి

లోని కాంతాశ్రమమున కనుటనుండు రక్త కుటీరమున నువ్వనింతురు. ప్రకంఠనర. వి. సోమవేళకర్మగారు అగ్రాసనము జేసెను.

జ్యోతిస్పీర్ధన సమాజము:— రేపు (ఆదివారము) మధ్యాహ్నము 1 గంటకు వెంటబూతులో రాఘవాచారి యార్ వీధి 15 నెం|| భవనమున విద్యార్థులతో ప్రార్థన తరగతి సమావేశమగును. ఆరుభాషామూలకై 8 గంటల అక్షిపలమున కథజరుగును. వి. కృష్ణమూర్తిరావు ప్రార్థన సల్పెను. కస్తూరి కథ్యవారాజుగారు రావుగారు "రవీంద్ర" నాథటాగురు—జీవితమిష్టిక మృద్ధి "అనుదినయము నువ్వనించెదరు.

నిర్బంధితుల విమోచనము:— ఈవిషయమై "వయస్య" పత్రిక ఇట్లు అభిప్రాయించుచున్నది— "ప్రభుత్వమువారు రాజకీయ నిర్బంధితులను విడుదలచేయవలెనని పంజాబు అల్లకుల విచారణ ఏలజరుగవలెనని తెలియచెను. ఈవిచారణకు ప్రభుత్వమువారికి భారతీయులకు ఆంగ్లమును ఒకరియెడల ఒకరికి మనస్సులు కలుగుచున్నవి. పాంటరుసుమువారు తమచర్యకు నిలిపి, నిరేదికమును ప్రకటించుటకు నుండవలెను.

యస్. పి. సి. ఎ:— ఈకింద పేర్కొనబడినవారు వై సెంటుమునకు విరాళములకు పంపిరి యీ సుస్థు కాన్య దర్శి మారు వాయుచున్నారు. (1) చెన్నపురి గవర్నరుగారు (2) మైసూరు మహారాజుగారు (3) గౌ|| శ్యామసుందరి ఓల్స్ఫీలుగారు (4) గౌ|| సర్ గార్డెక్ ప్రేసర్ గారు (5) దివాన్ బహదర్ గోవిందరావు చదుకృష్ణదాసుగారు (6) గౌ|| శ్యామసుందరి సి. జె. స్పెన్సర్ గారు (7) గౌ|| హెచ్. హెచ్. జిమిస్పెర్ గారు (8) గౌ|| మేజర్ జెనరల్ గిప్పర్ గారు (9) స్పెన్సర్ అండు కంపెనీ (10) యస్. రత్న మేజర్ స్పెన్సర్ గారు (11) జి. ఎ. రామచంద్రరావుగారు (12) డి. పేమియర్ గారు (13) భాక్ బహదర్ యం. ఎ. కురునాథరావు సాహెబుగారు (14) సి. సి. రామస్వామయ్యగారు (15) గౌ|| రావుసాహెబు టి నంబెరుమారు కెట్టిగారు (16) రావుబహదర్ జి. నారాయణస్వామి కెట్టిగారు (17) యస్. ఆర్మీటే జిగారు (18) జి. ఆర్. టాకర్ అండు సత్స.

గుంటూరు రెండవ ఆడిషన్ డి|| మునసబుకోర్టు

అసలు నెం 449/19
వాది:— యునాసామి బొజ్జయ్య.
ప్రతివాదులు:— (1) బండ్లమాడి నానయ్య, (2) బండ్లమాడి కొటయ్య, (3) బండ్లమాడి తిరుపతిరాముడు, (4) బండ్లమాడి రామలింగము. రెండు, మూడు, నాలుగవప్రతివాదులు మొదటిప్రతివాదికొటయ్యుని వీరిది అదిగ క్షమించుట. వాదించే మొదటిప్రతివాది వ్రాయుడియిచ్చిన ప్రాంతే నోటు బాబత్తు య్ 167-1-8 రాబట్టుకొనుటకై ఈకోర్టులో దావా తెచ్చియున్నాడు. సదరు దావాను కోర్టువారు 8-1-1920 తేదీకి వాయిదా వేసియున్నాడు. గనుక ఇందు విషయమై ఆక్షిపణమున్న ప్రతివాదులు శ్వయముగాగాని కోటువ్యాధిగాని సదరు 8-1-1920 తేదీ వాయిదాకు హాజరయి తెలియజేసుకోవలసింది. లేనిమొదల ఎక్స్ పార్ట్ డిక్రీ చేయబడును. (1978)
ఆ డేవల్ రాజు బి. ఏ. బి. ఎల్.
వాదికరపుష్టిదరు.

కావలెను

8 లేక 10 హార్సు కువరు సెకండు హ్యాండు స్ట్రీము ఇంజను క్షాయులరు.
బండి వెంకటకృష్ణయ్య,
హోటల్లూరుపొట్టు.

బల్లారి సరసవిద్యోగిని సభ

ఈ మహాసభవారు తమ పూర్వపు వద్దకి ననుసరించి చెన్నపురమునందున క్రైస్తవ మంథ గల యందు తమ దివ్యతర మయిన నాటకముల ప్రదర్శించుటకు ప్రారంభించిరి. డిశంబరు మాసము 20, 21, 23, 24, 25 తేదీలయందు ప్రహ్లాద, కృష్ణలీల, సారంగధర, పాంచాలి, చిత్రసలీయ నాటకముల క్రమముగ ప్రదర్శించిరి. ప్రహ్లాద, కృష్ణలీలనాటకముల, ఫలసదినములందు దివ్యతాగతు లగునెడ మబ్బుటికర మయ్యె. బి శ్రీనివాసరావు, హెచ్. రామచంద్రరావు, బి మాధవరావు, మొదలగు వారు తమ లోకోన్నతికీర్తి ననుసరించి మనోహరముగ వర్ణనాశీతముగ తమ గానాభినయనైపుణ్య తను ప్రదర్శించిరి. ప్రహ్లాద, కృష్ణపాత్రధారి యగు "వాసుదేవరావు" అను బాలుడు అతిమనోహరముగ ద్వితీయపాత్ర సభిసయించెను. ప్రత్యక్షిరమునకును, ప్రతిగేయమునకును, కరతాశధ్వనులు దిక్కులు పిక్కటిల్లుచుండెను. ప్రహ్లాదపాత్ర ధరించిన మరయొక "కృష్ణమూర్తి" యను బాలుడు స్వకీయగానముచే సభాసదుల మిగుల రంజించజేసెను. నిన్న 25-వ తేదీ ప్రదర్శించిన చిత్రసలీయ నాటకమునందు సలపాత్ర ధరించిన బండరు వాస్తవ్యులు వి. సుబ్బారావు గారు ఇదివరకు ఈసభవారు ప్రదర్శించిన సమస్త సలపాత్రలకంటె వేధంగుల నెక్కుడుగ ప్రదర్శించిరి. వీరి అభినయనైపుణ్యము రసపోషణముగాననైపుణియు మున్నెన్నడును ఈ సభాసదుల యందు గప్పట్టుమిచే చెన్నపుర మహాజన మంతయు అధికసమ్మోదనూచకముగ కరతాశధ్వనులు చేయుచుండిరి. సరస విద్యోగిని సభవారు ఏ పాత్రలస్థానము నైనను ఇతరులును సలంకరింపజేసినవారు మున్నున్నవారికంటె అనేకభంగుల నెక్కుడగుట ఈ సభవారి యద్యుతమహిమను సూచించుచున్నది. ఎవ్వరు లేకున్నను తజ్జుతలోవములను కానరానీకుండ తల్లోవమును విశేష భూషణము లొనరించు శక్తి వీరికి గలదు సుబ్బారావుగారు, ఈ సభలో కథానాయక పాత్రధారులగు రామచంద్రరావుగారికి సోయగు కథానాయకు డని ప్రకృతమును చెప్పవొప్పు. ముందు ఎన్నడు బద్దిక యుండలేదు. రావుగారు ఇంకను ఈ సభవారు ప్రదర్శించు నాటకములందు పాత్రల ధరించి తమ యనువహూన గానాభినయనైపుణి ప్రదర్శించి చెన్నపురవాసులకు అమితానందమును కలుగజేయుదురు గావున, వీరు అధికకారవసీయు లని వక్కాణించెదము. ఇట్టి అధికసమ్మోదము మాకు చేకూర్చిన సరస విద్యోగిని సభవారిని జగదీశుడు రక్షించుగాత!

నేటిదినమున ప్రహ్లాదనాటకమును రేపటిదినము కృష్ణలీల సోమవారం చిత్రసలీయము నాటకములు ప్రదర్శింపబడును.

చెన్నపురి ఆంధ్రసభవారు

1919 డిశంబరు నెల 23 వ తేదీ ఆదివారము సాయంత్రము 5-30 గంటలకు
ప్రహ్లాద నాటకమును
విక్టోరియా పురమందిరమున ప్రదర్శింతురు.

World's News.

(Reuter's Agency.)

England

Agricultural Produce.

Royal Commission's Recommendations.

LONDON, December 26. The interim reports of the Royal Commission on agriculture are published. The majority report recommends that the minimum prices of wheat, barley, and oats, grown in Britain should be guaranteed by the State, the producer having an unrestricted market but the State retaining control of prices in the event of a national emergency. The minority report disagrees with the continuance of the policy of guaranteed prices for cereals.

Round the British Empire.

Press Comments on Prince's Speech.

The newspapers re-echo the enthusiasm with which the Prince of Wales's speech was received by his hearers. It is compared to the King's famous "Wake up, England," speech. The "Times" concludes an eulogy of the Prince's keen sympathy and understanding for the view-point of the Dominions by expressing the hope that his devotion to duty will not out-run his discretion and says the Prince's triumphs in Canada and America were not gained without personal cost. The interval before his Australian tour should be spent to the fullest measure in rest and recruitment.

Russia

Denikin Confident of Success.

LONDON, December 19. Interviewed by the "Daily Chronicle's" Taganrog correspondent, General Denikin said he would never consent to negotiations with the Bolsheviks. He would fight whatever happened. He added that he could put sufficient men into the field to secure victory if he had equipment, but for lack of which he would have been in Moscow long ago. He concluded "though our success may be delayed, but we shall win in the end."

Bolshevik Propaganda. Widespread Activities.

LONDON, December 22. Much light is thrown on the widespread Bolshevik propaganda, especially in the East, by the correspondent of the "Times," who says that the Soviet Government has given a subsidy of five million roubles in gold to the Moslem League for the Liberation of Islam, the object of which is to promote seditious movements of Moslems against European domination. The League includes Egyptian, Turkish, Indian, Afghan, and Persian Nationalists, and has its headquarters in Moscow and two sub-committees, the Eastern Central Committee which supervises all the organisations in Persia, Transcaucasia, Anatolia, Turkestan, Afghanistan and India and which has its headquarters with the forces of Mustafa Kemal Pasha, the Turkish Nationalist Leader, and the European Central Committee in Berlin which deals with propaganda in Europe, Egypt, European Turkey etc. The Bolsheviks are also urging the Chinese revolutionaries to become Bolsheviks and are endeavouring to foment a revolution in Korea.

Germany

German War Criminals. Ailes Preparing Trial List.

LONDON, December 22. PARIS—The Inter-Allied Commission for drafting a list of names of German war criminals has been sitting in Paris for the last month. The Solicitor General, Sir Ernest Pollock, represents Great Britain. About 1,500 Germans will be arraigned before British, French, and Belgian Military Tribunals. The French Tribunals will sit at Paris and Lille. The list includes one of the Ex-Kaiser's sons and Prince Rupprecht of Bavaria and a number of Generals.

Turkey

Turkish Peace Treaty.

Comments on Aga Khan's Speech. The Points at Issue.

LONDON, December 20. Commenting on the Aga Khan's speech at yesterday's dinner to Mr. Montagu, the "Times" quotes with appreciation the Aga Khan's description of the Government of India Bill as not a leap to the dark, but a leap out of the dark. Referring to the Turkish Treaty the "Times" emphasises that the terms of Peace cannot be decided solely out of deference to the views of Musselman India and says the British Government would never willingly affront the susceptibilities of Indian Moslems, but the issue hangs upon larger considerations than a sentimental and rather modern interest in the rulers of Turkey. The "Times" describes Mr. Lloyd George's speech of January, 1918, in which he stated that we were not fighting to deprive Turkey of Constantinople, Asia Minor and Thrace, as an offer, not a pledge. The speech was accompanied by conditions with reference to the Dardanelles, Bosphorus, Arabia, Armenia, Mesopotamia, Syria, and Palestine and was an invitation to Turkey to cease the fighting which meant her own ruin. The "Times" concludes:—Turkey elected to continue the war and having been decisively beaten must abide by the consequences.

Ireland

Attack on Lord French.

Further Details.

LONDON, December 19. The attack on Lord French was made shortly after he left Ashdown station near the entrance to Phoenix Park. The attempt was evidently planned with the minutest detail. Lord French's escape was due to the fact that his car was leading and the assailants allowed it to pass with a few shots and concentrated their fire on the second car, thinking it was the Viceroy's. The latter's car was not damaged, but the screen of the escorting car was smashed the car itself splintered with bullets. The constable wounded was on duty at the corner of the road and was warned by the gang to get clear before the cars approached. The constable refused and was promptly tripped up and shot in the foot. It was while the fusillade and bomb throwing were at their hottest that the youth standing at the cross roads in the attitude of bomb-throwing was shot. His confederates attempted to drag off the body, but failed owing to military fire. They scattered all over the country were pursued, but escaped. A detective seated beside Lord French's chauffeur was wounded in the hand, but otherwise there were no casualties in the Viceroy's party. The dead assailant has been identified as a grocer's assistant residing in Dublin. The Police and Military raided his house last night and seized documents. An investigation on the scene of the outrage showed that Mills' hand-grenades were used and these had made holes in the road at various places.

Further Minor Outrages.

LONDON, December 20. Further minor outrages are reported from Ireland including the attempt to wreck a train in West Clare. Damage was done to rolling stock, but no passengers were injured. Extraordinary scenes took place at the Crimes Court in Banfort (County Donegal) where four Sinn Feiners were charged with soliciting funds for the "Dailisram." Two men described as magistrates excitedly protested against their sentences, one declaring that he would throw the commission to the winds. A statement that certain witnesses could not appear in court because they had been shot evoked laughter.

Archbishop Walsh Condemns Outrage.

LONDON, December 21. A letter from Archbishop Walsh condemning the attack on Lord French was read at all the masses in Dublin churches to day. The letter says that the attempted assassination calls for protest from every patriotic Irishman who hopes to see the present rule of coercive Government in Ireland brought to a final close.

A Coincidence.

LONDON, December 20. The attempt on the life of Lord French occurred on the very day that the Cabinet was meeting to consider the Home Rule proposals which will be outlined by the Premier on December 22nd. It is expected that the outrage will affect the tone of the Premier's speech, but not the character of the proposals. There were consultations after the outrage, and Mr. Macpherson arranged to go to Ireland immediately.

Mr. Bonar Law's Views.

Mr. Bonar Law speaking at Liverpool last night after declaring that the Coalition was never more homogeneous and that the talk of a general Election was nonsense said, amid tremendous cheering, that the Government would not allow an Irish Republic to be established. The attempt on the life of Lord French was significant and was indicative of the spirit in which a certain section of Ireland was going to welcome the Government's honest attempt to deal with the subject on December 22nd. Such attempts would never move the British people to grant self-determination.

Press Opinion on the Outrage.

The outrage is condemned most strongly in the papers but with the exception of the "Morning Post" which calls upon the Government to let Sinn Fein, which has declared war, suffer the consequences of war, editorial articles generally hope that the crime will not affect the Government's policy.

The "Daily Chronicle" urges the Government to go ahead unwaveringly with the new Home Rule Bill. The "Daily Mail" hopes that the crime will not be made an excuse for prolonging the era of repression and for deferring the grant of self-Government.

The "Times" sees in the monstrous occurrence no sufficient reason to turn aside from the work of the Irish settlement. The "Times" says that the Premier has a great opportunity for a great statesman on December 22nd.

The "Daily News," while reprobating the carefully pre-meditated crime, declares that it is a challenge to Government to produce an alternative to coercion.

LONDON, December 22. The London papers publish editorials regarding the position in Ireland. The "Daily Mail" suggests that a large reward should be offered for the discovery of the miscreants, pointing out that £10,000 was offered in the case of the murders of Burke and Cavendish with the result that the murderers were caught and hanged.

The "Daily Chronicle" expects that Mr. Lloyd George's statement to-day on the Government's Irish, Home Rule proposals will be broad, fair and dispassionate and although it will not be favourably received by the Irish Extremists, Government must make up its mind to persevere with proposals.

The "Daily News" says the Premier should make it clear beyond doubt that the Government is at last in earnest in doing something to end the Rule of the Jackboot in Ireland.

The "Times" says Mr. Lloyd George cannot hope for any thing approximating to national support if he attempts to justify the administration of the Irish executive. A new principal in Irish Government must be started and accompanied by a binding assurance of firm purpose to put the principle into effect. To-day will decide whether the Government will meet the great obligation, or will admit failure, and proclaim the bankruptcy of British Statesmanship.

Details of the Raid.

LONDON, December 22. The raid on the offices of the "Irish Independent" was an extraordinarily daring one in view of the fact that Newspaper premises are within 120 yards of Dublin's main thoroughfare. The raid took place at 10 o'clock on Sunday night; between forty and fifty men participated, some holding up the staffs of all departments with revolvers whilst others destroyed the machinery. Telephonic and Telegraphic communications were cut off, and nobody was allowed to leave the premises including Post Office messengers who had just delivered telegrams. The raid lasted 20 minutes and was carried out so quietly that no body outside was aware of what was occurring. Before leaving the raiders handed the Editor a note saying, that the "Independent" had been suppressed because it had outraged the sensibilities of the Irish people in branding as an assassin the high-souled youth who had lost his life in an endeavour to rid his country of a tyrant.

ASSOCIATED PRESS.

Punjab Leaders Released.

Amritsar, December 27.

Later.—It is now confirmed that Punjab Leaders here were released from Lahore Jail late yesterday evening. Dr. Satyapal arrived here shortly before midnight. Dr. Kitchlew, Harikishenlal, Dunichand, Rambhajdutt and others are expected by the Congress special train leaving Lahore at 9 a. m. to-day. A reception has been hastily organised for them.

Congress Arrivals.

Mr Tilak

AMRITSAR, December 26.

Mr. Tilak with a party of delegates from Bombay including Messrs Baptista, Kelkar and others arrived at 1-30 p.m. to-day by special train. He received a hearty reception. The station platform and yard was thickly crowded. Mr. Tilak was taken in procession round the city. The route was lined by large crowds. Weather is again threatening.

The Hon'ble Mr. Sastri arrived this morning from Delhi and was accorded hearty welcome. There will be a meeting of the All-India Congress Committee this evening. Probably the Conference of leaders of all shades of opinion will also be held to consider the situation created by Royal Proclamation.

LAHORE, December 26.

Up till five o'clock this evening over 7000 names have been registered as delegates to the Congress. This is in addition to two or three thousand peasant delegates admitted free. Registration still continues. In view of rush further registration of Punjab delegates was stopped at noon to-day. Selling of visitors tickets has also been stopped, owing to rush. The two thousand seats allotted to visitors have been oversold.

Amritsar, December 26.

In view of the postponement of the Congress hundreds of people are moving about in muddy streets and large crowds are visiting Jalianwala Bagh.

A meeting of the All-India Congress Committee will be held this evening. At this meeting the Congress deputation that went to England will submit its report and the sub committee that is enquiring into the Punjab disturbances will also submit preliminary report.

As at present arranged the Moslem League will meet at Bandemataram Hall on 29th.

The "Indian Daily Telegraph" says:—We appeal earnestly to all classes for adoption of high and generous spirit inculcated by King Emperors wise and great proclamation. The ship of State in India has come through many storms but is now bound on serene voyage with favouring winds.

5. క్రమశుభ్రస్థితినిపట్టి మేతలేక జనులు చచ్చిపోయి నందుకల్గునన్ని యీ సువత్సరం దాశ్వమృతసాహితి చేసికొనుటకు రహితులగు తల్లితండ్రు గణక దాశ్వ్యవృతసాహితి చేసికొనే నిమిత్తం సహస్రాలలో అష్టమి యిప్పింపవలసివచ్చి యీ సభచా 6 క్రమశుభ్రసాహితి కోరుతున్నాడు.

అమలాపురం

(ఒక విశేషము)

పాఠశాల

అమలాపురం, డిసెంబరు 28:—ఈ పట్టణమునందు పాఠశాలయొక్క బహుమతుల వార్షికోత్సవము ఈ నెల 21-వ తారీఖున డిస్ట్రిక్టు మున్సిపలు డి.వి.టి. ఉదయరావువారు బి. ఏ. డి. ఎల్. గారి యా ఉత్సవ క్రింద మిక్కిలి జయద్రవముగా జరిగెను. అనేకులు స్టేజీయ నర్తకులు, భూస్వాములు కథ నలంకరించిరి.

సమాచారము

ఇచ్చట సుమారు సంవత్సరముండి పనిచేయుచున్న కోఆపరేటివ్ స్టోక్స్ సొసైటీ డెల్టా ప్రెడింగు యూనియనుక్రింద మార్పుబడినది. నె. డి. డెల్టాకు ఒక ఆగ్రి కల్చరల్ యూనియను కూడ స్థాపింపబడినది. ఇచ్చట కోఆపరేటివ్ యూనియను కార్యదర్శి, కొందరు సభ్యులు జనవరి మొదటివారములోపల ఒక సెంట్రలు బ్యాంకిని స్థాపించుటకు తగిన ధనము సమీక్షించు కృషి నలుపుచున్నారు. చాల ధనము పూర్తయినది. మాలాలాకాలోని కోడూరుపాడు కాపురమునా విద్యార్థులకును, ధర్మదాతలకు అయిన నడింకల్లి గుప్పరాజుగారి క్రతుత్వమువారు ఆనరరీ అసిస్టంటు రిజిస్ట్రారుగ నియమించినారు.

కాంగ్రెసు

మాయూరి గ్రామవాసులలో సెలవును మాతాలాకా సంఘమునకు కార్యదర్శియై నైట్ బాడ్రేవు రామమూరిగారు అన్యతరము కాంగ్రెసునకు బోయిరి.

ఉరవకొండ

(ఒక విశేషము)

పాఠశాల

ఉరవకొండ, డిసెంబరు 25:—ఉరవకొండ అసంతృప్తి మండలములో జేరిన, బాదాపు 11 వేల జనసంఖ్య కలిగియున్నది. డెప్యూటీ కమిషనరు డి.వి.టి.గారును, ఆను క్రిందియున్నారు.

మిడిల్ స్కూలు.

క్రీడవిద్యార్థులందరి ధనసహాయముల స్థాపింపబడినది. బాదాపు 100 మంది విద్యార్థులు చదువుచున్నారు. 10 మంది విద్యార్థులకు రాయినాపేరు మిడితల సాంఘిక్యగాన స్కూలుగిరిపు నిర్మించున్నారు. శేషగిరిరావు హెడ్ మాస్టరుగారి కృషివల్ల డివిడికాల్సివచ్చి గాంచుచున్నది.

బోర్డు ఎలిమెంటరీ స్కూలు.

ఇందు విద్యార్థులు 100 కికి మించియు చదువుచున్నారు. 4 ఉపాధ్యాయులు పనిచేయుచున్నారు. పాఠశాలకు ధన సహకార మిక్కిలి చిత్తులుబడుచున్నది. కీర్తి శేషులగు తిమ్మల ఉద్దావకవిగారి ధనసహాయమువల్ల త్వరలో ధన నిర్మాణము కానున్నది. ఆపైకి విద్యార్థులసఖ్య అభివృద్ధి కావచ్చును.

గ్రామమోహన గ్రంథాలయము తరపున 8 రాత్రిపాఠశాలలు స్థాపించి 6 మాసములు కావచ్చినది. 150 మందికన్న నెక్కువగానే విద్య నభ్యసించుచున్నారు. ఒకపాఠశాల మాత్రము ఉరవకొండ యూనియన్ చైర్మన్ కాశీ తిమ్మయ్యగారి సహాయమున జరుపబడుచున్నది. మఱియు వ్యవసాయ పాఠశాల స్థాపించుటకు రాబోవు సంవత్సరము కొంతదూరము సమాధిచేయిని వార్షిక మిచ్చియున్నారు. ఇదిగాక నూతనముగా స్థాపింపబడియుండు బేనాంగసభవారు పాఠశాలకు కొంత ధనసహాయము చేయుదురని కోరుచున్నది.

గ్రామమోహన గ్రంథాలయము.

ఈ గ్రంథాలయము స్థాపించి బాదాపు 6 మాసములు కావచ్చెను. బాదాపు 300 అంగ్రగంధములు దినపత్రిక, వార్తపత్రిక, పక్షపత్రిక, మాసపత్రికలు మొదలగునవి డి.వి.టి. తేజస్వింపబడుచున్నవి. మఱియు 5 డిక్టనరీయములు పురికొలుపుటకు మూడు ప్లయమెటల్సు (నేతవర్గములు) స్థాపించి చెక్కుగుడ్డలు ఉమ్మగు మున్నగునవి నేయబడుచున్నవి. ఈ గ్రంథాలయమువై రాయినాపేరు సాంఘిక్యగాన అభిమానము కలిగియున్నది.

బాలబోధకము.

కడవజిల్లా కోడూరు గ్రామమున జరిగిన బాలబోధకపాఠ్యమునకు గ్రంథాలయముతరపున నిరువురు శిక్షణము పొందినవారి. వానివల్ల 20 మంది బాలబాలులకు పాఠశాలను స్థాపించి, అధ్యక్షులగు సారాజునాథులవారు మిక్కిలి

కృషి నలుపుచున్నారు. 22-12-19 తేదీన బాలబాలులకు గాను నోక ఫండు ఏర్పాటు నిమిత్తము సుత్రసాం బండె కన్యగారి అధ్యక్షతక్రింద సభ జరుపబడినది. అధ్యక్షులు పరోపకారమును గురించి బాలబాలులకు చక్కగా బోధించి ధనుకుగాను రూ. 10 విరాళముగా నిచ్చిరి. ఈ బాలబోధకము ఈ గ్రామమున త్వరలో నభివృద్ధి గాంచునూచనము కనబడుచున్నది.

వీరేశలింగ కంఠాధరణ గ్రంథము:— ఆంధ్రభాష కసంతమైన సేన తేనీ యిపుడు దివము నలంకరింప జేసినను సుప్రసిద్ధాంగ్రుడగు శ్రీ కంగవారి వీరేశలింగ మహాశయుని స్మరణచిహ్నముగా నుండుటకై నిజామిలాకా నల్లగొండ పురంబున శ్రీ వీరేశలింగ కంఠాధరణ గ్రంథములకు స్థాపిత నెంచినారు. ఇందు రెండవాలకు మించని వెలలుగల పండ్లొండు గ్రంథములు ప్రచురింపబడును. ప్రవేశమును రెండవాలకు. చందాదారుల కంచెకూలి మేమే భరించియిచ్చెదను. ప్రతిగ్రంథము వీసీ గా బంపునెడల గ్రంథముల్యము కన్న తపాలా ఖర్చులే యెక్కువగునని తలచి చందాదారుల వద్ద ఏడాదివైకము 1-8-0 మొదలై రాబట్టుకొన నిశ్చయించినారు. కాలటి మొదటివీసీ (1-8-0 ఏడాదిచందా. 0-2-0 వీసీ రుసుము) 1-10-0 వైకయెంచుదును. చందాదారులకు సంవత్సరాంతమున కొక చక్కని పాత్రము బహుమతిగా నంపబడును. వేయిమంది చందాదారు లేర్పడినపుడు నీ గ్రంథముల ఆంధ్రగ్రంథాలయము లన్నిటికిని ఉచితముగా నంపబడును. ప్రథమగ్రంథము 'పూర్వాచారవిజ్ఞానము' 1 జనవరి 1920 తేదీన వెలువడును.

కంగం దిశఖచార:— స్వాతంత్ర్యభిలాషియు, ఈ గ్రామస్వరాజ్యసమితిలో బాటియవాడినా, ఈయూరి నవాకారసంఘమున సంచాయితదారుగ నుండి యెత్తిపైవై సేన తేనీనట్టియూ, గ్రామపంచాయితీసభ్యుడుగ నుండి పురోభివృద్ధికగు పునాదులచేసి గ్రామసౌఖ్యమును గోడుచుండినట్టియూ నల్లవయసుగలవాడును పేదవాడును అయ్యి, అసాధారణ ప్రేమలేతక సహజైపుణ్యముచేత, నీడనాదలకు ఈ కష్ట కాలమున విశేష సహాయము సొంతయ్యుండిన కీర్తికాముడగు పేదమస్తాకానాపేరుగారు అకాలశృంగువువారలచే ఈ గ్రామమును దుఃఖాంబుధిపాలు చేసివారు. వీరికి ఆర్థికాంతి వీరినలుంచునకు సౌఖ్యమును భగవంతుడు ప్రసాదించుగాక:—విశేషము.

ఒక వీడ్కోలు:— నెజాంబలాకా నల్లగొండగ్రామముందు వారామునాస్వామివీళ్ళే మాడగ్రను, మిడిల్ స్కూలు గారి తబద్దా విసంతుల్య వారి వీడ్కోలునకుగాను డిసెంబరు 21-వ తేదీ ఉదయము "ఆంధ్రవాణి" అంకమున "వైకొకసభ జరిగెను. వీ. శేషారావు వకీలగారును, మన్మీ ఎస్. డి. వేంకటరామనాథార్యులగారును, జీ. శంకరావు గారును, విద్యార్థులవై పుండి వీ. కాశీనాథముగారును ఉపన్యసించిరి. డిక్టెగాని పుష్పహారాలంకృతుని తేనీ మోటారు బండి నెక్కించిరి—వీ. వెంకటనారాయణ.

కొత్తగ్రంథాలయము:—ఈ నెల 15-వ తేదీ గుడివాడ తాలూకా పెదమద్దూరి గ్రామములో వల్లూరు ఐగ వ్యాధరావుగారి యాధిపత్యముక్రింద శ్రీ సరస్వతి పుస్తక భాండాగారము స్థాపించునదేశములో సొకసభ జరుపబడినది. రెండుగురుల తెలుగు పుస్తకములను గ్రంథాలయమున వుచితముగా నొంగబడినది. 17-12-19 తేదీ మరియొకసభ కోవెలముడి వెంకటకోటయ్యగారి యాధిపత్యముక్రింద జరుపబడినది. గ్రామస్థుల యభిమానమునకు నుమారునుండల రూపములు చందా వేయబడినది.

బలిచెడుగుడు పండెను:— డిల్లీదర్బారు దివమున, నల్లూరు హిందూ మైజార్ ఎలిమెంటరీ పాఠశాలయందు అరవతిగతి చదివే యేతీర్వరపు వెంకటవీరరావునాయకు 12 సంవత్సరముల బాలుడు, అపాఠశాలయంతో ఏడవతరగతి చదువు అయియున్న పెద్ద పెద్దబాలురను, ఒక్కడే పండెనునందు ఓడించి, ప్రత్యేక బహుమానమును సంపాదించి, ప్రేక్షకుల కందరకం పరమానందము కలగజేసెను— పురజ సీ.

హిందూమత సరస్వతీసంఘము వల్లూరుతాలూకా గుంటూరుజిల్లా:— ఈ సంఘపు ప్రథమ వార్షికోత్సవము దాచేపల్లి గ్రామమునందు 8-1-1920 తేదీన శంకవల్లి రామస్వామి గుప్తగారి అధిపత్యముక్రింద జరుగును.

బకింగుహముకాలువ.

అడయూరు సాతులాకుకును పాపాంచావీడి (చెన్నపురికిని) మధ్య బకింగుహము కాలువలో అవసరమును మరామత్తు జరుగవలసి యుండుటచే 1-7-1920-వ తేదీ ప్రదయము 6 గంటలు మొదలు 1-4-1920-వ తేదీ సాయంకాలము 6 గంటల వరకును ఆకాలువ మూయబడును. అనగా ఆకాలువలో పడవనడువగూడదు.

ఎగ్జిక్యూటివ్ ఇంజనీరు ఆఫీసు
చెంగల్పట్టు డివిజను, మదరాసు

మదరాసు అందు సదరకమగాట
రైల్వేకంపెని లిమిటెడ్

(ఇంగ్లాండులో ఇంకార్పొరేటు చేయబడినది)
నోటీసు.

సాల్సుకొటార్సు నుండి బయటికి వంశబడు సామానులను బుక్ చేయుటకు విధించబడిన నిష్పాధము లన్నియు 1920-వ సంవత్సరం జనవరి 2-వ తేదీనుండి తొలగింపబడును. మఱియు అన్ని విధములైన సరకులును ఆప్టేషనులో ఎంతయుట్టుకును బుక్ చేయుటకు సాధ్యమో అంతవరకు బుక్ చేయబడును. ఫర్వార్డింగునోట్లను రిషన్లరు చేయు వదతులు గూడ ఇకయుండు అదే తేదీనుండి యే తొలగించబడును. (1973)

మద్రాసు స్టాల్ కాసు కోర్టు

1919 సంవత్సరం దావా నెం 8955 రు

వాది:—చీడేశ్వ శేషవలం తెల్లి.

నెం 14 బరు అన్నాపిళ్లవీధి, మద్రాసు.

ప్రతివాది:—కాసుటూరు లింగారెడ్డి.

సాకిన్ మయిపాడు నెల్లూరుజిల్లా.

యానెంబరులో వాది ప్రతివాదులకు జరిగిన లెక్కకు

వాదికి ప్రతివాది రు 185-14-0 బాకీ యేర్పడినట్లు యా కోర్టులో వాది దావా చేసినట్లున్నది. ప్రతివాదికి యాకోర్టు నుంచి రెండుదఫాలు సమ్మతులు పంపినారు. సదరు సమ్మతులు ప్రతివాదికి చేరనట్లు తిరిగి వాకము వచ్చింది. ఈ నెంబరు 1920 సంవత్సరం జనవరి నెల 8 తేదీ నాటికి తిరిగి కోర్టునానట్లు వాయిదా వేయబడివున్నది. సదరు తేదీకి ప్రతివాదిగాని వాది తరుపున వకీలుగాని గం 10 1/2 లకు మొదటి జడ్జిగారికోర్టుకు హాజరయి యేమయినా ఆక్షేపణ వున్నయెడల తెలుపుకోవలసినది. అట్లా రానియెడల యెన్నకార్తి గా తీర్పుయ్యబడును. ఆశేషంగతి యిందుకు ప్రయరపరచడ మయినది. ఈ పుత్తరువు 1919 సంవత్సరం డిసెంబరు నెల 5 దిన కోర్టునాన చేసివారు. 24.12-19 W. V. రంగసామి అయ్యంగారు మద్రాసు. వాదవకీలు.

చంద్రరేఖావిలాసము

హాస్యరసప్రబంధరాజము:—కూచిమంచికవిప్రణీతము "ఈకృతికి ప్రముఖుగా గృతి నే కవులును జెప్పించాలి డివిరుడము"—జగ్గకవి. రెంపవహుద్వల.12.

అపూర్వసంఘసంగ్రహము

కాలానుగుణ మైన "మధుతగ్రంథము." "అక్షరలక్ష లిచ్చినను చాల" దని పొగడ్తగన్నది. అ. 8.

వసంత సేన
అతిమనోహర మైన యభినవకావ్యము వెక్కువత్రికల మెప్పు పడినది. 0-8-0.

నీతికథాసంగ్రహము

చిరకాలమునుండి పాఠగ్రంథము. 20,000 ప్రతులు వ్యాప్తిలోనున్నవి. అందలు చదువదగినది. అ. 4.

కొత్తకూరి గోపాలరావు గారు,
4, అచాంపుకనదు, బాద్మిటన్, మదరాసు.

నిరాశ చెంద నవసరములేదు

మా మకరధ్వజము

నేపించువారికి తప్పక శ్రద్ధబలము కలుగును. ఏ సమయమైనను ఎంతయున్నా నైనను నేపించువచ్చును. సరియైన అనుపాదముతో వాడిన అద్భుతములైన గుణమునిచ్చును.

ఈ క్రింద వ్రాయబడియుండు గంగతలు మకరధ్వజము వాడుటలన గలగు అద్భుత కృతిని మీకు తెలుపగలదు.

1 వీర కాలమునండి యుండునట్టి అద్భుత వ్యాధిని కూడ ఇది కప్పుకొనుచున్నది.

2 తుల్యతే బాధపడువారు తక్షణమే రాజౌషధముని పేరుగాంచిన మా మకరధ్వజమును ప్రత్యేక అనుపాదముతో వ్యాధి ముద్రకమున నే వాడకలెను.

3 శ్రీలక్ష్మి (అంటుగునకప్పుడు కలుగునట్టికొప్పి, ఎర్రతలు తెలుపుచున్న గునుమవ్యాధులు, గర్భప్రావణము మొదలగు) అన్ని విధములైన వ్యాధులకు దీనిని వాడకలెను. వ్యాధిని తుడుచుచు మంచి బలమునిచ్చును. ప్రసవమైన తరువాత ముఖ్యముగా శ్రీలక్ష్మి నీయకలెను.

4 మకరధ్వజము అతిముత్యవ్యాధికి తక్షణం నిశ్చయము గుణము నిచ్చును. కలుమారు మూత్రమునకు పోవుట, విదాహము, అరణ్యముల అరణ్యములకు మూత్రములలో కలసి యుండు (నుగడ) అను చక్కెర స్వభావముగల వస్తువు మొదలైనవాటిని ఒకవారములోకల ముడుచును.

5 మకరధ్వజము సెగరోగమునకు దానిని అనుసరించి యుండు వ్యాధులకు రామబాహుమందిరి. దీక్ష కాలము నుండి యుండునట్టి కఠినవ్యాధులకు మేము తెలిపిన అనుపాదముతో వాడిన అద్భుతమైన గుణము కలుగును.

6 దీనిని వ్యాధిలేనట్టివారు వాడిన దుష్టలను పోగొట్టి, పరమలకు పుణ్యము నిచ్చును ముసలితనమునందు కూడ మంచి యావనము కలుగును.

7 బిడ్డలకు సాధారణముగా వచ్చునట్టి ఈడ్చువ్యాధి, కళ్ళు వాయుదగ్గు, బాల్యమునందు గలగు వ్యాధులు మలకోశముల వ్యాధులు దీనివలన అదృశ్యముగా తుడుచును.

మా ధర్మ లీడవారికి సామాన్యములకు ధనవంతులకు కలిగియున్న ఏర్పాటు కేసీయున్నాము. మా బౌద్ధములను ఎట్టి పరీక్షనైనను చేయకలెను. వానియొక్క శ్రేష్ఠత్వమునకు మేము పూచీగా యుండుము. ఉత్తరములను (వాయుకోశము) ఒకసారి మా బౌద్ధమును వాడకలెను.

సిద్ధమకరధ్వజము (బంగారము కలిపినది) 1 రులము వెల రూ 0.80 మోతాదులకు వెల రూ 5. సామాన్య మకరధ్వజము 1 రులము వెల రూ 5. కపాలుభిర్యులు, ప్యాకింగు భిర్యులు ప్రత్యేకము.

ఎడ్వర్డు సరనపరిల్లా

రక్తమును బాగుగా శుభ్రపరిచి, కండరములకు, నరములకు, ఎముకలకు బలము నిచ్చును. నూతన రసాయనిక పద్ధతి ప్రకారముగా తయారుచేయబడినది. చర్మవ్యాధులకు, కీళ్ళొప్పలకు, వాతరోగములకు, మలబంధముకు, పిత్త వ్యాధులకు ముద్రలను తొలగించును. మిక్కిలి అత్యుత్తమమైన రసాయనిక పద్ధతి ప్రకారము సరసపరిల్లాను బంగారముతో కలపబడినది. బుడ్డి 1 కి వెల రూ 2. పోస్టేజీ, ప్యాకింగు భిర్యులు ప్రత్యేకము. నేడే ఒకబుడ్డిని తెప్పించి వాడి చూడుడు.

ఎస్. బిశ్వాసు బ్రదర్సు, 231, అక్బరు చిట్టూరురోడ్డు, బాగుబజారు, కలకత్తా.

S. Biswas Brothers,
231 Upper Chitpur Road, Bgah Bazaar Calcutta.

అభయమెందున్నది?

(1045)

ఆయుర్వేదాశ్రమమున

కలరా, ప్లేగు, ఇకప్లుయెక జా

ఇత్యాదులకు వేదికగాని భయమువలదు.

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యగారి

శాస్త్రీయాయుర్వేదౌషధములు సిద్ధౌషధములు వ్యాధులను పోగొట్టుటయేగాక, రాకుండ నడ్డవెట్టును.

కలరామందులు. ప్లేగుమందులు. ఇకప్లుయెక మందులు.

వెడ్డవెట్టు రూ. 1-2-0 వెడ్డవెట్టు రూ. 2-2-0
చిన్న " " 0-12-0 చిన్న " " 1-6-0

ఇంకను అనేకౌషధములు గలవు. ప్యాకింగు-పోస్టేజీ భిర్యులు ప్రత్యేకము. వ్యాధులగు ఉచితము.

కంటి విలాసము: మనోజరు, అయుర్వేదాశ్రమము,
వండిట్, మదరాసు. 55, ఆచారప్పకొవిల్, జి. జి. మదరాసు.

పాపియాపెప్పిన్

అత్యద్భుత వ్యాధి భిర్యులు సామాన్యముగా ఎల్లవోటును ప్రతియున్నది. ఈవ్యాధికి తగిన ఔషధమే లేదని చెప్పబడియున్నది. అట్టివ్యాధికి తగిన ఔషధమున్నదని మేము దృఢముగా చెప్పగలము. పాపియాపెప్పిన్ అనునదియే తగిన ఔషధము. ఇది తెప్పిన్ అను వసయూర్వికనుండి తయారుచేయబడినది గనక ఇది శ్రేష్ఠమైన ఔషధము. ఒక బుడ్డిని తెప్పించి దాని నిజమును మీరే కనుగొనవచ్చును. బుడ్డి 1-కి వెల రూ 2-8-0 కపాలుభిర్యులు ప్రత్యేకము.

నెకారు

శ్రీ పురుషులకు కలుగునట్టి సెగమున్న గు వ్యాధులను ఒకవారములోకల తప్పక తుడుచును. దీక్ష కాలము నుండి ఈ వ్యాధిచేత బాధపొందు చున్నవారి నేతలు గృహకు చెందియున్నాడు. ఈ వ్యాధిని మొదటనే తుడుచుకోవలసినదని దానివలన పలువిధములగు గొప్పవ్యాధులు కలుగుచున్నవి. దీనిని ఎట్టిపీఠిలోనైనను వాడకలెను. బుడ్డి 1 కి రూ 2 పోస్టేజీ కపాలుభిర్యులు ప్రత్యేకము.

జూబిలిపాడరు

ఇది తామరకు 35 గంటలలో పూచీగా తుడుచును. రకసంబంధమైనట్టియు లేక అపాతకరమైనట్టి మూలిక లింకులలో చేరుటలేదు, దీనిని వాడుటలన పోషియుండదు. నుఖముగానే యుండును. బుడ్డి 1 కి వెల 0-4-0 1 దశను బుడ్డవెల రూ 2-8-0 ప్యాకింగుభిర్యులు ప్రత్యేకము.

తామరతేనె

సకలమైన శీతవ్యాధులకు మా మేలైన తామర తేనెను వాడుడు. శీతవ్యాధిచే బాధపొందు బిడ్డలకు ఇతరులకుల వాడుట కంటే దీనినివాడుట మంచిది. ఎడతెగక చదువుటలనకలుగునట్టి చిత్తవ్యాధి తామరతేనెను ఉదయము, సాయంత్రము పూటలందు వాడిన మాత్ర బాగుగా యుండును. ఈ మేలైన తేనెబుడ్డి ప్రతిగృహమునందుంచవలెను. మీకు నిజముగా మంచిమాత్ర యుండవలెనని ఇష్టముండిన అలస్యముచేయక తక్షణం వ్రాసి తెప్పించి వాడుడు. తరువాత నిరాశ చెందకుడు. మావద్ద సాకు కొద్దిగానున్నది. 1 ద్రాముల వెల రూ 1. 2 ద్రాముల వెల రూ 1-12-0. 4 ద్రాముల వెల రూ 3. కపాలి ప్యాకింగు భిర్యులు ప్రత్యేకము.

తైలములన్నిటికి రాణి

సమస్తకర్మమునకు పాటిలేని ఔషధము. కఠినమైన వ్యాధులకు మా మకరధ్వజముతో కూడ వాడకలెను. బుడ్డి 1 కి. వెల రూ 2 కపాలు ప్యాకింగు భిర్యులు ప్రత్యేకము.

మదనబిలాస

ప్రాణాధారమైన బలహీనమునకు అత్యుత్తమమైన ఔషధము. పిత్తదుర్బల్యముచేతలనను వ్యాధి కర్మములనను కలిగిన మరుపుకు నిశ్చయము తొలగించును. శ్రీలక్ష్మి ముఖ్యముగా ఇయ్యబడినది. ఇది తప్పక గృహకునమును పోగొట్టును. ఒక వెలకు సరిపోవు బుడ్డి 1 కి వెల రూ 3. కపాలు ప్యాకింగు భిర్యులు ప్రత్యేకము.

Actina Cures Deafness.

Not merely improves the sense of hearing temporarily as do Electrophones, Ear Drums, etc., but really cures the disease permanently. The secret of Actina's success is that it removes the cause of the disease and that is where it differs from all other treatments.

The principal cause of Deafness is Catarrhal Inflammation of the throat and middle ear and until this is removed the hearing cannot be restored. The powerful vapours emanating from Actina, inhaled through the mouth and nostrils and applied to the eye, course through the delicate nerves and blood-vessels, removing Congestion, stimulating and invigorating and restoring the organs to their normal healthy activity.

Actina is the surest, simplest and most natural cure for Deafness and is just as effective in other Catarrhal diseases, such as Eye Troubles; Hay Fever Asthma-Bronchitis; Headache; Sore Throat; Influenza, etc. Costing only Rs. 25-8 (plus postage etc.) this wonderful instrument should find a place in every home. Booklet entitled "Prof. Wilson's Treatise on Disease," containing useful health advice and full Particulars of our Conditional Trial Offer, post free on request. Write to-day to Rai B. S. Bhandari, M. A., Batala. (India)

Natural Actina Treatment.

మలయచందనము

గనేరియా అను సెగరోగమునకు ముఖ్యము,

వధ్యము లేదు. పిడికారితో ములేదు. ఎలుపు, తెలుపు, వచ్చు, అను మూడు విధముల సెగరోగమును మూడు పూటలలో మాన్పును. అనేక రాజకటుంబములలో వాడబడిన గొప్ప ఔషధము. వెల డబ్బీ 1-కి రూ 2-4-0.

పంచాంగము

శాస్త్రసంవత్సరము. శ్రీపాదవారిది. అనేక ధర్మశాస్త్రవిషయములు కలవు. వెల 1-కి 0-2-0. చాలుగు ప్రతులకు తక్కువ వందచదవు.

(1251) గంధర్వపార్శ్వనీ, రాజమండ్రి.

Cheapest House for

Furniture of all kinds; Cycles, Motor Cycles, Dunlop Michelin, Avon, Clincher Tyres & Tubes for Cycles, motor Cycles, Motor Cars, Cycle Bells, Pumps, Pump Clips, Lamps, Free Wheels, Chains, Mudguards, Dunlop outfit & Solution, & other accessories; Typewriters; Gramophones; Harmoniums; Reliable Wrist Watches; School and College Requisites; Fountain Pens; Stationery, etc. A trial will make you our regular customer.

D. P. ROW & Co.,

Harris Road, Madras. S. C.

ఆరోగ్యభాగ్యము

దీనిని పొందు సహజమును బట్టి జీతముకల్గి చేయుటకు కలమువారు ఆయుర్వేదసార సంగ్రహమును

1706

వైద్యవిద్య

అను గ్రంథమును చదువును. కృతం, ఉపాఖ్యాతము.

రాజవైద్య నారాయణజీ కేశవజీ,

21, చివాటబారు, మదరాసు.

<p>Karola మలబద్ధమునకు మంచిమందు</p> <p>కరోలా. చాననలేదు, ఏరుచిలేదు, బ్రహ్మచారి, పులిలేపురాదు, శ్రమలు గావు, దినము కాలగిన కాల క్రమమే సునాయాసము గ అయ్యెలాగున నిర్భళితము గావించును.</p> <p>1 పాను, 1 పాను నీసాలు నీసా 1-కి వెల రు. 2.8-0, 4.8-0.</p>	<p>Fraser's Lever Tonic శ్రేణుగా లీవరు టోనిక్.</p> <p>వైద్యమునకు మంచిమందు. రోగులకు సంభవించు శల నొప్పికి, అజీర్తికి, చెడిన కార్య మువలన గలుగు బాధలకును, అలకలకును, ఆకలిబాధకును, వికాసవిహీనతకును అరోచిత కును, తల తిరుగుటకును, విను గునకును, అజీర్ణ భేదికినిమంచిది. నీసా వెల రు. 1-12-0.</p>	<p>Kuhalti కుల్ హాల్టీ.</p> <p>ఎరువుగా నున్నను నెరసి నను వెంట్రుకలను తక్షణమే మినుమినలాదు నలుపుగా గాని గోధుమరింగుగా గాని మార్పు గలదు. సహజ లిలము శాశ్వతము.</p> <p>ఈ సాల్యూషన్ డ్రై వెల్వె 1-కి రు. 2.4-0.</p>
--	---	---

W. E. SMITH & Co., Ltd డబ్లియు. ఇ. స్మిత్ అండు కో.,
Pharmaceutical Chemists & (లిమిటెడ్)
Druggists, Mount Road, మందులవ్యాపారులు, మాంటు రోడ్డు
MADRAS. మదరాసు.

మందులు గోరునప్పుడు యీవత్రిక వేరునుదాహరించ గోరెదము
368

Mr. G. W. M. Reynod's Novel
Other Big Type Editions.

GRACE DARLING or The Heroine of the Fern Island	Rs. 12
Mary Price 8 vols. Rs. 5- Parroide 3 vols.	1 12
Faust 2 vols. Rs. 1-8-0 Wagner 3 vols.	1 12
Seamstress in 2 vols. Re 1. Margaret 4 vols.	3 0
Necromancer 3 vols. 2-4-0. Agnes 9 vols.	6 0
Old London, 3 vols. 2-4-0. Mary Stuart 2 vols.	1 4
Pope Joan 3 vols. 1-12-0. Coral Island 4 vols.	3 0
Kenneth 4 vols. Re. 3. Soldier's Wife 2 vols.	1 4
Robert Macaire in 2 vols.	1 0
Young Duchesse, in 4 vols.	3 0
Bronze Statue 4 vols.	2 0
Canonbury House in 3 vols.	2 4
Rosa Lambert, 4 vols.	3 0
The Massacre of Glencoe 4 vols.	3 0
Mysteries of London 13 vols.	7 0
Mysteries Court of London 17 vols.	12 0
Empress Eugene's Boudoir 3 vols.	2 4
May Middleton 2 vols.	1 8
Rye House Plot 4 vols.	3 0
Pickwick Abroad 3 vols.	2 4
Loves of the Harem in 4 vols.	3 0
Young Fisherman, complete	0 10
Master Timothe's Book Case 3 vols.	1 12
Mysteries of Paris by Eugene Sue in 2 vols.	1 0

(Postage etc. Extra for all Books)
The SUPERIOR WATCH Co,
535 Post Box 167 (A) Madras. E.

కేశవకాంత్ తలనూనె (వైట్ ఆయిల్ ఇందులో కిలపుటలేదు.)
(కర్పూరము మార్కెట్టులోయందు వాటి కన్నీటికంటెను మిక్కిలి చాకయైనది.
మంచి వాసనగలది. (1881)
(దీనియొక్క గుణాతీతములను మెచ్చి గ్వాలియర్ ప్రదర్శనలో ఒక యోగ్య
తాద్రమను మెనుారు ప్రదర్శనములో ఒక బ్రాంజుపతకమును కలిపిదాల్చి ఇచ్చి
యొన్నాడు.) కేశవకాంత్ తలనూనె ప్రత్యేకముగా శ్రేష్ఠమైన చెట్టకాయల నూనెతోను
పరిమళమైన పువ్వుల నుండియు తయారుచేయబడినది. ఇది అన్ని తెలుల జనులకును తగి
నది. తలవెండ్రుక లూడిపోవుటను నివేది వెండ్రుకలు మృతవుగాను పల్లగాను వెలిగునట్లు
చేయును. ఇరవైయి గాక కేశవ్ కాంత్ తలనూనె బజారునుడుండు తలనూనె లన్నిటి
కంటెను మిక్కిలి చవుకయైనది. వాటియు బీదలకు భాగ్యకుంతులకు తగినది.
కేశవకాంత్ తలనూనెలో మెదడునకు చెడుపు చేయునట్టి వైట్ ఆయిల్
కలిపినదిని రజపుచేయువారికి రూ. 1000 లు ఇనాముగా నియ్యవచ్చును.
ఒకసారి తెప్పించిచూచిన మీకే తెలియును.
చాక్కింగుపోస్తు ఖర్చులు కలిపి 1 బుడ్డి వెల రూ. 0-15-0.
ముఖ్యగమనింపు:— కేశవకాంత్ తలనూనె బుడ్డినీటిలోను బహుమతి టికెట్టు ఉండును.
The Keshav Perfumery Works,
147, Abdul Rahiman Street, Bombay. No. 3.

విప్రుడిగ పహితమైన డా॥ పి. డి.
సావంతుని వనోపధి సారసవరిల్లా
అపరిమితమైన రక్తములను జనించు బాధ్యులకు
కీలకమునటి మందు. మరుపులను, మచ్చలను, గండములను
పుండ్లను, పాత మెప్పులను అన్ని విధములకును గలుగు చర్మ
రోగములను పోగొట్టును. (28)
మిక్కిలి శక్తివంతమైన రక్తశుభ్రకారిణి
వనోపధి సారసవరిల్లా గుణ మిచ్చుట నిస్సంకోచము,
కావలసినను ముచ్చటమైన అన్ని విధములైన వోమములను
పోగొట్టును. శరీరమునందు సాదరమహావనములను, మలబద్ధక
మును బాధ్యులను పోగొట్టును పోగొట్టిన క్షణము
మృతవుగాను. శరీరాంతర్గతమును గలుగజేయును. 15 రోజుల
కరణములకు 4 ట్రొంపు బుడ్డిగా అమ్మబడును.
పొత్తిలను.— పి. డి. సావంత్,
144, వనసవాడి, నెం 2 వంబాయి
Proprietor: P. D. SAVANT,
Panarwall, No. 144, No. 2, BOMBAY

- పాశ్చాత్య వేంకటాచలవణిమలవారి**
ఆయుర్వేదీయ సిద్ధాపథములు.
1. అక్షిణినిలాసము:— అక్షిణిపలకుల ప్లేగురోగులకు
ఈ అక్షిణినిలాస రసములను నిరోధిస్తాయన్నాడు. ఒక
యొక అక్షిణినిలాస రసములను నీసా తనయొద్ద నుండనేని
ప్లేగుకు వ్యోత్తమైన సిద్ధాపథము వేంకటాచలవారి
తామ సంపాదించుగ బుడ్డిగలదు. దినబద్ధము, మాదక
శాలివ బద్ధములు, సన్నపాతము మొదలగునవి తప్పక గుణ
మగును. నీసా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇనాం. (594-807)
 2. క్షరవాసలెలం:— ప్లేగుగడ్డలకును, నందుల నొప్పి
పోవుటకును మంచిమందు. నీసా 1-కి 0-8-0, 5-కి 1 ఇనాం.
 3. వైశ్యానరాసము:— దీనిని నేమింపనప్పటి నుండియే
మూత్రమును క్షిప్త (కలరా) బాంతిబేధి, శీతభేది, అజీర్ణ
భేదము గుణము కాగలదు. నీసా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇనాం.
 4. బాలసుఖోదము:— విడ్డబట్ట బలకారి; తియ్యని
మందు. మందుము, మలబద్ధము, అజీర్ణ భేది, కృశత్వము, కడు
పుబ్బియుండుట, ఆకలిలేకుండుట మొదలగునవి గుణములు
విడ్డల పుష్టిగలవారగుదురు. నీసా 1-కి 0-12-0 5-కి 1 ఇనాం.
 5. లోకామహాపార కస్తూరిమూత్రము:— విడ్డబట్ట వయ
మును దిరిగివారికి, బాలింతలకు ఉత్తమగును
కాఠి. మందు, పడికము, దగ్గు, అజీర్ణము,
శీతవాతం, పార్శ్వవాయవు, మలబద్ధం, బద్ధ
రం, చలిబద్ధము, దుర్బలము మొదలగు యిం
కవశేక రోగములను గుణము చేయును.

250 మూత్రము గల నీసా 0-4-0
కపాళ కర్పూర 5-కి 1-8-0
" " 12-కి 2-18-0
" " 25-కి 5-8-0

తది రోగముతోబాడ అనుపాసము తెలుగున పంపబడును.
శ్రీ సీతారామ వైద్యశాల, మైసూరు.

మీ బాయిలర్లు

విశేషకాలము పనిచేయవలెనన్న "ఇంగ్లీషు బాయిలరు కామెర్సెజువ్"ను
యవయోగింపవలయును. దాని నుపయోగించిన బాయిలర్లు శ్రువుపట్టి పొక్కులు
పొక్కులుగా లేచి చెడిపోకుండుటయే గాక పెల్లెట్టుకు చక్కని మెరుగు
నిచ్చును; ఆవమునున్న గొట్టములనున్న శ్రువు పట్టుకుండగను శుభ్రముగాను
నుంచును. ఈ కామెర్సెజువ్ యవయోగించినచో సంవత్సరముల తరబడి బాయిలరు
చెడిపోకుండ ఎప్పటి కప్పుడు క్రొత్తవానివలె నుండును.

దానియొక్క యవయోగమును గురించియు సలహాను గురించియు అసలు
యెట్లుగ వ్రాయవలయును.

గౌరవముగల రమ్మ 1-కి రు 26-0-0
ని రిలయన్సు ఫౌండ్రీ అండు ఇంజనీరింగు వర్కుస్,
తనాలపెట్టె నెం 553 రు
మదరాసు

(ప్రతి కామెర్సెజువ్ గోరునప్పుడు ఈ పత్రికపేరుకూడ నుదాహరించ గోరుచున్నాము)